

TKYKT VERPLEGG 1

FOR 1997-12-11 nr 1292: Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Bruk av basen forutsetter at du samtykker i betingelsene i brukeravtalen.

DATO: FOR-1997-12-11-1292
 DEPARTEMENT: SOS (Sosialdepartementet)
 AVD/DIR: Sosialavd.
 PUBLISERT: I 1997 2250
 IKRAFTTTREDELSE: 1998-01-01
 SIST-ENDRET: FOR-2002-12-13-1397 fra 2003-01-01
 ENDRER: FOR-1989-12-19-1265, FOR-1936-10-02-9529
 GJELDER FOR: Norge
 HJEMMEL: LOV-1989-06-02-27-§1-3, LOV-1989-06-02-27-§1-5, LOV-1989-06-02-27-§1-7c, LOV-1989-06-02-27-§1-8, LOV-1989-06-02-27-§1-9, LOV-1989-06-02-27-§1-10, LOV-1989-06-02-27-§1-14, LOV-1989-06-02-27-§3-8, LOV-1989-06-02-27-§4-6, LOV-1989-06-02-27-§7-1, LOV-1989-06-02-27-§8-4, LOV-1989-06-02-27-§9-1, LOV-1989-06-02-27-§9-2

INNHoldForskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.Del IKapittel 1. Skjenking av alkoholholdig drikk

- § 1-1. Dette kapittel gjelder for all skjenking av...
- § 1-2. Skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik...
- § 1-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at...
- § 1-4. Læringer, jf lov 23. mai 1980 nr 13 om fagopplæring i...
- § 1-5. Åpenbart berusede personer må ikke gis adgang til...
- § 1-6. Skjenking av brennevin må ikke skje til person under 20...
- § 1-7. Serveringspersonalet har i tvilstilfelle rett og plikt...
- § 1-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvservering...
- § 1-9. Brennevin kan bare skjenkes i mengder á 2 og 4 cl.
- § 1-10. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person...
- § 1-11. Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem...
- § 1-12. Det må påses at personer som ikke fyller...
- § 1-13. Det må påses at gjestene ikke nyter medbragt...

Kapittel 2. Skjenkesteders plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker

- § 2-1. Den som har bevilling til å skjenke brennevin, vin...
- § 2-2. Drikker som nevnt i § 2-1 skal oppføres på skjenkekart...
- § 2-3. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å...

Kapittel 3. Salg av brennevin, vin og sterkøl

- § 3-1. A/S Vinmonopolets salg av brennevin, vin og sterkøl...
- § 3-2. (Opphevet ved forskrift 12 okt 2001 nr. 1185 i kraft 15...
- § 3-3. Utlevering av brennevin, vin eller sterkøl må ikke skje...
- § 3-4. Butikkpersonalet skal påse at det ikke drikkes alkohol...
- § 3-5. Salg eller utlevering av brennevin, vin eller sterkøl...
- § 3-6. Butikkene skal ikke ekspedere bestillinger på...

§ 3-7. Salg av vin som inneholder mellom 0,70 og 2,50...

§ 3-8. Vin som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent...

Kapittel 4. Salg av øl

§ 4-1. Dette kapittel gjelder for alt salg og utlevering av øl...

§ 4-2. Salg og utlevering av øl skal foregå på en slik måte at...

§ 4-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salget...

§ 4-4. Salg eller utlevering av øl må ikke skje til person som...

§ 4-5. Salg eller utlevering av øl må ikke skje til personer...

§ 4-6. Det er forbudt å selge øl fra automat.

§ 4-7. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg og...

§ 4-8. Bestilling av øl må ikke ekspederes med mindre...

§ 4-9. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i...

Kapittel 5. Forbud mot å gi salgsbevilling for øl til visse typer virksomhet

§ 5-1. Det kan ikke gis salgsbevilling for øl til...

§ 5-2. Med « bensinstasjon » forstås utsalgssted som i det...

Kapittel 5A. Salg og skjenking av vin og brennevin med lavere alkoholinhold enn 4,76 volumprosent

§ 5A-1. Dette kapittel gjelder for drikk i lukket forpakning...

§ 5A-2. Salg og utlevering av drikk som nevnt i § 5A-1 kan...

§ 5A-3. Salg, utlevering og skjenking av drikk som nevnt i §...

§ 5A-4. Salg, utlevering og skjenking av drikk som nevnt i §...

§ 5A-5. Bestemmelsene i lovens § 3-7 og § 4-4 om...

§ 5A-6. Vilkår knyttet til salgs- og skjenkebevilling for øl...

§ 5A-7. Bestemmelsen i lovens § 7-1 om bevillingsgebyr for...

§ 5A-8. For øvrig skal salg og utlevering av drikk som nevnt...

Kapittel 6. Overdragelse av virksomhet

§ 6-1. Dersom ny bevilling er tildelt før et eierskifte, kan...

§ 6-2. Dersom ny bevilling ikke er tildelt før et eierskifte,...

Kapittel 7. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

§ 7-1. En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i...

§ 7-2. Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til...

Kapittel 8. Panthavers salg av alkoholholdig drikk

§ 8-1. Sosial- og helsedirektoratet kan gi panthaver som...

§ 8-2. Tillatelsen gis for et bestemt kvantum. Panthaver skal...

§ 8-3. Varelageret skal være tilfredsstillende sikret.

§ 8-4. Panthaver skal dokumentere at varene er overdratt til...

Kapittel 9. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

§ 9-1. Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet...

§ 9-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon...

§ 9-3. Unntatt fra forbudet er:...

§ 9-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler...

§ 9-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige...

§ 9-6. Dette kapittel gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

Kapittel 9A. Forbud mot reklame for tilvirkingsmidler for alkoholholdig drikk

§ 9A-1. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for,...

§ 9A-2. Unntatt fra forbudet er:...

Kapittel 10. Kommunale kontrollutvalg

§ 10-1. I hver kommune skal det være et utvalg til å forestå...

§ 10-2. Utvalget skal:...

§ 10-3. Utvalget oppnevnes av kommunestyret. Funksjonstiden...

§ 10-4. Kommunestyret er ansvarlig for at utvalgets medlemmer...

§ 10-5. Kontroll av salgs- og skjenkesteder skal foretas av...

- § 10-6. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og...
- § 10-7. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå...
- § 10-8. Rapporter fra utvalget sendes kommunestyret gjennom...
- § 10-9. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte...
- § 10-10. Innenfor rammen av denne forskrift kan...

Kapittel 11. Gebyr på kommunal salgsbevilling for øl og på kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk

- § 11-1. Bevillingsgebyret fastsettes for ett kalenderår om...
- § 11-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:...
- § 11-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for...

Kapittel 12. Avleggelse av kunnskapsprøve

- § 12-1. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om...
- § 12-2. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver...
- § 12-3. Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2...
- § 12-4. Prøven skjer i form av flervalgsprøve som er...
- § 12-5. Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten...
- § 12-6. For avleggelse av prøve, herunder forsøk på...

Kapittel 13. Opplysninger til statistiske formål

- § 13-1. Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling plikter...
- § 13-2. SIRUS kan i samarbeid med Statistisk sentralbyrå...

Kapittel 14. Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff m.v.

- § 14-1. Råstoff, halvfabrikata, preparater og andre varer som...
- § 14-2. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg...
- § 14-3. Salg eller utlevering av varer som nevnt i § 14-1 må...
- § 14-4. Det er forbudt å kjøpe varer som nevnt i § 14-1 på...
- § 14-5. Bestilling av varer som nevnt i § 14-1 må ikke...

Kapittel 15. Utfyllende bestemmelser om definisjonen av øl

- § 15-1. Som øl anses ikke drikk over 2,50 volumprosent...
- § 15-2. Departementet kan bestemme at tradisjonelle øltyper...

Del II. Ikrafttredelse

Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Fastsatt av Sosial- og helsedepartementet 11. desember 1997 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv § 1-5, § 1-7c, § 1-8, § 1-9, § 1-10, § 1-14, § 3-8, § 4-6, § 7-1, § 8-4 og § 9-2. Endret ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227, 14 des 1998 nr. 1301, 15 des 1998 nr. 1445, 18 feb 1999 nr. 253, 2 juli 1999 nr. 794, 29 juni 2000 nr. 753, 18 des 2000 nr. 1547, 12 okt 2001 nr. 1185, 18 des 2001 nr. 1489, 21 des 2001 nr. 1627, 13 des 2002 nr. 1397.

Del I

Kapittel 1. Skjenking av alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 1-5 og § 1-9)

§ 1-1. Dette kapittel gjelder for all skjenking av alkoholholdig drikk i henhold til bevilling. For skjenkebevilling gitt med hjemmel i alkoholloven § 5-2 gjelder kapitlet så langt det passer.

§ 1-2. Skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 1-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at skjenkingen foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av skjenkingen, og er

ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for skjenking av alkoholholdig drikk, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 1-4. Lærlinger, jf lov 23. mai 1980 nr 13 om fagopplæring i arbeidslivet § 3, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke har nådd den alder som er fastsatt i alkoholloven § 1-5 tredje ledd, kan likevel servere alkoholholdig drikk til gjester når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen.

Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor servering av alkoholholdig drikk inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 1-5. Åpenbart berusede personer må ikke gis adgang til skjenkestedet.

§ 1-6. Skjenking av brennevin må ikke skje til person under 20 år.

Skjenking av annen alkoholholdig drikk må ikke skje til person under 18 år. Det samme gjelder skjenking av drikk som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol.

§ 1-7. Serveringspersonalet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at gjestene legitimerer sin alder.

§ 1-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvservering fra kjøleskap på hotellrom.

Det må påses at alkoholholdig drikk og drikk som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol, ikke er tilgjengelig for mindreårige.

§ 1-9. Brennevin kan bare skjenkes i mengder å 2 og 4 cl. Dette gjelder ikke for servering av cocktails.

§ 1-10. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person som er åpenbart beruset, eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart beruset.

§ 1-11. Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem er åpenbart beruset, må det ikke serveres alkoholholdig drikk til noen av dem før den eller de berusede er fjernet.

§ 1-12. Det må påses at personer som ikke fyller alderskravene i § 1-5 ikke drikker alkohol som skjenkes andre gjester.

§ 1-13. Det må påses at gjestene ikke nyter medbragt alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet.

Kapittel 2. Skjenkesteders plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker

(gitt med hjemmel i § 4-6)

§ 2-1. Den som har bevilling til å skjenke brennevin, vin eller øl, plikter også å føre et rimelig utvalg av drikker som kan inneholde opptil 2,50 volumprosent alkohol, og som må regnes som en naturlig erstatning for øl og vin.

0 Endret ved forskrift 18 des 2001 nr. 1489 (i kraft 1 jan 2002).

§ 2-2. Drikker som nevnt i § 2-1 skal oppføres på skjenkekart og andre prislister.

0 Endret ved forskrift 18 des 2001 nr. 1489 (i kraft 1 jan 2002).

§ 2-3. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å føre et rimelig utvalg av slike.

Kapittel 3. Salg av brennevin, vin og sterkøl

(gitt med hjemmel i § 1-5 og § 1-9)

§ 3-1. A/S Vinmonopolets salg av brennevin, vin og sterkøl skal foregå slik at skadevirkningene begrenses og sosiale og alkoholpolitiske hensyn ivaretas.

Det er selskapets ansvar å føre kontroll med at salget til enhver tid foregår i samsvar med lov og forskrift.

§ 3-2. (Opphevet ved forskrift 12 okt 2001 nr. 1185 i kraft 15 nov 2001.)

§ 3-3. Utlevering av brennevin, vin eller sterkøl må ikke skje til personer som ikke fyller lovens vilkår for kjøp, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Butikkpersonalet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 3-4. Butikkpersonalet skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

§ 3-5. Salg eller utlevering av brennevin, vin eller sterkøl må ikke skje til personer som er åpenbart beruset.

§ 3-6. Butikkene skal ikke ekspedere bestillinger på brennevin, vin eller sterkøl som skal sendes til militære områder med mindre det foreligger bestillingsbekreftelse fra vedkommende militære sjef. Som militært område regnes ikke kommandantbolig mv hvor militære personer har sine private hjem.

§ 3-7. Salg av vin som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol må ikke skje til personer under 18 år. § 3-3 gjelder tilsvarende.

§ 3-8. Vin som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol må ikke selges fra automat.

Kapittel 4. Salg av øl

(gitt med hjemmel i § 1-5 og § 1-9)

§ 4-1. Dette kapittel gjelder for alt salg og utlevering av øl som inneholder mellom 2,50 og 4,75 volumprosent alkohol, likevel slik at § 4-5, § 4-6 og § 4-7 også får anvendelse på salg av øl som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol.

§ 4-2. Salg og utlevering av øl skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 4-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salget foregår i samsvar med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i denne lov.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes salg av øl, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for salg av øl, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 4-4. Salg eller utlevering av øl må ikke skje til person som er åpenbart beruset.

§ 4-5. Salg eller utlevering av øl må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 4-6. Det er forbudt å selge øl fra automat.

§ 4-7. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg og utlevering av øl. Dette gjelder likevel ikke salg og utlevering av øl som inneholder mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Lærlinger, jf lov 23. mai 1980 nr 13 om fagopplæring i arbeidslivet § 3, og elever i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere øl når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen.

Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av øl inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 4-8. Bestilling av øl må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

§ 4-9. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

Kapittel 5. Forbud mot å gi salgsbevilling for øl til visse typer virksomhet

(gitt med hjemmel i § 3-8)

§ 5-1. Det kan ikke gis salgsbevilling for øl til bensinstasjon eller kiosk.

§ 5-2. Med « bensinstasjon » forstås utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter.

Med « kiosk » forstås utvalg som i det vesentlige selger kioskvarer.

0 Endret ved forskrift 14 des 1998 nr. 1301 (i kraft 1 jan 1999).

Kapittel 5A. Salg og skjenking av vin og brennevin med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-1. Dette kapittel gjelder for drikk i lukket forpakning og med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent som forstås eller regnes som vin og brennevin etter lovens § 1-3 tredje og fjerde ledd.

Drikk som nevnt i første ledd skal likebehandles med øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent etter de bestemmelser som fremgår av kapittelet her.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-2. Salg og utlevering av drikk som nevnt i § 5A-1 kan foretas på grunnlag av kommunal bevilling til salg av øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent.

Skjenking av drikk som nevnt i § 5A-1 kan foretas på grunnlag av kommunal eller statlig bevilling til skjenking av øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent.

Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling som med hjemmel i denne forskrift selger eller skjenker drikk som ikke er nevnt i gjeldende bevilling, skal gi melding om slik utvidelse av virksomheten til bevillingsmyndigheten.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-3. Salg, utlevering og skjenking av drikk som nevnt i § 5A-1 skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

På salgsstedet skal disse drikkene plasseres på en slik måte at de ikke kan forveksles med alkoholfri drikk.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-4. Salg, utlevering og skjenking av drikk som nevnt i § 5A-1 må ikke skje til person under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre. Den som selger eller skjenker slik drikk må ha fylt 18 år.

Ansatte på salgs- og skjenkestedene har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-5. Bestemmelsene i lovens § 3-7 og § 4-4 om tidsinnskrenkninger for salg, utlevering og skjenking av øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent får tilsvarende anvendelse for salg og skjenking av drikk som nevnt i § 5A-1. Det samme gjelder den salgs- og skjenketid for øl som er fastsatt av kommunen særskilt for det enkelte salgs- og skjenkested og/eller ved forskrift.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-6. Vilkår knyttet til salgs- og skjenkebevilling for øl med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent i samsvar med lovens § 3-2 og § 4-3 får tilsvarende anvendelse for drikk som nevnt i § 5A-1.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-7. Bestemmelsen i lovens § 7-1 om bevillingsgebyr for salg av øl med lavere alkoholinnhold

enn 4,76 volumprosent og skjenking av alkoholholdig drikk får tilsvarende anvendelse for salg og skjenking av drikk som nevnt i § 5A-1.

Gebyr for salg og skjenking av slik drikk skal betales etter satsene som gjelder for øl i henhold til forskriftens kapittel 11.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

§ 5A-8. For øvrig skal salg og utlevering av drikk som nevnt i § 5A-1 skje i samsvar med de bestemmelser for salg av øl som er fastsatt i forskriftens kapittel 4.

0 Tilføyd ved forskrift 13 des 2002 nr. 1397 (i kraft 1 jan 2003).

Kapittel 6. Overdragelse av virksomhet

(gitt med hjemmel i § 1-10 første ledd)

§ 6-1. Dersom ny bevilling er tildelt før et eierskifte, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten. Bevillingsmyndigheten skal ha melding om overdragelsen.

§ 6-2. Dersom ny bevilling ikke er tildelt før et eierskifte, men virksomheten fortsetter å drive på tidligere bevilling, jf alkoholloven § 1-10 første ledd tredje punktum, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten under forutsetning av at partene samtidig med melding om overdragelsen dokumenterer:

- Hvem som overtar virksomheten
- Tidspunktet for overdragelsen
- Varebeholdningens omfang
- En plan for håndtering av varebeholdningen for det tilfelle at ny bevilling ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden.

Bevillingsmyndighetene kan ved ettersyn kontrollere de dokumenterte opplysninger.

Kapittel 7. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

(gitt med hjemmel i § 1-8 fjerde ledd)

§ 7-1. En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

§ 7-2. Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av.

Bestemmelsen her gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Kapittel 8. Panthavers salg av alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 1-10 fjerde ledd)

§ 8-1. Sosial- og helsedirektoratet kan gi panthaver som dokumenterer at han har fått overført alkoholholdig drikk fra konkursbo, tillatelse til å selge alkoholholdig drikk til bevillingshaver etter alkoholloven.

Før tillatelse gis, skal det innhentes uttalelse fra politiet.

0 Endret ved forskrift 21 des 2001 nr. 1627 (i kraft 1 jan 2002).

§ 8-2. Tillatelsen gis for et bestemt kvantum. Panthaver skal utpeke en person som vedkommende har styringsrett over, som skal være ansvarlig for å gjennomføre salget.

§ 8-3. Varelageret skal være tilfredsstillende sikret.

§ 8-4. Panthaver skal dokumentere at varene er overdratt til innehaver av bevilling etter alkoholloven. Videresalg skal være gjennomført innen tre måneder. Dersom dette ikke skjer, skal panthaver gi Sosial- og helsedirektoratet melding om årsaken. Direktoratet kan gi utsatt frist.

0 Endret ved forskrift 21 des 2001 nr. 1627 (i kraft 1 jan 2002).

Kapittel 9. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 9-2)

§ 9-1. Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol.

Firmamerke eller kjennetegn kan likevel anvendes i reklame for andre drikkevarer så lenge dette ikke fremstår i en form eller på en måte som gjør at reklamen kan oppfattes som reklame for drikk med over 2,50 volumprosent alkohol.

Varer som nevnt i første ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 9-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, herunder reklame i trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame, plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker, vareprøver mv.

§ 9-3. Unntatt fra forbudet er:

1. Annonser i et utenlandsk trykt skrift som innføres til Norge, med mindre hovedformålet med skriftet eller importen er å reklamere for alkoholholdig drikk i Norge.
2. Informative annonser i bransjetidsskrifter og annen informasjon til bevillingshavere som ledd i den ordinære omsetningsprosess for alkoholholdige drikker.
3. Annonser om salgssted eller skjenkested med informasjon om stedets navn, adresse og åpningstider samt bevillingsrettigheter.
4. Opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkested.
5. Merking av vanlig serveringsutstyr på skjenkested med alkoholprodusenters eller grossisters firmanavn og/eller firmamerke.
6. Merking av bevillingshavers kjøretøyer, emballasje, betjeningsuniformer ol med eget firmanavn og/eller firmamerke.
7. Reklame i utenlandske fjernsynskanaler, når reklamen er i samsvar med reklamereglene i det land kanalen sendes fra.
8. Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis av A/S Vinmonopolet som grunnlag for bestilling over nettet (nettsalg) eller innehaver av kommunal salgsbevilling for nettsalg av øl.

Unntaket i første ledd gjelder likevel ikke reklame i fjernsynssendinger som er spesielt rettet mot Norge.

0 Endret ved forskrift 29 juni 2000 nr. 753 (i kraft 1 august 2000).

§ 9-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler vedkommende eiendoms eier (fester).

Pålegg fra politiet om å fjerne utendørs reklame mv kan fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 13-14 uten at dom kreves.

§ 9-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige grunner foreligger, fravike bestemmelsene i dette kapittel.

§ 9-6. Dette kapittel gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

Kapittel 9A. Forbud mot reklame for tilvirkingsmidler for alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 9-1 fjerde ledd)

0 Tilføydd ved forskrift 29 juni 2000 nr. 753 (i kraft 1 august 2000).

§ 9A-1. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk er forbudt. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

0 Tilføydd ved forskrift 29 juni 2000 nr. 753 (i kraft 1 august 2000).

§ 9A-2. Unntatt fra forbudet er:

Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis som grunnlag for bestilling av varer over nettet (nettsalg).

0 Tilføydd ved forskrift 29 juni 2000 nr. 753 (i kraft 1 august 2000).

Kapittel 10. Kommunale kontrollutvalg

(gitt med hjemmel i § 1-9 tredje ledd)

§ 10-1. I hver kommune skal det være et utvalg til å forestå kontrollen med salg av øl og skjenking av alkoholholdig drikk i kommunen. Utvalget kan virke i flere kommuner. Utvalgets oppgaver kan legges til et allerede eksisterende kommunalt utvalg.

§ 10-2. Utvalget skal:

- a) gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.
- b) ha ansvar for utøvelsen av kontroll med kommunal skjenkebevilling og salgsbevilling for øl, og med skjenkebevilling gitt av departementet etter alkoholloven § 5-3 første ledd.
- c) avgi uttalelse i forbindelse med inndragning av bevilling.

§ 10-3. Utvalget oppnevnes av kommunestyret. Funksjonstiden følger kommunestyreperioden. Kommunestyret fastsetter selv antall medlemmer i utvalget.

§ 10-4. Kommunestyret er ansvarlig for at utvalgets medlemmer og kontrollørene får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.

§ 10-5. Kontroll av salgs- og skjenkesteder skal foretas av engasjerte kontrollører.

§ 10-6. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart beruset.

§ 10-7. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å komme med sine synspunkter på rapporten innen 2 uker.

§ 10-8. Rapporter fra utvalget sendes kommunestyret gjennom sosialtjenesten.

Rapporter om skjenkesteder med statlig bevilling sendes via sosialtjenesten og kommunestyret til statlig bevillingsmyndighet.

Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 10-9. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier, men minst 3 ganger årlig.

§ 10-10. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunestyret fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Kapittel 11. Gebyr på kommunal salgsbevilling for øl og på kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 7-1 annet ledd)

§ 11-1. Bevillingsgebyret fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

0 Endret ved forskrift 18 des 2001 nr. 1489 (i kraft 1 jan 2002).

§ 11-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg av øl: 0,16 kr pr vareliter

Skjenking av alkoholholdig drikk:

0,31 kr pr vareliter øl

0,73 kr pr vareliter vin

2,71 kr pr vareliter brennevin

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1000 for salg og kr 3000 for skjenking. Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 200 pr. gang.

0 Endret ved forskrift 18 des 2001 nr. 1489 (i kraft 1 jan 2002).

§ 11-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr.

Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Kapittel 12. Avleggelse av kunnskapsprøve

(gitt med hjemmel i § 1-7c sjette ledd)

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

§ 12-1. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

§ 12-2. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling.

Fylkesmannen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til tog, fly og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 annet ledd.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet med bevilling.

Flere bevillingsmyndigheter kan samarbeide om gjennomføring av prøver.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999), endret 21 des 2001 nr. 1627 (i kraft 1 jan 2002).

§ 12-3. Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2 måneder etter at den har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

§ 12-4. Prøven skjer i form av flervalgsprøve som er forskjellig for henholdsvis salgs- og skjenkebevilling. Det avsettes 45 minutter til besvarelse av prøven.

Bestått prøve for skjenkebevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3, 3A, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for salgsbevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3A, 4, 5, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

§ 12-5. Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

§ 12-6. For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 300.

Kravet om dokumenterte kunnskaper i form av bestått prøve må være oppfylt før styrer og stedfortreder kan godkjennes i virksomhet som søker om bevilling etter 1. juli 1999.

Kravet om dokumenterte kunnskaper i form av bestått prøve må være oppfylt senest 1. juli 2000 for styre og stedfortreder i virksomhet som har eller har søkt om bevilling før 1. juli 1999.

0 Tilføyd ved forskrift 18 feb 1999 nr. 253 (i kraft 1 juli 1999).

Kapittel 13. Opplysninger til statistiske formål

(gitt med hjemmel i § 1-14 og § 7-1 annet ledd)

§ 13-1. Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling plikter etter anmodning å avgi opplysninger til bruk for statistiske formål til Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS).

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder omsetning av alkoholholdig drikk på det enkelte salgs- eller skjenkested, herunder vareliter og type. Det kan også kreves opplysninger om drikk med alkoholinhold mellom 0,70 og 2,50 volumprosent. SIRUS gir nærmere bestemmelser.

0 Endret ved forskrift 18 des 2000 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2001).

§ 13-2. SIRUS kan i samarbeid med Statistisk sentralbyrå bestemme hvordan offisiell statistikk skal utarbeides, herunder:

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.
- databehandlingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parter kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

0 Endret ved forskrift 18 des 2000 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2001).

Kapittel 14. Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff m.v.

0 Tilføyd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

§ 14-1. Råstoff, halvfabrikata, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk, må ikke innføres fra utlandet av personer under 18 år.

0 Tilføyd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

§ 14-2. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg eller utlevering av varer som nevnt i § 14-1.

Lærlinger, jf. lov 23. mai 1980 nr. 13 om fagopplæring i arbeidslivet § 3, og elever i den videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere slike varer når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av slike varer inngår som en del av en fastsatt læreplan.

0 Tilføydd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

§ 14-3. Salg eller utlevering av varer som nevnt i § 14-1 må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tilsviltilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

0 Tilføydd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

§ 14-4. Det er forbudt å kjøpe varer som nevnt i § 14-1 på vegne av noen som er under 18 år.

0 Tilføydd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

§ 14-5. Bestilling av varer som nevnt i § 14-1 må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

Selger kan ved forsendelsessalg kreve kopi av gyldig legitimasjon fra kjøperen, dersom dette er nødvendig for å kontrollere at salg eller utlevering av varer nevnt i § 14-1 ikke skjer til personer under 18 år.

0 Tilføydd ved forskrift 9 des 1998 nr. 1227 (i kraft 1 jan 1999).

Kapittel 15. Utfyllende bestemmelser om definisjonen av øl

0 Tilføydd ved forskrift 2 juli 1999 nr. 794 (i kraft 1 juli 1999).

§ 15-1. Som øl anses ikke drikk over 2,50 volumprosent alkohol hvor innholdet av karbohydrater overstiger 60 gram pr. liter.

0 Tilføydd ved forskrift 2 juli 1999 nr. 794 (i kraft 1 juli 1999).

§ 15-2. Departementet kan bestemme at tradisjonelle øltyper som ikke oppfyller kravet i § 15-1 likevel anses som øl.

0 Tilføydd ved forskrift 2 juli 1999 nr. 794 (i kraft 1 juli 1999).

Del II. Ikraftttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 1998.

Fra 1. januar 1998 opphører følgende forskrifter å gjelde:

1. Forskrift av 19. desember 1989 nr. 1265 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.
2. Forskrift av 2. oktober 1936 nr. 9529 om forbud mot kjøp av brennevin for andre.

Databasen sist oppdatert 8. jan 2004

Sentrale forskrifter fra Lovdata - hjemmelsr

Bruk av basen forutsetter at du samtykker i betingelsene i brukeravt

OVERSIKT

Lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholho

- 1949.06.10 nr 0002: (FIN) Forskrifter om kontrollen med salg av sprit til tilvirkere av hån kosmetika og alkoholholdige essenser, og om kontroll med salg av alkoholholdige esser
- 1958.05.23 nr 0001: (FIN) Forskrifter om kjøp av vin til teknisk og vitenskapelig bruk.
- 1989.09.22 nr 0947: (SOS) Ikrafttredelse av lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alk Tildeling av myndighet.
- 2001.12.12 nr 1406: (JD) Delegering av myndighet til Longyearbyen lokalstyre etter fors for Svalbard § 3-1.

§ 1-2

- 1998.12.11 nr 1300: (SOS) Forskrift om alkoholordningen for Svalbard.
- 2000.04.05 nr 0347: (SOS) Forskrift om overskuddsutdeling fra Nordpolet AS.
- 2000.12.11 nr 1543: (SOS) Forskrift om alkoholordningen for Jan Mayen.

§ 1-3

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-5

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-7c

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-8

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-9

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-10

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 1-13

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk.

§ 1-14

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 2-1

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk.

§ 3-1

- 1995.11.30 nr 0938: (SOS) Forskrift om A/S Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v.

- 1996.01.16 nr 0024: (SOS) Forskrift om nemnd for prøving av A/S Vinmonopolets beslu

§ 3-8

- 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

§ 3A-2

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3A-4

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3A-5

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3A-8

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3A-10

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3A-11

Lover

Stortingsvedtak

Forskrifter

Dommer

Lovtidend

Traktater

Advokater mv.

Hjelp

Om Lovdata

Online

CD/DVD

Tidsskrifter

Varsling

Kurs

Prisliste

Kundesider

Logg inn

- 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk
§ 4-6
 - 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
§ 5-3
 - 1994.11.22 nr 1057: (SOS) Delegering av myndighet til fylkesmannen etter alkohollover
§ 6-1
 - 1995.11.30 nr 0937: (SOS) Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk
§ 7-1
 - 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
§ 8-4
 - 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
§ 9-2
 - 1997.12.11 nr 1292: (SOS) Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
-

Sist oppdatert 8. jan 2004 av Lovdata

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

TRUKT VERD 2

Høringsinstansene

Deres ref

Vår ref
200500983-/LSO

Dato
01.03.2005

Høringsnotat om endringer i alkohollovens forskrifter mv.

Vedlagt følger Arbeids- og sosialdepartementets høringsnotat med forslag til endringer i alkohollovens forskrifter mv. Høringsbrevet og høringsnotatet er også lagt ut på www.asd.dep.no.

Bakgrunnen for forslaget om revisjon av forskriftene er blant annet at en rekke av de nylig vedtatte endringene i alkoholloven medfører behov for tilsvarende endringer i forskriftsverket. Dette innebærer at enkelte av forslagene i høringsnotatet er av rent teknisk karakter.

Departementet foreslår også en rekke endringer i forskriftsverket som ikke er knyttet til de vedtatte endringene i alkoholloven.

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår endringer i forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. og i forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. I tillegg er Finans-departementets forslag til enkelte endringer i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter tatt inn. Departementet foreslår ikke i denne omgang endringer i de øvrige forskriftene til alkoholloven. Departementet vil på et senere tidspunkt komme tilbake med forslag om endringer i forskrift 30. november 1995 nr. 938 om A/S Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet m.v. og forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen for Svalbard.

Høringsfristen er satt til **1. mai 2005**. Dette innebærer at høringsfristen er noe kortere enn den alminnelige høringsfristen på tre måneder. Datoen er valgt for å muliggjøre ikrafttredelse 1. juli 2004. Det tas sikte på felles ikrafttredelse av de nylig vedtatte endringene i alkoholloven og forskriftsendringene.

Informasjon om de vedtatte endringene i alkoholloven finnes i følgende dokumenter: Ot.prp. nr. 86 (2003-2004), Innst. O. nr. 19 (2004-2005) og Besl. O. nr. 20 (2004-2005), jf. lov 17.

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Grubbegata 6

Telefon
22 24 90 90
Org no.
983 887 457

Velferdspolitisk avdeling
Telefaks
22 24 27 68

Saksbehandler
Lilly Sofie Ottesen
22 24 85 53

desember 2004 nr. 86 om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og enkelte andre lover.

Med hilsen

Tom Rådahl (e.f.)
ekspedisjonssjef

Inger Gran
avdelingsdirektør

Kopi:
Finansdepartementet

Forslag om endringer i alkohollovens forskrifter mv.

1	Innledning.....	3
1.1	Høring – revisjon av forskrifter til alkoholloven.....	3
1.2	Bakgrunnen for revisjonen.....	4
1.3	Høringsnotatets hovedinnhold.....	5
2	Kommunens kontroll/bevillingshavers internkontroll	7
2.1	Kommunens kontroll.....	7
2.2	Forskrifter om internkontroll.....	14
3	Inndeling av alkoholholdig drikk i ulike kategorier – ny systematikk.....	19
3.1	Overgang fra inndeling i øl, vin og brennevin til inndeling etter volumprosent – gjennomføring av den nye systematikken i forskriftene	19
3.2	Oppheving av forskriftsbestemmelser.....	20
3.3	Særskilt om alkoholforskriften § 5A-3 annet ledd	20
4	Bevillingsgebyrene.....	21
4.1	Bevillingsgebyr – salg og skjenking av alkoholholdig drikk.....	21
4.2	Bevillingsgebyr – tilvirkning av alkoholholdig drikk	26
5	Bevillingssystemet for import og engrossalg	29
5.1	Innledning.....	29
5.2	Endringer i engrosforskriften	30
5.3	Endringer i særavgiftsforskriften.....	35
6	Register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter alkoholloven, og over de som kan drive engrossalg	39
6.1	Innledning.....	39
6.2	Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling	40
6.3	Register over hvem som har bevilling og rett til å drive engrossalg.....	40
7	Alkoholreklameforbudet – presisering av forskriftens bestemmelser.....	42
7.1	Gjeldende rett.....	42
7.2	Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon	43
7.3	Vurderinger og forslag	45
8	Vurdering av behov for forskriftsbestemmelser om alkoholpolitisk handlingsplan	47
8.1	Gjeldende rett.....	47
8.2	Bakgrunnen for vurdering av behov for forskrifter til bestemmelsen.....	47
8.3	Vurderinger og forslag	47
9	Bestemmelsen om servering av brennevin/cocktails.....	51
9.1	Gjeldende rett	51
9.2	Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon.....	51
9.3	Vurderinger og forslag	51
10	Spørsmålet om bevillingshavers plikt til å fjerne berusede/påvirkede personer	53
11	Bestemmelsene om unntak fra aldersbestemmelsene for servering og salg i opplæringssituasjoner.....	55
12	Tekniske endringer – oppfølging av endringene i alkoholloven.....	56
12.1	Erstatte begrepet "åpenbart beruset" med "åpenbart påvirket"	56
12.2	Overgang til én-desimal volumprosentgrense.....	56
12.3	Endringer i alkoholloven – endringer i alkoholforskriftens hjemmelsgrunnlag	57
12.4	Endring av A/S Vinmonopolet til AS Vinmonopolet	58
12.5	Endringer i forskriftenes henvisninger som følge av oppheving av bestemmelser i alkoholloven	58
13	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	59
14	Forslag til forskriftsendringer.....	60

14.1	Forslag til endringer i forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.	60
14.2	Forslag til endringer i forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.	70
14.3	Forslag til endringer i forskrift 11. desember 2001 om særavgifter.....	77

1 Innledning

1.1 Høring – revisjon av forskrifter til alkoholloven

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår i notatet her endringer i følgende av forskriftene til lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven):

- Forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (heretter kalt alkoholforskriften)
- Forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. (heretter kalt engrosforskriften)

I tillegg foreslås, i samråd med Finansdepartementet, enkelte endringer i følgende forskrift:

- Forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter (heretter kalt særavgiftsforskriften)

Departementet foreslår ikke i denne omgang endringer i de øvrige forskriftene til alkoholloven. Departementet vil på et senere tidspunkt komme tilbake med forslag om endringer i forskrift 30. november 1995 nr. 938 om A/S Vinmonopolets innkjøpsvirksomhet mv. og forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen for Svalbard.

Dette høringsnotatet er sendt ut til følgende instanser:

- Landets kommuner
- Landets fylkesmenn
- Departementene
- Grossister med bevilling etter alkoholloven kapittel 3A
- Tilvirkere med bevilling etter alkoholloven kapittel 6
- Mellommenn, jf. alkoholloven § 1-13
- Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan
- Akademikernes Fellesorganisasjon
- Arbeidernes Edruskapsforbund
- AS Vinmonopolet
- Bryggeri- og mineralvannforeningen
- Bryggeriagentenes Landsforening
- Coop Norge
- Datatilsynet
- Det Norske Totalavholdsselskap (DNT)
- Fagrådet innen Rusvernet i Norge
- Forbrukerombudet
- Foreningen Bedre Uteliv
- Handel og kontor i Norge
- Handelens Ølsalgsråd (HØR)
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
- Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet (HRAF)
- IOGT i Norge
- Konkurransetilsynet
- KS
- Landsorganisasjonen i Norge (LO)
- Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI)
- Norges Colonialgrossisters Forbund (NCF)

- Norges Markedsføringsforbund
- Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- NorgesGruppen
- Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)
- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
- Norsk senter for rusfri miljøutvikling
- Norske annonsørers forbund
- Norske Avisers Landsforening
- Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
- Næringslivets servicekontor for markedsrett
- Politidirektoratet
- Reiselivsbedriftenes Landsforening (RBL)
- Reklamebyråforeningen
- Rådet for fagopplæring i arbeidslivet
- Skattedirektoratet
- Sosial- og helsedirektoratet
- Statens helsetilsyn
- Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS)
- Statens næringsmiddeltilsyn
- Statistisk sentralbyrå
- Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF)
- Stortingets ombudsmann for forvaltningen
- Sysselmannen på Svalbard
- Toll- og avgiftsdirektoratet
- Universitetet i Bergen
- Universitetet i Oslo
- Universitetet i Stavanger
- Universitetet i Tromsø
- Vin- og brennevinsleverandørenes forening (VBF)
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

I tillegg er høringsnotatet lagt ut på våre internettsider på adressen www.asd.dep.no.

Høringsfristen er satt til 1. mai 2005. Dette innebærer at høringsfristen er noe kortere enn den alminnelige høringsfristen på tre måneder. Datoen er valgt for å muliggjøre ikrafttredelse 1. juli 2004. Det tas sikte på felles ikrafttredelse av forskriftsendringene og lovendringene av 17. desember 2004, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

Departementet er klar over at ikrafttredelse midt i året vil medføre praktiske utfordringer for ikke minst kommunene som bevillingsmyndighet og for bevillingshaverne, jf. gebyrberegninger med videre. Departementet ber om høringsinstansenes syn på evt. tiltak, herunder behov for overgangsbestemmelser, som vil kunne lette denne prosessen.

1.2 Bakgrunnen for revisjonen

Det er vedtatt en rekke endringer i alkoholloven, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004), Innst. O. nr. 19 (2004–2005) og Besl. O. nr. 20 (2004–2005), se lov 17. desember 2004 nr. 86 om

endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. og enkelte andre lover.

Lovendringene omfatter følgende hovedpunkter:

- Endringer knyttet til kommunen som bevillingsmyndighet. Med det mål å foreta endringer som vil gi kommunen større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid mer effektivt på basis av lokale forhold, er det vedtatt en rekke endringer knyttet til kommunal styring, saksbehandling og kontroll.
- Endringer knyttet til bevillingssystemet for salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Regelverkets basisinndeling av alkoholholdig drikk i typene øl, vin og brennevin er endret til en inndeling som baserer seg på alkoholinnhold (målt i volumprosent).
- Endringer knyttet til vilkårene for grossistvirksomhet. Bevillingsordningen for import og engrossalg av alkoholholdig drikk er vedtatt erstattet av en registreringsordning i regi av toll- og avgiftsmyndighetene.
- Endringer knyttet til rammevilkårene for AS Vinmonopolets virksomhet.

Der hvor det i notatet her vises til vedtatte endringer i alkoholloven uten nærmere henvisning, menes de endringer som er vedtatt i henhold til Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

En rekke av de vedtatte endringene i alkoholloven medfører behov for tilsvarende endringer i forskriftsverket. Dette innebærer at enkelte av forslagene i høringsnotatet her er av rent teknisk karakter, da de vedtatte endringene i alkoholloven krever disse oppdateringene i forskriftene. I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det varslet at departementet etter behandlingen av odelstingsproposisjonen i Stortinget, ville komme tilbake med et forslag til forskriftsrevisjon for å komplettere enkelte av de systematiske endringene som ble foreslått.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) varslet departementet videre at man i forskriftsrevisjonen også ville komme tilbake til en rekke andre spørsmål knyttet til utformingen av forskriftene til alkoholloven. I notatet her følger departementet opp signalene fra Ot.prp. nr. 86 (2003–2004). Departementet foreslår derfor også en rekke endringer i forskriftsverket som ikke er knyttet til de vedtatte endringene i alkoholloven.

De vedtatte endringene i alkoholloven er ikke trådt i kraft. Etter departementets oppfatning er det hensiktsmessig at endringene i loven og forskriftene trer i kraft samtidig. Departementet vil komme tilbake til ikrafttredelsesspørsmålet så raskt som mulig etter høringsfristen utløp. Departementet vil videre, i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet, sikre at det i forbindelse med ikrafttredelsen av endringene i regelverket gis god informasjon om endringene.

1.3 Høringsnotatets hovedinnhold

I **kapittel 2** gjennomgås kontrollsystemet for kommunale bevillinger. Det er foretatt en full gjennomgang av kontrollforskriften, og flere av dagens bestemmelser er foreslått endret. Endringene vil blant annet bidra til å gi kommunene større fleksibilitet ved organiseringen og utøvelsen av kontrollen. Videre foreslås det inntatt et nytt kapittel 10A i alkoholforskriften som fastsetter krav om internkontroll for innehavere av salgs- og skjenkebevillinger.

I **kapittel 3** gjennomføres nødvendige forskriftsendringer som følge av endringene i alkoholovens system for kategorisering av alkoholholdig drikk. Etter det nye systemet inndeles alkoholholdig drikk etter alkoholstyrke – mot tidligere alkoholtypene øl, vin og brennevin.

I **kapittel 4** gjennomgås nivået og regelverket for bevillingsgebyrene for salgs- og skjenkebevillingene, samt bevillingsgebyrene for tilvirkningsordningen. Det foreslås justeringer av gebyrene.

Bevillingsordningen for grossister er vedtatt opphevet, og i **kapittel 5** foreslås det å oppheve forskrifter som knytter seg til denne ordningen. Retten til engrossalg skal i stedet knytte seg til registrering hos toll- og avgiftsetaten etter særavgiftsregelverket, og det foreslås endringer i særavgiftsforskriften og engrosforskriften for å gjennomføre dette.

I **kapittel 6** foreslås forskrifter om opprettelse av et nytt register over alle bevillingshavere og grossister. Det allerede eksisterende saksbehandlingsregisteret for engros- og tilvirkningsbevillinger videreføres for tilvirkere.

I **kapittel 7** foreslås det å presisere forskriftsbestemmelsene knyttet til alkoholreklameforbudet. Det foreslås å presisere at forskriften ikke inneholder noe unntak fra forbudet i alkoholloven mot reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk. I tillegg innarbeides Høyesteretts tolkning av adgangen til å bruke logo og sponning.

I **kapittel 8** drøftes behovet for å utarbeide forskrifter om innholdet i den kommunale alkoholpolitiske handlingsplanen. Departementet vil ikke foreslå slike forskrifter nå.

I **kapittel 9** foreslås det å endre dagens bestemmelse om hvilke mengder brennevin kan skjenkes i, herunder unntaksbestemmelsen for såkalte "cocktails".

Det foreslås i **kapittel 10** å gi en uttrykkelig bestemmelse om bevillingshavers plikt til å sørge for at personer som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater skjenkestedet.

I **kapittel 11** foreslås det å oppdatere alkoholforskriftens regler om unntak fra aldersbestemmelsene for servering og salg i opplæringssituasjoner slik at bestemmelsene samsvarer med begrepene i opplæringslova av 1998.

I **kapittel 12** foreslås tekniske endringer i forskriftene som følge av de vedtatte endringene i alkoholloven.

Kapittel 13 omhandler forslagene økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslagene til forskriftsendringer er tatt inn i **kapittel 14**.

2 Kommunens kontroll/bevillingshavers internkontroll

2.1 Kommunens kontroll

2.1.1 Gjeldende rett

Alkoholforskriften kapittel 10 har tittelen "Kommunale kontrollutvalg". Kapitlet inneholder bestemmelser gitt i medhold av alkoholoven § 1-9. Kapitlet inneholder bestemmelser om at hver kommune skal ha et kontrollutvalg, om hvilke oppgaver utvalget skal ha og om hvordan utvalget skal oppnevnes. Videre fastsetter forskriften at selve kontrollen skal foretas av engasjerte kontrollører. Forskriften har også bestemmelser om hva kontrollen av salgs- og skjenkestedene skal omfatte, om at stedene skal kontrolleres etter behov, men minst tre ganger årlig, og om hvordan det skal rapporteres fra kontroller. Det er også bestemmelser om at kommunestyret kan fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen og om at kommunestyret er ansvarlig for at utvalget og kontrollørene får den nødvendige opplæring.

2.1.2 Behov for endring/bakgrunnen for revisjon

På bakgrunn av at departementet ønsket å forenkle statlig regelverk rettet mot kommunesektoren, uten samtidig å ta fra kommunene viktige politiske styringsredskaper, ble det i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) foreslått at forskriftshjemmelen i alkoholoven § 1-9 skulle endres slik at den ikke lenger skulle omfatte adgangen til å gi forskrifter om opprettelse av kontrollutvalg og øvrig organisering av kontrollen med salgs- og skjenkestedene. Som følge av endringen i forskriftshjemmelen må alkoholforskriften kapittel 10 endres. De av forskriftens bestemmelser som regulerer plikten til kontrollutvalg og organiseringen av dette, må oppheves.

Det vil fortsatt være hjemmel til å gi forskrifter om kontroll med salg og skjenking og om utøvelsen av kontrollen. Dette innebærer at øvrige bestemmelser i alkoholforskriften kapittel 10 ikke må endres som følge av lovrevisjonen.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det likevel varslet at departementet i forbindelse med en gjennomgang av hvilke endringer som var påkrevd grunnet bortfallet av hjemmel til å gi forskrifter om opprettelse av kontrollutvalg, også ville vurdere de øvrige bestemmelsene i alkoholforskriften kapittel 10. Etter departementets oppfatning er det behov for en totalgjennomgang av forskriften. Dette ikke minst fordi dagens forskrift i stor grad er bygget opp rundt kontrollutvalget. Også moderniseringssyn tilsier en grundig gjennomgang av alle bestemmelsene i forskriften kapittel 10.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det konkret pekt på at bestemmelsen om at alle salgs- og skjenkesteder kontrolleres så ofte som behovet tilsier, men minst 3 ganger pr. år, ville bli vurdert endret i forbindelse med forskriftsrevisjonen. Det ble bemerkt at spørsmålet om hyppigheten av kontrollen blant annet må ses i sammenheng med spørsmålet om innføring av internkontroll.

Det ble videre presisert at forskriftshjemmelen blant annet kan benyttes til å regulere forholdet mellom kontrollørene og bevillingshaver. Det ble presisert at bevillingshavers rettssikkerhet er avhengig av at det er mulighet for å bli kjent med og kunne imøtegå de opplysninger som kontrollørene nedfeller i sin rapport, og at det derfor er viktig at kontrollørene legitimerer seg og opplyser om sine funn på stedet. Samtidig har kontrollørene behov for å utføre sin kontroll

uten avbrytelser og innblanding. Det ble varslet at departementet tok sikte på å endre forskriften om kontroll slik at ovennevnte hensyn kan ivaretas bedre.

Også de øvrige endringene i alkoholloven § 1-9 som ble foreslått i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) er relevante som bakgrunnsinformasjon for revisjonen av forskriftene om kontroll:

Det ble foreslått et nytt tredje ledd hvor bevillingsmyndigheten ble gitt uttrykkelig hjemmel til å få tilgang til salgs- og skjenkestedenes lokaler, ikke bare til de lokalene hvor salgs- og skjenkevirksomheten utøves, men også til lager og andre tilknyttede lokaler. Bestemmelsen skal bidra til at bevillingsmyndigheten ved behov kan føre en mer effektiv kontroll med at bevillingen utøves i tråd med alkohollovens bestemmelser, eller med vilkår gitt i bevillingen. Bestemmelsen gir dernest bevillingsmyndigheten uttrykkelig hjemmel til når som helst å forlange tilgang til regnskapene knyttet til salgs- og skjenkestedene. I den forbindelse understrekes også at bevillingsmyndigheten kan kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bevillingshaver må videre vederlagsfritt utlevere nødvendige vareprøver. Det ble varslet at departementet ville be Sosial- og helsedirektoratet om å vurdere behovet for nærmere forskrifter knyttet til de nye kontrollhjemlene.

2.1.3 Vurderinger og forslag

Opphevingen av hjemmelen til å gi forskrift om kontrollutvalg innebærer at forskriften § 10-1 om plikt til å ha kontrollutvalg mv. og § 10-3 om kontrollutvalgets oppnevning, størrelse og funksjonstid må oppheves. Videre må overskriften til alkoholforskriften kapittel 10 endres. I dag lyder overskriften "Kommunale kontrollutvalg". Arbeids- og sosialdepartementet foreslår at tittelen endres til "Kommunal kontroll med salg og skjenking", jf. tittelen på hjemmelsbestemmelsen i alkoholloven § 1-9.

§ 10-2 om kontrollutvalgets oppgaver må omarbeides. Oppgavene i § 10-2 bokstav a drøftes i punktet "Kontrollens innhold", se under. § 10-2 bokstav c foreslås opphevet.

§ 10-2 bokstav b er en generell bestemmelse som slår fast at kontrollutvalget har ansvar for kontroll med kommunale salgs- og skjenkebevillinger og noen statlige skjenkebevillinger. Denne bestemmelsen beholdes, men slik at kommunen og ikke kontrollutvalget er pliktsubjektet. Det foretas også endringer i bestemmelsen for å følge opp alkohollovrevisjonens overgang fra inndeling i alkoholtypene øl, vin og brennevin til et system basert på alkoholinnhold, se nærmere om dette i punkt 3.1. Bestemmelsen flyttes til § 10-1, jf. dens generelle karakter og at dagens § 10-1 foreslås opphevet.

§ 10-5 slår fast at selve kontrollen av skjenkestedene skal foretas av engasjerte kontrollører. Bakgrunnen for regelen var å slå fast at kontrollutvalget ikke selv skulle foreta kontrollene. Bestemmelsen kunne fortsatt hatt relevans i de tilfeller der kommunen beslutter å opprettholde ordningen med kontrollutvalg, men i og med at det er besluttet ikke å legge føringer på kommunens organisering av kontrollen, foreslås bestemmelsen opphevet.

Også en rekke av de øvrige bestemmelsene i kapitlet omhandler utvalget. Det blir spørsmål om disse bestemmelsene skal beholdes med kommunen som nytt pliktsubjekt, eller om de skal endres eller oppheves. Nedenfor gjennomgås disse, samt kapitlets øvrige bestemmelser, inndelt i tre aktegorier; bestemmelser om innholdet i kontrollen, bestemmelser om kontrollfrekvens og bestemmelser om rutiner og saksbehandling.

Videre inntas en drøftelse av behovet for forskrifter knyttet til hjemmelen til å kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift, som ble foreslått i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

Bestemmelser om innholdet i kontrollen

Etter § 10-6 skal kontrollen særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart beruset. I henhold til alkoholloven § 1-9 skal kontrollen omfatte alle bestemmelser i alkoholloven som gjelder for salgs- og skjenkebevillingene. Det blir spørsmål om det er uheldig eller hensiktsmessig å trekke fram noen bestemmelser på den måten som det er gjort i § 10-6.

Departementet mener at det er viktig at kommunene selv kan og skal vurdere hvilke tema det skal fokuseres på ved den enkelte kontroll. Kommunen kjenner de lokale forholdene best, og vil derfor ha best forutsetning til å vurdere hvilke bestemmelser det bør fokuseres på.

På den andre siden kan den politiske kontrollen med kommunens bevillingsmyndighet og kontrollmyndighet svekkes dersom man tar bort styringssignalene i forskriften.

Departementet er av den oppfatning at det vil være hensiktsmessig at det i forskriften fortsatt foretas en opplisting av bestemmelser som kontrollen særlig skal fokusere på. En slik opplisting innebærer ikke at kontroll alltid må ha hovedfokus på disse bestemmelsene, eller at man bare skal fokusere på disse, eller at man ikke i kommunene selv skal foreta en vurdering av hvilke forhold det er hensiktsmessig å fokusere på, men det gir signal om hvilke bestemmelser som er i kjerneområdet i formålet til alkoholloven, nemlig å begrense de samfunnsmessige og individuelle saker som alkoholbruk kan innebære.

Et innspill fra Bergen kommune, i brev til Arbeids- og sosialdepartementet av 17. november 2004, kan tas til inntekt for en tilsvarende oppfatning: *"Bergen kommune anser det likevel som ønskelig at forskriftens §§ 10-6 og 10-7 beholdes da dette generelt omtaler innholdet i kontrollen. I forhold til bevillingshaverne er det viktig at slike bestemmelser opprettholdes, da det gir dem en sikkerhet for at kommunen utfører sine kontroller med hovedfokus på alvorlige overtredelser og en beskrivelse av kontrollørens og kommunens forpliktelser i forbindelse med utføringen av kontrollen og om tilbakemeldingen til bevillingshaver."*

Det blir spørsmål om hvilke bestemmelser opplistingen bør omfatte. Etter departementets oppfatning er salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene og forbudet mot å skjenke til åpenbart berusede personer bestemmelser som retter seg mot kjerneområdet i formålet til alkoholloven, nemlig å begrense de samfunnsmessige og individuelle saker som alkoholbruk kan innebære. Disse bestemmelsene bør derfor fortsatt omfattes av opplistingen. Departementet har vurdert om andre bestemmelser bør omfattes av opplistingen av hva kontrollen bør fokusere på, men foreslår å beholde opplistingen som den er. Begrepet "åpenbart beruset" foreslås likevel endret til "åpenbart påvirket", jf. omtale i punkt 12.1.

Departementet foreslår videre å utvide bestemmelsen med at kommunen, i tillegg til å sikre at kontrollen omfatter de ovennevnte komponenter, skal foreta konkrete vurderinger av hvilke forhold kontrollen bør fokusere på til enhver tid. Slik sikres at kommunen ikke ensidig legger vekt på de tema som er listet i § 10-6.

I tillegg til bestemmelsen i § 10-6 om innholdet i de fysiske kontrollene, er kontrollutvalget i dag tillagt en rekke oppgaver av mer generell art, jf. § 10-2. Etter denne bestemmelsens bokstav a skal utvalget gi råd og veiledning til bevillingshaverne, styrer og stedfortreder. Etter departementets oppfatning er dette en bestemmelse som bør beholdes. Slik råd og veiledning, før søknad, i søknadsprosessen og i bevillingsperioden, kan virke forebyggende og dermed bidra til at alkoholloven etterleves i kommunen. På den annen side bør det være opp til kommunen selv å vurdere hvem som skal ha ansvaret for denne oppgaven. På denne bakgrunn foreslår departementet at innholdet i § 10-2 bokstav a beholdes med den endring at subjektet "kontrollutvalget" byttes ut med "kommunen".

Frekvens

Etter alkoholforskriften § 10-9 skal salgs- og skjenkestedene kontrolleres så ofte som behovet tilsier, men minst 3 ganger årlig.

Departementet er kjent med at flere kommuner oppfatter bestemmelsen som lite fleksibel. Det er ønske om å kunne oppprioritere kontroll av steder som oppleves som problematiske, om å kunne nedprioritere kontroll som oppleves som uproblematiske og til å i perioder kunne fokusere på bestemte typer steder.

I forbindelse med høringen til alkohollovrevisjonen, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004), uttalte Sosial- og helsedirektoratet følgende om denne bestemmelsen: "*Direktoratet støtter en ... endring, men vi mener at det nok vil være hensiktsmessig at alle salgs- og skjenkesteder obligatorisk må kontrolleres minimum 1 gang pr år. Videre mener vi at kontrollvirksomhet i forbindelse med store arrangementer og på steder der ungdom og unge voksne er målgruppen bør prioriteres. Direktoratet støtter endringen under forutsetning av at det innføres bestemmelser om et internkontrollsystem og et mer strukturert og omfattende kontrollopplegg. Direktoratet mener at kvaliteten på kontrollene bør prioriteres fremfor hyppigheten av disse.*"

I brev av 17. november 2004 skriver Bergen kommune følgende om bestemmelsen: "*Bergen kommune foreslår å innta "i utgangspunktet" minst 3 ganger årlig. Dette fordi da kan det gjøres unntak fra hovedregelen om minst 3 kontroller hvis forholdene for øvrig tilsier dette. Enkelte steder vil det være uhensiktsmessig å bruke midler til å kontrollere 3 ganger, mens andre steder vil ha behov for langt flere kontroller. Ved å sette inn " i utgangspunktet" antydes det et ønske om minst 3 kontroller ved hvert sted, men gir likevel kommunene større frihet til å organisere dette ut fra hva behovet tilsier.*"

Arbeids- og sosialdepartementet skal bemerke at ansvaret for kontroll ligger i kommunen, og at det uansett forskriftens utforming, vil være kommunens ansvar å sørge for tilstrekkelig kontroll – både kvantitativt og kvalitativt.

Departementet ser behovet for at forskriftsbestemmelsen om minste antall kontroller gjøres mer fleksibel. På den annen side ser ikke departementet det som ønskelig at kommunene skal kunne velge å foreta totalt sett færre kontroller enn det de etter dagens forskrift har plikt til.

Departementet foreslår å endre forskriftsbestemmelsen. Som i dag skal kommunene ha plikt til å kontrollere salgs- og skjenkestedene så ofte som behovet tilsier. Bestemmelsen om at dette skal skje minst tre ganger årlig på hvert sted, erstattes med en regel om at hvert sted under enhver omstendighet skal kontrolleres minst en gang hvert år og at kommunen minst skal utføre tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

Etter departementets oppfatning vil en slik regel gi den etterlyste fleksibiliteten uten at kontrollen svekkes. Formålet med forslaget til endring er å legge til rette for sterkere målretting av kontrollen ut fra samlet krav til kontrollvolum.

Bestemmelsen kan føre til at enkelte steder kun kontrolleres en gang pr. år. Forslaget må ses i sammenheng med innføringen av internkontroll, jf. under i punkt 2.2. Kontroll som fokuserer på gjennomgang av internkontrollsystemene til stedene, vil kunne gi gode indikasjoner på om det på stedet er behov for hyppige kontroller eller ikke.

Rutiner/saksbehandling

§ 10-4 fastslår at kommunestyret har ansvar for opplæring av utvalg og kontrollører. Det må foretas endringer i §§ 10-4 slik at kommunestyrets ansvar for opplæring ikke lenger omfatter kontrollutvalget. Departementet er av den oppfatning at bestemmelsen om ansvar for opplæring av de som skal forestå kontrollen fortsatt bør gjelde. Pliktsubjektet endres fra kommunestyret til kommunen, i og med at forskriften gjennomgående bør benytte "kommunen" som pliktsubjekt.

Bestemmelsene i § 10-7 første og annet ledd fastslår at kontrollen kan foregå åpent eller anonymt, men at kontrolløren – etter utført kontroll – skal presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

RBL kommenterer disse bestemmelsene på følgende måte i forbindelse med lovrevisjonen: *"Som det korrekt uttrykkes i høringsnotatet er bevillingshavers rettssikkerhet avhengig av at han har mulighet til å bli kjent med og kunne imøtegå de opplysninger som kontrollørene nedfeller i sin rapport.*

RBL tillater seg å bemerke at særlig muligheten for å imøtegå kontrollørenes opplysninger i mange tilfeller ikke er til stede slik kontrollene gjennomføres i dag. Ved mange av skjenkekontrollene har den eller de observerte forlatt stedet når kontrollørene gir seg til kjenne. Når kontrollørene så redegjør for sine observasjoner er det ikke lenger mulig for skjenkestedet å sikre bevis i forhold til identitet osv, til den eller de aktuelle personer som kontrollørene mener ikke oppfyller lovens krav. Dette er etter vår oppfatning en meget sterk tilsidesettelse av skjenkestedenes rettssikkerhet, da disse reelt sett ikke har mulighet til å imøtegå kontrollørenes opplysninger.

I forbindelse med departementets forskriftsrevisjon anmoder vi derfor om at dette hensyn ivaretas, f.eks ved at kontrollørene pålegges å gjøre seg til kjenne når vedkommende gjest forlater stedet. På denne måten blir det mulig for skjenkestedet å gjøre seg opp en berettiget formening om kontrollørenes observasjoner samt få avklart hvorvidt den påståtte åpenbare beruselse kan ha andre årsaker. Tankegangen må ikke være slik at man da kanskje "går glipp" av eventuelle flere overtredelser."

Også andre instanser har tatt til orde for en revurdering av regelen. Vi står her overfor kryssende hensyn. På den ene siden kan det hevdes at bevillingshavers rettssikkerhet ikke ivaretas godt nok ved dagens regel. På den annen side kan det hevdes at hensynet til en effektiv kontroll tilsier at kontrollørene har behov for å arbeide uten å måtte legitimere seg, alternativt legitimere seg etter at kontrollen er avsluttet.

Departementet har vurdert ulike måter å gjøre bestemmelsen mer fleksibel på. Departementet har vanskelig for å se at bestemmelsen kan bli mer fleksibel basert på utgangspunktet om at kontrollen kan foregå anonymt, jf. forskriften § 10-7 første ledd.

Alternativet ville være å endre bestemmelsen slik at kontrollen alltid skal skje åpent, med en tilhørende plikt for kontrollørene til å legitimere seg innen kontrollen tar til. En slik bestemmelse vil ivareta bevillingshavers behov. Spørsmålet er i hvilken grad den vil ivareta hensynet til en effektiv kontroll. Departementet vil gjerne ha høringsinstansenes syn på denne regelen. I tillegg til å synliggjøre praktiske utslag av hensynene for og mot de ulike løsningene, ber departementet høringsinstansene om å komme med konkrete innspill til hvordan bestemmelsen kan utformes.

Departementet skal bemerke at det i tillegg til hensynet til bevillingshavers rettssikkerhet og hensynet til en effektiv kontroll også er et annet relevant hensyn: Hensynet til en god og presis regel. Med andre ord må bestemmelsen utformes på en måte som gjør den god å forstå og håndterbar for alle parter.

Departementet skal også bemerke at bestemmelsene i § 10-7 første og annet ledd må anses å være særbestemmelser som går foran de generelle bestemmelsene i forvaltningsloven § 15 i den utstrekning de avviker fra disse. Dersom bestemmelsene i § 10-7 første og annet ledd oppheves, vil bestemmelsene i forvaltningsloven § 15 om fremgangsmåten ved gransking og lignende komme til anvendelse (med mindre bestemmelsene i § 10-7 første og annet ledd erstattes av andre bestemmelser som får forrang for forvaltningsloven § 15).

§ 10-7 tredje ledd omhandler kontrollørenes rapporter og § 10-8 omhandler utvalgets rapporter. I § 10-7 tredje ledd slås det fast at kontrollørene snarest mulig – og innen en uke – skal sende skriftlig rapport til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å komme med sine synspunkter innen 2 uker. Det går fram av rundskriv I-6/98 at intensjonen er at kontrollørene deretter skal rapportere til kontrollutvalget – og at bevillingshavers eventuelle uttalelse skal følge med. I § 10-8 slås det fast at rapport fra utvalget sendes kommunestyret via sosialtjenesten. Rapporter om skjenkesteder med statlig bevilling sendes via sosialtjenesten og kommunestyret til statlig bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

Som følge av opphøret av krav til kontrollutvalg er det behov for å forenkle bestemmelsen noe. Det foreslås å samle alle bestemmelsene om rapport i en paragraf, § 10-8.

Det foreslås å opprettholde bestemmelsen om at kontrollørene snarest mulig – og innen en uke – skal sende skriftlig rapport til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å komme med sine synspunkter innen 2 uker. Det bes om høringsinstansenes syn på dagens tidsfrister.

Bestemmelsen om at rapportene skal sendes kommunestyret er knyttet til dagens regulering av kommunens organisering av kontrollen og eksistensen av kontrollutvalget. Departementet foreslår å erstatte denne regelen, og regelen om at rapport om skjenkesteder med statlig bevilling skal sendes til statlig bevillingsmyndighet, med en felles regel om at alle rapporter sendes bevillingsmyndigheten. Ordet "bevillingsmyndigheten" viser tilbake på bevillingsmyndigheten for det enkelte salgs- og skjenkested, med andre ord henholdsvis kommunal og statlig bevillingsmyndighet. Det foreslås å opprettholde bestemmelsen om at

rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet (tidligere: kommunestyret).

Departementet foreslår i utgangspunktet å opprettholde regelen om at rapportene skal sendes via sosialtjenesten og at salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med. Departementet ber om at høringsinstansene, her spesielt kommunene, tilkjennegir hvilke erfaringer de har med at rapportene skal sendes via sosialtjenesten og hva som er deres syn på behovet for en slik regel.

For å sikre en godt forståelig regel foreslås bestemmelsen omstrukturert noe.

Departementet foreslår å beholde bestemmelsen i § 10-10 om at kommunen kan fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Særsilt om kontroll knyttet til den nye hjemmelen til å kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift
I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det foreslått et nytt tredje ledd i alkoholoven § 1-9 som gir uttrykkelig hjemmel for bevillingsmyndigheten til å kreve tilgang til virksomhetens lokaler og dens regnskaper, samt til å kreve utlevering av vareprøver. Forskriftshjemmelen i § 1-9 innebærer at det kan gis forskrifter også knyttet til denne bestemmelsen.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) skrev departementet at den nye bestemmelsen forutsettes å bli brukt unntaksvis, jf. det forhold at avdekking av misligheter i forhold til skatte- og avgiftsregelverket hører inn under skatte- og avgiftsmyndighetenes område. Departementet vil også i denne sammenheng presisere at hjemmelen bare skal brukes av bevillingsmyndigheten ved behov og kun for å belyse spørsmål knyttet til om virksomheten drives i tråd med alkoholovens bestemmelser.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det varslet at departementet ville be Sosial- og helsedirektoratet om å følge opp bruken av denne hjemmelen. Det tar departementet sikte på å gjøre. Videre ble det sagt at departementet ville be direktoratet om å vurdere behovet for ytterligere forskrifter.

Sosial- og helsedirektoratet har foreslått at det i forskriften inntas en bestemmelse som begrenser bevillingsmyndighetens rett til innsyn i børsnoterte selskapers regnskap som ikke er offentlige. Se utkastet til alkoholforskriften § 10-6 nytt annet ledd.

Sosial- og helsedirektoratet skriver at bakgrunnen for forslaget er at bevillingsmyndigheten, ved innsyn i regnskap mv. for inneværende år, kan få innsyn i børs sensitiv informasjon, som kan utgjøre innsideinformasjon etter verdipapirhandelloven § 2-1. Direktoratet antar imidlertid at kommunene ikke har noe spesielt stort behov for innsyn i regnskap for børsnoterte selskaper som ikke er offentliggjort. Regnskapet for børsnoterte selskaper føres kvartalsvis, og må vedtas av styret senest to måneder etter kvartalets utløp, jf. børsforskriften § 6-1 annet ledd og § 6-2 annet ledd. Etter styrets vedtagelse offentliggjøres regnskapet ved innrapportering til Børsen. Bevillingsmyndighetenes innsyn i offentlige regnskaper vil således gi tilgang til regnskap som maksimalt er opptil 5 måneder gamle. Direktoratet anfører videre at i tillegg har skatte- og avgiftsmyndighetene fortsatt meldeplikt til bevillingsmyndighetene, og det bør arbeides for å styrke dette samarbeidet. Bevillingsmyndigheten får da melding om de forhold ved f.eks. regnskapet som kan få konsekvenser for bevillingen, men de får ikke innsyn i selve regnskapet.

Når det gjelder tilgang til virksomhetens lokaler og utlevering av vareprøver, har Sosial- og helsedirektoratet uttalt at de ikke ser noe behov for å begrense bevillingsmyndighetens myndighet etter den nye bestemmelsen i alkoholloven.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på Sosial- og helsedirektoratets forslag og synspunkter.

Strukturen i kontrollkapitlet i forskriften

Departementet ber høringsinstansene vurdere strukturen i kontrollkapitlet i forskriften slik det fremstår i forslaget i høringsnotatet her. Ikke minst bes kommunene som bevillingsmyndighet om å uttale seg om den foreslåtte strukturen innebærer at kapitlet blir et praktisk og oversiktlig arbeidsredskap i arbeidet med kontroll etter alkoholloven § 1-9.

Språklige endringer

For øvrig er det foreslått noen språklige endringer i forskriften. Endringene er ikke ment å innebære realitetsendringer.

2.2 Forskrifter om internkontroll

2.2.1 Gjeldende rett

Det følger av alkoholloven at det enkelte salgs- og skjenkested har et ansvar for at utøvelsen av bevillingen skjer i samsvar med alkohollovens formål og bestemmelser. I forbindelse med forrige større revisjon av alkoholloven, jf. Ot.prp. nr. 7 (1996-97), ble det tatt inn en bestemmelse i § 1-9 fjerde ledd om at departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes. Bestemmelsen er pr. i dag ikke benyttet.

2.2.2 Behov for endring/bakgrunnen for revisjon

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) fremholdt departementet at det bør utformes forskrifter om at salgs- og skjenkesteder blir underlagt krav om internkontroll i forhold til kravene i alkoholloven og i bevillingen. I forbindelse med høringen forut for Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) støttet høringsinstansene i all hovedsak innføring av en slik plikt: Mens Landsorganisasjonen i Norge (LO), Hotell- og restaurantarbeiderforbundet (HRAF), Reiselivsbedriftenes landsforening (RBL), Oslo, Trondheim, Skien og Flekkefjord kommuner, samt Sosial- og helsedirektoratet var positive til forslaget, var det kun Bergen kommune og Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) og deres medlemsorganisasjon Handelens Ølsalgsråd som var negative til dette.

Departementet varslet i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) at forslag til forskrift om internkontrollplikt ville bli presentert i forbindelse med forskriftsrevisjonen. Det ble varslet at det i den sammenheng ville gis nærmere retningslinjer og veiledning om hva et slikt internkontrollsystem skal inneholde. Departementet varslet også at en ville vurdere om plikten bør omfatte alle salgs- og skjenkebevillinger, eller om det skal gjøres unntak for ambulerende bevillinger og/eller bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning.

I Innst. O. nr. 19 (2004–2005) støttet sosialkomiteen de foreslåtte endringene for styrket internkontroll. Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk

Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreket "at internkontrollkrav er særskilt viktige ved store arrangementer, som festivaler og lignende".

2.2.3 Vurderinger og forslag

Med hjemmel i alkoholloven § 1-9 foreslår departementet at det innføres forskriftsfestet krav om at det enkelte salgs- og skjenkested skal ha et internt kontrollsystem. Det foreslås at bestemmelser om dette tas inn i et nytt kapittel 10A Internkontroll i alkoholforskriften.

De fleste av de høringsinstansene som har uttalt seg, bekrefter departementets oppfatning av at krav om internkontroll vil bidra til å sikre at utøvelsen av bevillingen skjer i samsvar med alkohollovens formål og bestemmelser. Bare én kommune, Bergen, mener at en veileder ville være mer hensiktsmessig enn krav om internkontroll.

Krav om internkontroll innebærer at bevillingshaver systematisk skal kontrollere at de krav til virksomheten som er fastsatt i eller i medhold av loven, herunder i bevillingen, overholdes. Bevillingshaver må videre ha et system for hvordan eventuelle overtredelser av disse kravene skal rettes og følges opp for å sikre at overtredelsen ikke gjentas.

Departementet skal bemerke at kravet om internkontroll ikke innebærer at det stilles nye materielle krav til bevillingshaver, men bare knytter seg til et system for overholdelse av de krav som allerede påhviler bevillingshaver. Internkontrollsystemer operasjonaliserer gjeldende krav; de fastsetter ikke selv krav. Et krav om internkontroll vil derfor ikke være spesielt tyngende for bevillingshaver. Et internt kontrollsystem i virksomheten vil videre lette kommunenes kontrolloppgaver og gjøre tilsynet mer effektivt. Det er departementets oppfatning at krav om internkontroll på en effektiv måte vil bidra til å sikre at utøvelsen av bevillingen skjer i lovlige former.

På den annen side er departementet enig med HRAF som i høringen forut for Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) påpekte at internkontroll ikke vil erstatte behovet for kompetanse hos styrer og stedfortreder. Departementet skal bemerke at internkontroll må anses som et supplerende tiltak til allerede eksisterende krav om blant annet kunnskapsprøve for styrer og stedfortreder.

Departementet har merket seg høringsinstansenes synspunkter knyttet til hva et slikt internkontrollsystem skal inneholde, og hvordan det kan utformes.

Departementet vil presisere at det er enig med de høringsinstanser som uttaler at en forskrift om internkontroll kan og bør utformes på en enkel og lett håndterbar måte. Med andre ord skal ikke forslaget innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for bevillingshaverne.

I det følgende presenteres departementets forslag og vurderinger knyttet til pliktens rekkevidde og nærmere innhold.

Pliktens rekkevidde

Det blir spørsmål om plikten bør omfatte alle salgs- og skjenkebevillinger, eller om det skal gjøres unntak for enkelte bevillingstyper.

Departementet mener at internkontrollplikt i seg selv ikke innebærer økonomiske og administrative konsekvenser for virksomhetene. På den annen side kan man anta at en slik plikt kan medføre administrative og økonomiske konsekvenser i en oppstartsfase. I

fortsettelsen antas plikten tvert om å innebære en effektivisering av driften. Forutsetningen om at plikten ikke skal medføre administrative og økonomiske konsekvenser hviler derfor på en antagelse om at virksomheten driver over en viss tid. Dette kan tale for å unnta ambulerende bevillinger, jf. alkoholloven § 4-5, og evt. også bevillinger gitt for enkelt, bestemt anledning eller for en bestemt del av året, alkoholloven § 1-6 tredje ledd, fra plikten til internkontroll.

Departementet skal her vise til flertallets merknad i Innst. O. nr. 19 (2004–2005), hvor det uttales at internkontroll anses spesielt viktig i forbindelse med store arrangementer som festivaler og lignende. Dette er arrangementer som normalt vil ha bevilling for en enkelt bestemt anledning.

Også Sosial- og helsedirektoratet har uttalt seg om dette: *"Direktoratet er ikke tilhenger av at det gjøres unntak fra kravet om internkontroll for bevillinger for en enkelt anledning eller for en bestemt del av året. Nettopp for store, uoversiktige arrangementer er det ekstra viktig at det stilles krav om at ansvarlig bevillingshaver utarbeider en detaljert internkontrollplan for gjennomføring av arrangementet."*

Reiselivsbedriftenes landsforening (RBL) uttaler følgende: *"RBL synes at departementets forslag til innføring av internkontrollsystem er positivt. På denne måten tvinges skjenkestedene til i større grad å sette fokus på alkohollovens regler, noe som trolig også vil medføre at risikoen for brudd på alkoholloven reduseres. RBL kan imidlertid ikke se at det er praktisk med et slikt kontrollsystem for ambulerende bevillinger og bevillinger for en bestemt del av året/bestemt anledning."*

Når det gjelder ambulerende bevillinger, skal departementet bemerke at disse knyttes til bestemte bevillingshavere/lokaler for en enkelt anledning og er kjennetegnet ved at de kun kan gis for skjenking i sluttet selskap. På grunn av dette er det knyttet forenklede krav til slik bevilling – dette gjelder både de krav som stilles til søker og de krav som stilles til kommunene som bevillingsmyndighet i forbindelse med behandlingen av søknaden. På bakgrunn av disse bevillingenes spesielle karakter, ikke minst det forhold at slike bevillinger alltid gis til sluttede selskaper, mener departementet at det ikke er behov for at innehavere av ambulerende bevillinger skal omfattes av plikten til internkontroll.

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH), deres medlemsorganisasjon Handelens Ølsalgsråd og Norges Colonialgrossisters Forbund har tatt til orde for at dagligvarehandelen, dvs. innehavere av salgsbevillinger, ikke bør omfattes av plikten til internkontroll. Etter departementets oppfatning bør salgs- og skjenkebevillinger behandles likt i forhold til et krav om internkontroll.

På denne bakgrunn foreslår departementet at plikten til internkontroll skal knyttes til alle salgs- og skjenkebevillinger, med unntak av ambulerende skjenkebevillinger etter alkoholloven § 4-5. Bestemmelsen om virkeområde foreslås tatt inn i forskriften ny § 10A-1.

Innholdet i plikten

Høringsinstansene har gjennomgående ikke uttalt seg til spørsmålet om internkontrollplikten konkrete innhold.

På den annen side har noen av høringsinstansene uttalt seg mer generelt til dette spørsmålet.

Flekkefjord kommune uttalte at man ikke kan se at innføring av internkontrollplikt vil by på særlige problemer for seriøse aktører. Skien kommune påpeker at svært mange kommuner allerede stiller vilkår om internkontroll. Oslo kommune understreker viktigheten av at forskriften utformes på en slik måte at kravet til internkontroll ikke blir for komplisert for bevillingshaverne. Landsorganisasjonen i Norge (LO) uttaler i samme retning at *"det er viktig at det utformes klare retningslinjer og at det tas hensyn til at mange av aktørene i bransjen er små og med begrensede administrative ressurser."*

Departementet har merket seg ovennevnte synspunkter, og er enig i at det er viktig at forskriften må utformes på en slik måte at kravet ikke blir for komplisert for bevillingshaverne. Departementet er videre enig i at det må tas hensyn til at mange aktører er små og har begrensede administrative ressurser.

I utformingen av forslag til innhold i internkontrollforskrift for innehavere av salgs- og skjenkebevillinger har departementet sett hen til hvilke krav som stilles i andre sektorer – særlig har departementet sett hen til forskrift 15. desember 1994 nr. 1187 om internkontroll for å oppfylle næringsmiddelovgivningen, forskrift 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i sosial- og helsetjenesten og forskrift 6. desember 1996 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften). En stor del av salgs- og skjenkestedene vil helt eller delvis være underlagt krav som stilles i medhold av førstnevnte og/eller sistnevnte forskrift, og det antas derfor at man vil oppnå en effektiviseringsgevinst ved å, så langt det passer, benytte samme oppbygging, terminologi og krav som i disse forskriftene.

I samsvar med systemet i de ovenfor nevnte forskrifter foreslår departementet at det inntas en definisjon av hva som menes med internkontroll i forskriften. Definisjonen foreslås tatt inn i ny § 10A-2 i forskriften. Det foreslås at bestemmelsen skal lyde: *"I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i bevillingen, alkoholoven og i bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven."*

De nærmere krav til innholdet i internkontrollen vil følge av forskriften ny § 10A-3. Det blir spørsmål om hvor detaljerte krav som her skal stilles. Etter departementets oppfatning bør det tas inn en bestemmelse om at utgangspunktet er at internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold, og at internkontrollen skal ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven. Dette vil ivareta høringsinstansenes innspill om at ordningen ikke må bli for tyngende for små bedrifter mv.

Selv om kravene skal tilpasses virksomhetens størrelse mv., er det etter departementets oppfatning viktig at det stilles konkrete krav til hvilke typer informasjon internkontrollsystemet skal omfatte. Dette ikke minst for at virksomheten skal få den nødvendige veiledning med hensyn til hva som forventes. Departementet har vurdert de krav som stilles etter de tre forskriftene som er omtalt ovenfor, og kommet til at det bør stilles følgende krav til hva virksomhetenes internkontrollsystem skal inneholde:

- Den de ansvarlige for virksomheten skal ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven som gjelder for virksomheten.
- Den de ansvarlige for virksomheten skal sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll.

- Den de ansvarlige for virksomheten skal ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt.
- Den de ansvarlige for virksomheten skal ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten.
- Den de ansvarlige for virksomheten skal ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik.
- Den de ansvarlige for virksomheten skal foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.

Når det gjelder dokumentasjon av internkontrollen foreslår departementet en langt mindre detaljert bestemmelse. Det foreslås at internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten.

Det skal bemerkes at punktene ovenfor medfører aktive plikter: Med dette menes at internkontrollplikten ikke vil være oppfylt kun ved at virksomheten har (skriftlige) rutiner for hvordan punktene ovenfor skal oppfylles – plikten omfatter at rutinene faktisk følges.

Tilsyn og reaksjoner

Departementet er av den oppfatning at det ikke er behov for å forslå egne bestemmelser om tilsyn og reaksjoner i forbindelse med innføring av internkontrollplikt for innehavere av salgs- og skjenkebevillinger. Kommunens kontrollplikt og –myndighet etter alkoholloven § 1-9 vil automatisk omfatte kontrollplikt og –myndighet i forhold til bestemmelsene i det foreslåtte kapittel 10A i alkoholforskriften. Tilsvarende vil alkoholloven § 1-8 om inndragning og alkoholloven kapittel 10 om straff få anvendelse på overtredelser av bestemmelsene i det foreslåtte nye kapitlet.

Det skal videre bemerkes at kommunens ansvar etter forslaget til ny ordlyd i alkoholforskriften § 10-2, hvor det går fram at ”kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas”, vil omfatte veiledningsplikt i forhold til bestemmelsene i det foreslåtte kapitlet i alkoholforskriften om internkontrollplikt.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslaget til utformingen av forskriftsbestemmelser om internkontrollplikt for innehavere av salgs- og skjenkebevillinger.

3 Inndeling av alkoholholdig drikk i ulike kategorier – ny systematikk

3.1 Overgang fra inndeling i øl, vin og brennevin til inndeling etter volumprosent – gjennomføring av den nye systematikken i forskriftene

Det er vedtatt å endre alkoholloven slik at inndelingen av alkoholholdig drikk i kategoriene øl, vin og brennevin gjennomgående erstattes av en inndeling etter alkoholinnhold målt i volumprosent.

Prinsippet er allerede i dag gjennomført hva gjelder drikk som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol, jf. forskriftshjemmelen i alkoholloven § 1-3 annet ledd og alkoholforskriften kapittel 5A. Da forskriftshjemmelen og forskriftene ble vedtatt ble det lagt til grunn at denne måten å innarbeide prinsippet på var en midlertidig løsning. De endringene som nå er vedtatt på bakgrunn av forslagene i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) innebærer derfor en systematisk innarbeiding av prinsippet i loven for drikker som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol, i tillegg til utvidelsen av prinsippet til også å gjelde drikker som inneholder over 4,75 volumprosent alkohol.

Enkelte unntak fra prinsippet opprettholdes. Det viktigste er at definisjonen på brennevin opprettholdes. Definisjonen skal fortsatt ha betydning blant annet for beskrivelsen av hvilke typer alkoholholdig drikk en tilvirkningsbevilling kan inneholde og for forbudet mot hjemmeproduksjon.

Også alkoholforskriften bygger på en inndeling av alkoholholdig drikk i kategoriene øl, vin og brennevin. Som følge av de vedtatte endringene i alkoholloven, er det behov for å gå gjennom forskriften og endre systematikken også her.

Departementet foreslår at det foretas gjennomgående endringer i alkoholforskriften for å gjennomføre prinsippet om inndeling av alkoholholdig drikk etter alkoholinnhold. Gjennomføringen skjer etter de samme prinsipper som er lagt til grunn for innføringen av prinsippet i alkoholloven, se Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

Forslaget medfører endringer i en hel rekke bestemmelser i alkoholforskriften. Endringene gjennomføres i § 1-6 om aldersgrenser, § 1-9 om servering av alkoholsterke drikker (se egen omtale av forslagene til endring av denne bestemmelsen i kapittel 9 i notatet her), § 2-1 om plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker, overskriften i kapittel 3 samt §§ 3-1, 3-3, 3-5, 3-6, 3-7 og 3-8 om AS Vinmonopolets salg av alkoholholdig drikk, overskriften i kapittel 4 samt §§ 4-1, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7 og 4-8 om salg av drikk som inneholder mellom 2,5 og 4,7 volumprosent alkohol, overskriften i kapittel 5 samt § 5-1, § 9-3 første ledd nr. 8, §§ 10-1 og 10-2 (se egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i punkt 2.1 i notatet her) og § 11-2 (se egen omtale av forslagene til endringer i kapittel 11 i punkt 4.1 i notatet her).

Det er også bestemmelser i engrosforskriften som bygger på inndelingen av alkoholholdig drikk i kategoriene øl, vin og brennevin. Departementet foreslår å endre også disse bestemmelsene i tråd med de prinsippene for kategorisering av alkoholholdig drikk som er lagt til grunn ved lovendringene.

Endringene gjennomføres i § 3-3 om rett til å selge alkoholholdig drikk til ansatte mv. (se forslag til ny § 9-3 og egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i punkt 5.2.2), §§ 6-1 og 6-3 om søknadsgebyr for tilvirkningsbevilling (se forslag til ny §§ 3-1 og 3-2 og egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i punkt 5.2.4), § 8-4 om innholdet i registeret over tilvirkere og grossister (se egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i punkt 6) og § 9-4 om bevillingshavers oppgave over gebyrpliktig omsetning (se forslag til ny § 4-4 og egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i punkt 4.2). § 7-1 er ikke forslått endret, se egen omtale av dette i punkt 5.2.5.

3.2 Oppheving av forskriftsbestemmelser

3.2.1 Alkoholforskriften kapittel 5A

Alkoholforskriften kapittel 5A gir bestemmelser om at vin og brennevin som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol skal behandles etter de bestemmelser som gjelder for øl i alkoholloven og alkoholforskriften. Dette prinsippet er nå vedtatt innarbeidet i de enkelte bestemmelsene i alkoholloven og foreslås her, jf. punkt 3.1 over, innarbeidet også i alkoholforskriften.

På denne bakgrunn er kapittel 5A i alkoholforskriften overflødig. Departementet foreslår derfor at alkoholforskriften kapittel 5A oppheves.

3.2.2 Alkoholforskriften kapittel 15

Alkoholforskriften kapittel 15 gir utfyllende bestemmelser om definisjonen av øl. Som følge av at inndelingen av alkoholholdig drikk både i alkoholloven og alkoholforskriften endres fra inndeling etter produksjonsmåte (øl, vin og brennevin) til inndeling etter alkoholinnhold (volumprosent), og definisjonen av øl ikke opprettholdes og dermed ikke får noen legalvirkninger, vil bestemmelsene i kapittel 15 bli uten betydning.

På denne bakgrunn foreslår departementet å oppheve alkoholforskriften kapittel 15.

3.3 Særskilt om alkoholforskriften § 5A-3 annet ledd

Alkoholforskriften kapittel 5A gjennomfører som nevnt prinsippet om at vin og brennevinsprodukter som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol skal likebehandles med øl som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol.

I § 5A-3 annet ledd ble det inntatt en bestemmelse som bare gjelder for vin og brennevin (ikke for øl) som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent alkohol. Bestemmelsen slår fast at slike drikker skal plasseres på en slik måte på salgsstedet at de ikke kan forveksles med alkoholfri drikk.

I punkt 3.2.1 ovenfor er det foreslått at forskriften kapittel 5A skal oppheves. Etter departementets oppfatning bør imidlertid bestemmelsen i § 5A-3 annet ledd opprettholdes. I og med at alkohollovens definisjon av vin er vedtatt opphevet, og at likebehandlingsprinsippet som bygger på en inndeling etter alkoholinnhold er gjennomført fullt ut, bør bestemmelsen etter departementets oppfatning utvides til å gjelde alle drikker som inneholder mindre enn 4,76 volumprosent (vedtatt endret til 4,7 volumprosent eller mindre, jf. omtalen i kapittel 12.2 i notatet her). Bestemmelsen foreslås flyttet til kapittel 4 i forskriften, da det er dette kapitlet som inneholder de øvrige bestemmelsene som gjelder for salg av alkoholholdig drikk som inneholder 4,7 volumprosent alkohol eller mindre. Bestemmelsen foreslås tatt inn som nytt annet ledd i § 4-2.

4 Bevillingsgebyrene

4.1 Bevillingsgebyr – salg og skjenking av alkoholholdig drikk

4.1.1 Gjeldende rett

Etter alkoholloven § 7-1 skal departementet fastsette forskrifter om beregning og innbetaling av bevillingsgebyr. Gebyrene er fastsatt i alkoholforskriften kapittel 11. Gebyrene for salg og skjenking har ikke vært regulert siden 1. januar 1998.

Gebyret for salg av øl, og nå også salg av vin og brennevin med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent, er på kr. 0,16 pr. vareliter. Gebyret for skjenking av øl, og nå også skjenking av vin og brennevin med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent, er på kr. 0,31 pr. vareliter. Gebyret for skjenking av andre vinprodukter er kr. 0,73 pr. vareliter, og for skjenking av andre brennevinsprodukter er gebyret kr. 2,71 pr. vareliter. For salg er det et mistegebyr på kr. 1000 pr. år, mens minstegebyret for skjenking er kr. 3000 pr. år. Bevillingsmyndigheten kan i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr. 200 pr. gang.

Gebyret tilfaller den myndighet som har ansvaret for å føre kontroll med utøvelsen av bevillingen. Gebyret er ikke øremerket, men ved departementets beregning av gebyrets størrelse ses det hen til forventede kostnader ved behandling av bevillingssøknaden og kontroll med utøvelsen av bevillingen.

4.1.2 Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) varslet Arbeids- og sosialdepartementet at en ville komme tilbake til et forslag til endring av bevillingsgebyrene og hvordan dette skal beregnes i forbindelse med forskriftsrevisjonen. Departementet fremholdt at en i den forbindelse ville ta utgangspunkt i en indeksregulering av de satser som ble fastsatt i 1998, og eventuelt supplere med andre vurderinger. Bakgrunnen for dette var følgende:

Flere høringsinstanser, herunder mange kommuner, har tatt til orde for en økning av gebyrene. Det pekes på at gebyrene ikke er justert siden 1998, og at det grunnet at kommunen har fått mer å gjøre som bevillings- og kontrollmyndighet er behov for både en indeksregulering og økning av gebyret. Flere kommuner tar også til orde for at det bør fastslås at gebyrene skal være gjenstand for en jevnlig (indeks)regulering.

Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) i Stortinget, støttet et flertall i Sosialkomiteen at det burde foretas en oppjustering av gebyrene.

4.1.3 Vurderinger og forslag

Indeksregulering av gebyrene

Gjeldende satser for bevillingsgebyret er som nevnt følgende:

- Salg av øl: 16 øre pr. liter
- Skjenking av øl: 31 øre pr. liter
- Skjenking av vin: 73 øre pr. liter
- Skjenking av brennevin: 271 øre pr. liter

Gebyrene ble i sin tid fastsatt etter følgende prinsipper:

- De totale gebyrinntektene skulle beløpe seg til ca. 50 000 000 kroner pr. år
- Satsen for øl som skjenkes skulle være om lag den doble av satsen for øl solgt i butikk
- Beregnet gebyrsats pr. liter ren alkohol skal være tilnærmet lik for skjenket øl, vin og brennevin

Etter departementets oppfatning er det ikke grunn til å gå bort fra disse prinsippene, med unntak av at det bør foretas en indeksregulering av summen for estimerte totale inntekter fra gebyrene. 50 000 000 kroner i 1998 tilsvarer om lag 56 650 000 kroner i 2004 (konsumprisindeksen viser at prisveksten fra 1998 til 2004 var på 13,3 %).

For å ta hensyn til de to andre kulepunktene, blir det viktig å anslå følgende:

- Hva er gjennomsnitt alkoholinnhold i øl som selges, øl som skjenkes, vin som skjenkes og brennevin som skjenkes?
- Hvor mange liter øl selges, hvor mange liter øl skjenkes, hvor mange liter vin skjenkes og hvor mange liter brennevin skjenkes pr. år?

Når disse størrelsene er estimert, kan man sette opp følgende ligning for beregning av indeksjusterte satser (x = bevillingsgebyr pr. liter for øl solgt i butikk):

$$x \cdot (\text{antall liter øl solgt i butikk}) + 2x \cdot (\text{antall liter øl skjenket}) + 2x \cdot \text{alkoholinnhold i vin/alkoholinnhold i øl} \cdot (\text{antall liter vin skjenket}) + 2x \cdot \text{alkoholinnhold i brennevin/alkoholinnhold i øl} \cdot (\text{antall liter brennevin skjenket}) = 56\,650\,000$$

Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) opplyser at de i sitt arbeid legger til grunn følgende gjennomsnittlige alkoholinnhold (2004):

- Øl – 4,4 volumprosent alkohol
- Vin – 12 volumprosent alkohol
- Brennevin – 39,4 volumprosent alkohol

Departementet foreslår at disse verdiene legges til grunn også her.

SIRUS legger videre til grunn at Bryggeri- og mineralvannforeningen (BROM) sine tall for omsetning av øl til henholdsvis skjenkesteder og salgssteder, kan legges til grunn. Disse er (2004):

- Øl solgt til salgssteder: 179 271 000 liter
- Øl solgt til skjenkesteder: 58 994 000 liter

Når det gjelder skjenking av vin og brennevin, tar SIRUS utgangspunkt i totale omsetningstall (salg og skjenking) fra SSB, fratrasket omsetningstallene fra AS Vinmonopolet. Disse viser følgende:

- Vin skjenket: 7 600 000 liter
- Brennevin skjenket: 300 000 liter

Tallene tar ikke hensyn til at en del av den vin og brennevin som skjenkes, kjøpes inn til skjenkestedene via AS Vinmonopolet. For å få et korrekt bilde må vi derfor anslå hvilket volum dette dreier seg om.

AS Vinmonopolet registrerer selv salg direkte til skjenkesteder. For 2004 utgjør dette i følge SIRUS, som har innhentet tall fra AS Vinmonopolet, 365 000 liter vin og 125 000 liter brennevin. I tillegg kommer den andel som AS Vinmonopolet selger over disk til skjenkesteder, men som ikke registreres som solgt til skjenkesteder. Vi har ingen eksakte

estimerer for dette tallet. SIRUS har foreslått at vi skal legge til grunn at dette tallet er 835 000 liter vin og 575 000 liter brennevin.

Forslaget fra SIRUS vil innebære at totalt volum (2004) skjenket vin vil være 8 800 000 liter og at totalt volum skjenket brennevin vil være 1 000 000 liter.

Dersom vi setter ovennevnte estimerer inn i ligningen ovenfor, får vi følgende resultater:

$$x \cdot (179\,271\,000) + 2x \cdot (58\,994\,000) + 2x \cdot 12/4,4 \cdot (8\,800\,000) + 2x \cdot 39,4/4,4 \cdot (1\,000\,000) = 56\,650\,000$$

$$x = 0,1560$$

Dette vil igjen gi følgende, indeksregulerte, gebyrsatser:

- Salg av øl: 16 øre pr. liter
- Skjenking av øl: 31 øre pr. liter
- Skjenking av vin: 85 øre pr. liter
- Skjenking av brennevin: 279 øre pr. liter

Departementet skal bemerke at disse satsene vil innebære en økning av vin- og brennevinssatsene, mens ølsatsene for både skjenking og salg ikke endres. Dersom tallene for 1998 og tallene for 2004 hadde vært basert på nøyaktig de samme forutsetninger om dobbelt så høy avgift for skjenking som salg og at avgiften skal være proporsjonal med alkoholinholdet, og man dessuten hadde lagt til grunn de samme forutsetninger for gjennomsnittlig alkoholinhold i kategoriene øl, vin og brennevin, burde resultatene gjenspeile dette. Dette er ikke tilfelle. Grunnene til dette er flere. For det første ble det for 1998 lagt til grunn litt andre gjennomsnittlige alkoholinhold for de tre kategoriene. Videre ble ikke forutsetningene som ligger til grunn for den ligningen som er brukt her fulgt fullt ut.

Det skal videre bemerkes at omsetningstallene som lå til grunn for gebyrfastsettelsen i 1998 var basert på innhentede omsetningstall for et utvalg kommuner, og ikke på anslag av totalomsetningen slik som her foreslått.

Etter SIRUS og departementets skjønn virker ovennevnte tall rimelige. Departementet vil derfor foreslå at disse tallene legges til grunn som datagrunnlag når satsene justeres til å matche den indeksregulerte estimerte totale inntekten fra bevillingsgebyrene.

Departementet vil vise til at det i NOU 1995: 24 Alkoholpolitikken i endring? ble det angitt anslag på hvilke totale andeler av omsatt vin og brennevin som skjenkes. Disse andelene var 15 % for vin og 11 % for brennevin. Dersom vi legger 15 og 11 % til grunn også for 2004, får vi følgende resultater:

- Total mengde omsatt vin 2004 – 58 914 728 liter * 15 % = ca. 8 837 000 liter
- Total mengde omsatt brennevin 2004 – 11 538 461 liter * 11 % = ca. 1 269 000 liter

Dersom vi setter disse tallene inn i ligningen ovenfor, får vi følgende resultater:

$$x \cdot (179\,271\,000) + 2x \cdot (58\,994\,000) + 2x \cdot 12/4,4 \cdot (8\,837\,000) + 2x \cdot 39,4/4,4 \cdot (1\,269\,000) = 56\,650\,000$$

$$x = 0,1539$$

Dette vil igjen gi følgende, indeksregulerte, gebyrsatser:

- Salg av øl: 15 øre pr. liter
- Skjenking av øl: 31 øre pr. liter
- Skjenking av vin: 84 øre pr. liter
- Skjenking av brennevin: 276 øre pr. liter

Som vi ser, svarer disse resultatene forholdsvis godt til de resultatene vi får ved å legge til grunn de tall som SIRUS har innhentet og anslått for 2004.

Vurdering av om gebyrenes størrelse

Som vist ovenfor, gir en indeksregulering av gebyrsatsene ingen store endringer i avgiftssatsene. Dette har sammenheng med at den totale omsetningen av alkoholholdig drikk har økt. En indeksregulering av den totale inntekten av bevillingsgebyrer, medfører derfor ingen store økninger i gebyrene pr. liter.

Det blir spørsmål om det foreligger forhold som skulle tilsi en ytterligere økning av gebyrenes størrelse.

Departementet legger til grunn at, selv om gebyrene ikke er og heller ikke skal være øremerket, bevillingsgebyrene fortsatt bør avspeile kostnaden forbundet med behandling av bevillingssøknader og kontroll med utøvelsen av bevillingene.

Som nevnt ovenfor, har flere kommuner tatt til orde for at gebyrene bør økes. Kommunene påpeker blant annet at salg av rusbrus i butikk har medført større kontrollbehov, at økt omsetning har medført det samme og at økt antall salgs- og skjenkesteder har medført økt behov for ressurser både på saksbehandlings- og kontrollsiden. Det påpekes dessuten at det kreves store økonomiske ressurser for å etterkomme lovens intensjoner om å motvirke økonomisk kriminalitet og annen irregulær virksomhet.

Departementet er av den oppfatning at kommunenes utfordringer neppe er blitt mindre enn i 1998. Rusbrusens inntog i butikkene medfører ganske riktig et behov for økt fokus på aldersgrenseproblematikken. Departementet kan derimot ikke se at det skal kunne legges vekt på at antallet omsetningssteder har økt. Dette fordi kommunene selv styrer utviklingen på dette punkt. Når det gjelder enkelte kommuners påpekning om at steder med stor omsetning krever større kontrollinnsats enn steder med liten omsetning, er departementet usikker på om dette uten videre kan legges til grunn. Etter departementets oppfatning er det mange faktorer ved et omsetningssted som spiller inn i forhold til kontrollbehovet, og departementet er slett ikke overbevist om at størrelsen på omsetningen er den viktigste faktoren her. Departementet skal videre påpeke at rammevilkårene for kommunene er endret på flere måter. Ikke minst vil en rekke av de endringer i alkoholloven som nå er vedtatt, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004), legge til rette for effektivisering både når det gjelder kommunens saksbehandling og når det gjelder kommunens kontrollarbeid. Det vises blant annet til vedtaket om å oppheve delegasjonsbegrensningene i alkoholloven vil medføre at kommuner som ønsker det, kan overlate beslutningsmyndigheten i bevillingssaker til administrasjonen. Det vises videre til at kravene til hvordan kontrollen skal organiseres, jf. dagens krav om kontrollutvalg, er opphevet, og at kontrollforskriften også foreslås revidert og modernisert, jf. punkt 2.1 i høringsnotatet her. I tillegg kommer vedtaket om at bevillingshaverne skal innføre internkontroll, se nærmere om forslaget til forskriftsfesting av innholdet i dette kravet i punkt 2.2 i notatet her. Innføring av internkontroll vil blant annet lette kommunenes

kontrolloppgaver og føre tilsynet mer effektivt. Videre er det departementets oppfatning at krav om internkontroll på en effektiv måte vil bidra til å sikre at utøvelsen av bevillingen skjer i lovlige former.

Etter å ha vurdert alle disse hensynene, er det departementets oppfatning at det ikke kan legges til grunn at kommunene etter ikrafttreddelsen av lov- og forskriftsrevisjonen vil ha tyngre oppgaver enn de hadde i 1998. På denne bakgrunn vil departementet foreslå at satsene for bevillingsgebyrene ikke økes utover det en indeksregulering av kommunenes estimerte samlede inntekter via bevillingsgebyrene vil medføre.

Vurdering av betydningen av overgang til et system som erstatter kategoriene øl, vin og brennevin med inndeling etter volumprosent

Systemendringen, jf. omtale i kapittel 3 i notatet her, innebærer at en del vin og brennevinsbaserte produkter flyttes fra de to "øverste" kategoriene (vin og brennevin) til den alkoholsvakeste kategorien, og tilsvarende at noen produkter flyttes fra kategoriene brennevin til kategorien over 4,7 til og med 22 volumprosent alkohol.

Etter departementets oppfatning innebærer disse endringene forholdsvis små konsekvenser i forhold til estimatene ovenfor, og det foreslås derfor at det ikke tas hensyn til dette i beregningen.

Dette innebærer at vi får følgende kategoriinndelinger (hvor de indeksregulerte satsene settes lik satsene for dagens kategorier øl, vin og brennevin):

- Salg av drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol:
16 øre pr. liter
- Skjenking av drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol:
31 øre pr. liter
- Skjenking av drikk som inneholder over 4,7 og under 22 volumprosent alkohol:
85 øre pr. liter
- Skjenking av drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer:
279 øre pr. liter

Spørsmålet om jevnlig regulering av bevillingsgebyrene

Departementet har merket seg at enkelte instanser har tatt til orde for at bevillingsgebyrene bør være gjenstand for en jevnlig justering, gjerne basert på konsumprisindeksen.

Departementet er av den oppfatning at dette ikke vil være hensiktsmessig, ikke minst fordi endringer i rammevilkårene kan medføre at en endring basert på konsumprisutviklingen ikke alltid vil være hensiktsmessig. Eksempelvis vil det være behov for at departementet følger med utviklingen og fortløpende vurderer om ovennevnte antagelse knyttet til belastningen på kommunene etter ikrafttreddelsen av lov- og forskriftsendringene vil slå til.

I stedet for en jevnlig justering av bevillingsgebyrene basert på konsumprisutviklingen, vil departementet foreslå at det ikke i forskriften legges føringer på når bevillingsgebyret skal justeres, men at dette spørsmålet, som i dag, tas opp ved behov.

Mistegebyrene og gebyret for ambulerende bevilling

Dagens minstegebyr er som nevnt kr. 1 000 pr. år for salg og kr. 3 000 pr. år for skjenking. Bevillingsmyndigheten kan i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr. 200 pr. gang.

Enkelte høringsinstanser har tatt til orde for at disse satsene bør økes.

Departementet skal bemerke at minstegebyret innebærer at de som skjenker eller selger små kvantum, betaler mer pr. liter enn de ville gjort dersom omsetningen var lagt til grunn. Dette innebærer at kommunenes totale inntekter fra bevillingsgebyrene vil øke i forhold til de estimerte 56 650 000 for hvert salgs- og skjenkested som har så liten omsetning at de skal betale minstegebyr. Omsetningen fra bruk av ambulerende bevillinger må antas å være så liten at det ikke gir seg store utslag på tallene i ligningen ovenfor. Dette skulle tilsi at det ikke var behov for noen indeksregulering av minstegebyrene og gebyret for bruk av ambulerende bevilling.

På den annen side mener departementet at fordelingen av steder med liten omsetning vil kunne variere sterkt fra kommune til kommune og at det også for øvrig anses rimelig med en justering av gebyrene. En justering i henhold til konsumprisøkningen fra 1998 til 2004 ville medført at satsene ble henholdsvis 1 133 kroner for salg, 3 399 kroner for skjenking og 226,60 kroner for bruk av ambulerende bevilling. Departementet mener det kan være hensiktsmessig at satsene settes til runde tall som brukerne lett kan forholde seg til, og foreslår derfor følgende nye satser:

Minstegebyr for salgsbevilling: 1 200 kroner
Minstegebyr for skjenkebevilling: 3 500 kroner
Gebyr for bruk av ambulerende bevilling: 250 kroner

Det foreslås å opprettholde bestemmelsen om at bevillingsmyndigheten i særlige tilfeller kan sette ned minstegebyrene for salgs- og skjenkebevillinger.

4.2 Bevillingsgebyr – tilvirkning av alkoholholdig drikk

4.2.1 Gjeldende rett

I Ot.prp. nr. 51 (1994-95) kapittel 7 og 8 drøftes størrelsen på og hensikten med søknads- og bevillingsgebyr for engros- og tilvirkningsbevillinger. Det fremkommer der at gebyrene skal dekke utgifter til behandling av søknader, samt utgifter til kontroll med utøvelsen av bevillingene.

Gebyrene er regulert i engrosforskriften. Søknadsgebyrene er fastsatt i forskriftens kapittel 6. For omtale av forslag til endringer i søknadsgebyrene, se punkt 5.2.4. De løpende bevillingsgebyrene fastsettes, etter hjemmel i kapittel 9, for ett år av gangen i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.

Etter dagens regelverk må alle bevillingshavere gjøre månedlige innbetalinger av gebyr – basert på omsetningen i foregående måned.

4.2.2 Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

Det er vedtatt at bevillingsordningen for importører og grossister skal erstattes med en registreringsordning, mens det fortsatt skal være bevillingsplikt for tilvirkere (se nærmere om dette i kapittel 5). Dette medfører at antallet bevillingshavere vil reduseres fra dagens 232 til 24, som er antallet tilvirkningsbevillinger i dag. Av disse igjen er imidlertid kun 16 aktive pr. i dag. Et så redusert antall bevillingshavere medfører en kraftig reduksjon i behovet for søknadsbehandling, kontroll og oppfølging. Inntjeningskravet blir derfor mindre, og dagens

gebyrsatser må justeres da ordningen fremdeles skal være selvfinansierende. Selv om overgangen fra inndeling av alkoholholdig drikk etter produksjonsmåte (øl, vin og brennevin) til inndeling etter alkoholstyrke (volumprosent) ikke gjennomføres fullt ut hva gjelder regelverket for tilvirkning, får systemendringen betydning også for inndeling i gebyrkategorier.

Det er også behov for å se nærmere på om bestemmelsene om innbetaling av gebyr kan forenkles.

4.2.3 Vurderinger og forslag

Nye gebyrkategorier og -satser

Departementet foreslår at bevillingsgebyrene for tilvirkningsbevilling skal deles inn i følgende kategorier:

- Brennevin (uavhengig av alkoholstyrke)
- Annen drikk som inneholder t.o.m. 4,7 volumprosent alkohol
- Annen drikk som inneholder over 4,7 t.o.m. 22 volumprosent alkohol

Departementet foreslår at gebyrsatsene fortsatt skal fastsettes av departementet etter hjemmel i engrosforskriften. Departementet sender likevel sitt utkast til satser på høring her:

Sosial- og helsedirektoratet har beregnet at kostnadene forbundet med tilvirkningsbevillingsordningen alene vil beløpe seg til ca. kr. 913 000.

Det årlige minstegebyret er i dag på 5 000 kroner pr. år. Det løpende gebyret skal avregnes mot minstegebyret ved slutten av året. Departementet foreslår at ordningen med minstegebyr skal forsette uforandret. I 2004 er det kun 6 av 16 tilvirkere som antas å betale inn mer enn minstegebyret i løpende gebyr. Direktoratet tar dermed totalt inn kr. 80 000 i minstegebyr. Dette medfører at beløpet som tas inn gjennom løpende gebyr kan reduseres tilsvarende. Det er viktig å merke seg at selv om det er 24 bevillingshavere med tilvirkningsbevilling i dag, er det kun 16 av disse som har tatt i bruk bevillingen og som har tilvirket i 2004. Etter at minstegebyr er trukket fra, er således beløpet som må tas inn av løpende gebyrer kr. 833 000.

I modellen under er det tatt utgangspunkt i de beregnede kostnadene ved ordningen, inndelt i nye kategorier, jf. omtalen av ny systematikk i kapittel 3 i notatet her. Forslag til gebyrsatser blir da som i tabellen under:

	Andel ren alkohol	Andel gebyr	Kvantum	Gebyrsats pr. liter
Brennevin (uavhengig av alkoholstyrke)	20,70 %	172 399	6 700 000	kr. 0,02573
Annen drikk som inneholder t.o.m. 4,7 volumprosent alkohol	79,30 %	660 601	222 500 000	kr. 0,00297
Annen drikk som inneholder over 4,7 t.o.m. 22 volumprosent alkohol	Det tilvirkes tilnærmet ingenting i denne kategorien i Norge i dag			kr. 0,00436

Denne modellen gjør det enkelt å justere de ulike beløpene og å få ut nye satser. Sosial- og helsedirektoratet har opplyst at ingen av de nye bevillingshaverne som er kommet til i løpet av 2004 er så store at de vil betale mer enn minstegebyret i løpende gebyr. Det betyr at andelen av inntjeningskravet som dekkes opp av det løpende gebyret kan reduseres, og at det er lett for at man tar inn mer i gebyr enn det som er planlagt.

System for innkreving av gebyr

Den store forskjellen i størrelse mellom de ulike bevillingshaverne gjør at det er vanskelig å finne et system for innkreving av gebyr som er hensiktsmessig for alle. Etter dagens regelverk må alle bevillingshavere betale gebyr basert på omsetningen i foregående måned, selv om det kanskje bare beløper seg til noen få øre. Selve innbetalingen koster ofte mer enn gebyret som skal betales.

Det foreslås at bevillingshaverne skal kunne velge om de forskuddsvis vil betale inn et beregnet gebyr basert på forventet tilvirkning (minimum minstegebyret) eller om de vil betale hver måned etter faktisk tilvirkning. Dette vil være en forenkling av regelverket i forhold til i dag, og ordningen vil gi bevillingshaverne fleksibilitet.

Departementet anser at en slik forenklet ordning ikke vil svekke sikkerheten i forhold til å få inn gebyrinntektene. Sosial- og helsedirektoratet har god oversikt over de ulike bevillingshavernes tilvirkning, og det vil fortsatt bli avkrevd en månedlig tilvirkningsoppgave fra hver av dem. Direktoratet vil som før foreta en avregning av innbetalt gebyr mot beregnet gebyr basert på årlig tilvirkning.

Etter dagens regelverk skal gebyrene innbetales til skattefogden. Sosial- og helsedirektoratet opplyser at gebyrene i praksis betales inn på Sosial- og helsedirektoratets konto. Departementet er enig med direktoratet i at en slik ordning er enklere enn en ordning hvor skattefogden står for innkrevingen, og foreslår å endre forskriften slik at den samsvarer med praksis.

5 Bevillingssystemet for import og engrossalg

5.1 Innledning

5.1.1 Gjeldende rett

I henhold til alkoholloven § 3A-1 kan engrossalg av alkoholholdig drikk bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet. Det følger av §§ 2-1 og 2-2 at alkoholholdig drikk som hovedregel ikke kan innføres til eller utføres fra landet av andre enn den som har tilvirknings- eller engrosbevilling. Alkoholloven kapittel 3A har nærmere regler om tildeling, utøvelse og kontroll av engrosbevilling. Departementets myndighet etter kapittel 3A er delegert til Sosial- og helsedirektoratet.

Innehaver av bevilling til å tilvirke alkoholholdig drikk anses også for å ha engrosbevilling, jf. § 3A-1 femte ledd. Reglene i kapittel 3A gjelder tilsvarende for tilvirkere, jf. alkoholloven § 6-1 annet ledd.

I forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. (engrosforskriften) er det gitt nærmere bestemmelser som utfyller reglene i alkoholloven om engrossalg og tilvirkning.

5.1.2 *Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. og enkelte andre lover*

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble bevillingssystemet for grossister foreslått opphevet. Forslaget ble fulgt opp av Stortinget som vedtok lovendringene 14. desember 2004. Når revidert alkohollov trer i kraft, vil bevillingsplikten for grossister bortfalle i sin helhet. Kontroll med engrossalg knyttes i stedet til den gjeldende registreringsplikten for særavgiftsbelagte varer som administreres av toll- og avgiftsetaten. Vilåårene for engrossalg vil bli regulert i forskrift 11. desember nr. 1451 om særavgifter (særavgiftsforskriften). Selve utøvelsen av engrossalg skal derimot fortsatt reguleres i alkoholloven med forskrifter, jf. ny § 1-4c fjerde ledd i alkoholloven.

Aktører som selv verken importerer eller tilvirker alkoholholdig drikk – såkalte rene grossister – reguleres ikke av avgiftsregelverket. For å sikre at også denne gruppen grossister skal omfattes av kontrollordningen, er det i ny § 1-4c annet ledd i alkoholloven hjemlet registreringsplikt for rene grossister. Registrerings- og kontrollordningen for øvrig skal knyttes opp mot ordningen for de øvrige grossistene (importørene) etter forskrifter gitt av departementet, jf. ny § 1-4c annet ledd.

Tilvirkning av alkoholholdig drikk skal fortsatt være underlagt bevillingsplikt, og gjeldende regler om tilvirkning i alkoholloven kapittel 3A blir etter lovendringene innarbeidet i kapittel 6.

Stortinget har videre vedtatt å oppheve mellommannsordningen, og det skal opprettes et nytt register over alle bevillingshavere og de som driver engrossalg, jf. ny § 1-14 annet ledd.

5.1.3 Generelt om forskriftsendringene

Endringene i alkoholloven når det gjelder engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk medfører behov for endringer på flere områder i engrosforskriften, i tillegg til visse endringer i særavgiftsforskriften.

For det første er det nødvendig å oppheve bestemmelsene i engrosforskriften som angår bevillingsordningen for grossister. Dette vil berøre kapitlene 4, 5, 6 og 9 i engrosforskriften (for omtale av engrosforskriften kapittel 9, se punkt 4.2). Disse kapitlene har tidligere omfattet både grossister og tilvirkere, og må nå omarbeides til å kun gjelde for tilvirkere. Nye regler om registrering av grossister vil i stedet bli inntatt i særavgiftsforskriften, se punkt 5.3 nedenfor. I forlengelsen av dette vil også kapittel 1 og § 2-2 om mellommenn oppheves, jf. opphevelsen av alkoholloven § 1-13.

Kapitlene 3, 7 og 8 i engrosforskriften inneholder bestemmelser om utøvelse av engrossalg- og tilvirkningsbevilling. Disse bestemmelsene er fortsatt aktuelle for begge grupper, men må omarbeides til å passe til det nye systemet.

I forbindelse med den nye registreringsordningen for grossister må det videre utarbeides forskrifter om registreringsplikt for de "rene grossistene", og det er behov for visse særregler om tilvirkeres rett til engrossalg, jf. punkt 5.2.7.

Departementet vil også foreslå å gjøre oppbygningen av engrosforskriften mer oversiktlig og systematisk. Etter endringene kan forskriften tematisk sett deles inn i fire: Bestemmelser om tilvirkere, rene grossister, innførsel og fellesbestemmelser om utøvelse av tilvirkningsbevilling og rett til engrossalg. Det foreslås derfor å systematisere forskriften i henhold til denne inndelingen. Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på de foreslåtte strukturendringene.

I den følgende omtalen av engrosforskriften vil de ulike endringsforslagene bli behandlet i samme rekkefølge som gjeldende kapitler i forskriften.

5.2 Endringer i engrosforskriften

5.2.1 Mellommannsordningen

Gjeldende rett

Med mellommenn forstås den som for andres regning formidler, opptar eller gjør henvendelser om bestilling eller kjøp av alkoholholdig drikk. Mellommenn verken selger eller innfører varer selv, og trenger derfor ikke bevilling etter alkoholloven for å utøve sin virksomhet. Man har likevel sett behov for en viss regulering av denne virksomheten. I alkoholloven § 1-13 er departementet derfor gitt hjemmel til å gi forskrifter om mellommenns adgang til å oppta bestilling på alkoholholdig drikk. Slike forskrifter er gitt i engrosforskriften kapittel 1. Etter disse forskriftene må mellommannsvirksomhet være registrert hos Sosial- og helsedirektoratet før den utøves, jf. § 1-3, og mellommenn kan bare utøve sin virksomhet overfor innehavere av nødvendig bevilling, jf. § 1-2. I forskriftens § 2-1 i kapitlet om innførsel er mellommenn gitt rett til innførsel av vareprøver av alkoholholdig drikk etter tillatelse av Sosial- og helsedirektoratet.

Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

I tråd med forslagene i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) har Stortinget vedtatt å oppheve mellommannsordningen. Bakgrunnen for dette er at aktivitetsnivået blant registrerte

mellommenn har sunket kraftig, og at mellommenn i økende grad arbeider for etablerte importører.

Departementets vurderinger og forslag

Når lovendringene trer i kraft, faller hjemmelen for nærmere forskrifter om mellommannsvirksomhet i § 1-13 bort, og engrosforskriften kapittel 1 må oppheves. Som en følge av dette foreslår departementet også å oppheve engrosforskriften § 2-1, slik at mellommens adgang til å få tillatelse til innførsel av vareprøver faller bort.

Nærmere om situasjonen etter avviklingen av mellommannsordningen

Avviklingen av mellommannsordningen vil innebære at alkoholloven med forskrifter ikke lenger vil regulere mellommenns virksomhet, med de rettigheter og plikter ordningen tidligere har omfattet. For å rett til innførsel av vareprøver mv. må den som ønsker å drive mellommannsvirksomhet derfor registrere seg hos toll- og avgiftsetaten etter det nye registreringsystemet for grossister. Det nye systemet vil innebære en klar forenkling i forhold til den tidligere bevilningsordningen, og en slik registrering bør derfor ikke by på særlige problemer for den som ønsker å drive mellommannsvirksomhet.

I forbindelse med ikrafttreddelsen av lov- og forskriftsendringene vil Sosial- og helsedirektoratet – som har administrert mellommannsordningen til nå – sørge for informasjon til registrerte mellommenn.

5.2.2 Adgangen til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn, utbytte samt å selge alkohol til ansatte

Gjeldende rett

Med hjemmel i alkoholloven § 3A-2 annet ledd, jf. § 6-1 annet ledd, er det i engrosforskriften kapittel 3 gitt regler om adgangen for grossister og tilvirkere av alkoholholdig drikk til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn, utbytte samt å selge alkohol til ansatte.

Departementets vurderinger og forslag

Disse reglene ble i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) forutsatt videreført for både tilvirkere og grossister. På grunn av endringer i lovens system er forskriftshjemmelen i alkoholloven § 3A-2, jf. § 6-1 annet ledd, inntatt i ny § 1-4c tredje ledd. Ordlyden i den nye forskriftshjemmelen omfatter språklig sett den som driver engrossalg. Innehaver av tilvirkningsbevilning vil også drive engrossalg, og den nye hjemmelen vil derfor omfatte både grossister og tilvirkere.

Departementet vil ikke foreslå innholdsmessige endringer i kapittel 3. Det foreslås imidlertid å flytte bestemmelsene til nytt kapittel 9 som vil stå i forskriftens del IV om utøvelse av tilvirkningsbevilning og retten til engrossalg. Videre foreslås det at ordlyden tilpasses det nye registreringsystemet for grossister, og at kapitteloverskriften språklig sett tilpasses formuleringen i ny § 1-4c tredje ledd i alkoholloven. Se også omtalen i punkt 3.1.

5.2.3 Sikkerhet for alkoholavgift og sikring av varelager

Gjeldende rett

I engrosforskriften kapittel 4 og 5 er det gitt nærmere regler som utfyller alkohollovens vilkår for å få engros- og tilvirkningsbevilning, jf. alkoholloven § 3A-4 annet ledd for grossister og § 6-1 for tilvirkere. Reglene utfyller lovens vilkår om sikkerhet for oppfyllelse av krav på alkoholavgift og sikring av varelager.

Departementets vurderinger og forslag

Etter avviklingen av bevillingsordningen for grossister, skal vilkårene for engrossalg reguleres i særavgiftsforskriften. Forskriftshjemmelen i alkoholloven § 3A-4 annet ledd faller bort, og det er vil ikke lenger være aktuelt med utfyllende regler om vilkår for engrossalg i forskrifter til alkoholloven.

Departementet foreslår derfor å oppheve reglene i engrosforskriften kapittel 4 og 5 for grossister. Det er i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ikke foreslått endringer i bevillingsordningen for tilvirkere, og departementet vil derfor videreføre reglene i forskriftens kapittel 4 og 5 for tilvirkernes del. Forskriftene vil da hjemles i ny § 6-2 annet ledd i alkoholloven.

Departementet forslår å innta reglene i nytt kapittel 1 og 2 i engrosforskriften, som vil stå i forskriftens del I om tilvirkning av alkoholholdig drikk.

5.2.4 Søknadsgebyr

Gjeldende rett

Alkoholloven § 3A-5, jf. § 6-1 annet ledd, bestemmer at søknad om engros- og tilvirkningsbevilling skal ledsages av et søknadsgebyr. I medhold av disse bestemmelsene er det i engrosforskriften kapittel 6 gitt nærmere regler om søknadsgebyret. Etter engrosforskriften § 6-1 er det tre ulike satser for søknadsgebyret, avhengig av om det søkes bevilling for henholdsvis øl, vin eller brennevin.

Departementets vurderinger og forslag

Når bevillingsordningen for grossister oppheves, faller forskriftshjemmelen i alkoholloven § 3A-5 annet ledd bort. Departementet vil derfor oppheve reglene om betaling av gebyr for grossistene i engrosforskriften kapittel 6.

Bevillingssystemet videreføres for tilvirkere, og det er fortsatt behov for regler om søknadsgebyr for disse. Slike forskrifter vil da hjemles i ny § 6-3 annet ledd i alkoholloven. Departementene foreslår å innta kapitlet om søknadsgebyr i nytt kapittel 3, som står i forslagets del I om tilvirkning av alkoholholdig drikk.

Etter lovendringen skal inndelingen i bevillingstyper for tilvirkere endres, jf. ny § 6-1 første ledd i alkoholloven. De nye bevillingstypene er: bevilling for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin eller all alkoholholdig drikk. Det vil derfor være nødvendig å endre engrosforskriftens differensiering av søknadsgebyret etter alkoholtypene øl, vin og brennevin.

De nye bevillingstypene omfatter alkoholholdig drikk med *to* ulike alkoholstyrker: alkoholholdig drikk som ikke er brennevin og brennevin. Departementet vil på denne bakgrunn foreslå at det skal være to satser for søknadsgebyret. Den laveste satsen skal gjelde for søknad om bevilling for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin. Denne bevillingstypen vil omfatte både øl og vin etter gjeldende system, og satsen foreslås derfor å være 12 000 kroner, jf. gjeldende § 6-1 i forskriften og forslag til § 3-1. Den høyeste satsen skal gjelde for søknad om bevilling for brennevin, og foreslås som tidligere å være 15 000 kroner.

Gjeldende § 6-1 annet ledd i engrosforskriften bestemmer at det ved søknad om bevilling for flere typer alkoholholdig drikk kun betales gebyr for den sterkeste alkoholholdige drikken det søkes bevilling for. Etter de nye bevillingstypene er det kun én kombinasjonsmulighet – nemlig bevillingstypen all alkoholholdig drikk. Departementet vil derfor foreslå at gebyrsatsen for denne bevillingstypen fremgår uttrykkelig i forskriften, og at satsen som

tidligere blir den samme som for søknad om brennevinsbevilling, dvs. 15 000 kroner. Forskriftens § 6-1 annet ledd blir etter dette overflødig, og departementet foreslår å oppheve denne.

Departementet foreslår videre endringer i engrosforskriften § 6-3 om søknad om utvidelser av en tidligere gitt bevilling, jf. forslaget til ny § 3-2. Ved utvidelse av bevillingen til å omfatte sterkere alkoholholdig drikk, er det etter dagens regler to ulike satser, avhengig av hva utvidelsen omfatter. Etter de nye bevillingstypene finnes kun én mulig kombinasjon for utvidelse til sterkere alkoholholdig drikk – nemlig utvidelse av bevilling for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin til også å omfatte brennevin. En slik utvidelse vil tilsvare et gebyr på kroner 3.600,- etter gjeldende system, og departementet foreslår å videreføre denne satsen. Det foreslås ingen endringer i gebyret for søknad om utvidelse av bevilling til å omfatte svakere typer alkoholholdig drikk, men det foreslås å endre ordlyden slik at det fremgår uttrykkelig hva slags utvidelse det kan være snakk om (utvidelse fra brennevin til all alkoholholdig drikk).

5.2.5 Plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål

Gjeldende rett

Alkoholloven § 3A-8 fjerde ledd, jf. § 6-1 annet ledd, gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om plikt for innehaver av engros- og tilvirkningsbevilling til å avgi opplysninger til statistiske formål. Slike forskrifter er gitt i engrosforskriften kapittel 7, som har bestemmelser blant annet om hvilke opplysninger som kan kreves avgitt, og om hvordan opplysningene skal innhentes og bearbeides.

Departementets vurderinger og forslag

Hjemmelen til å gi forskrifter om dette er opprettholdt i ny § 1-14 første ledd i alkoholloven for grossister og i § 6-6 fjerde ledd for tilvirkere. I punkt 6.3 nedenfor drøftes gjeldende system etter alkoholloven med forskrifter for innhenting av statistikk. Som det fremgår der, foreslår departementet å videreføre gjeldende regler om statistikk, og det foreslås derfor ingen endringer av innholdet i engrosforskriften kapittel 7. Det er imidlertid nødvendig med enkelte språklige tilpasninger av ordlyden i forbindelse med avviklingen av bevillingsordningen for grossister. Etter departementets forslag er kapittel 7 plassert i forskriftens del IV om utøvelse av tilvirkningsbevilling og retten til engrossalg.

Departementet foreslår å opprettholde adgangen til å innhente opplysninger om type alkoholholdig drikk, jf. gjeldende § 7-1. Selv om dette ikke lenger vil være relevante inndelinger i forhold til bevillingssystemet mv, vil det etter departementets oppfatning fortsatt kunne være behov for statistikk med utgangspunkt i ulike alkoholtyper.

5.2.6 Registreringsplikt for grossister som selv verken importerer eller tilvirker alkoholholdig drikk

Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

Såkalte rene grossister, dvs. grossister som selv verken importerer eller produserer alkoholholdig drikk, er et innenlandsk omsetningsledd som ikke reguleres av avgiftsregelverket. Disse faller således utenfor registreringssystemet etter særavgiftsforskriften. Denne gruppen virksomheter vil ikke være avgiftspliktig, og vil bare sitte med lagre av avgiftsbelagte varer. For at også denne gruppen grossister skal fanges opp av kontrollordningen, blir det hjemlet registreringsplikt for disse i alkoholloven, mens registrerings- og kontrollordningen for øvrig knyttes opp mot ordningen for de øvrige

grossistene (importørene). Dette er forutsatt gjennomført gjennom forskrifter gitt av departementet, jf. ny § 1-4c første ledd i alkoholloven.

Departementets vurderinger og forslag

Departementet vil på denne bakgrunn foreslå at det i ny § 5-1 i engrosforskriften hjemles plikt for rene grossister til å registrere seg hos toll- og avgiftsetaten. Videre foreslås det at reglene i særavgiftsforskriften §§ 5-3 tredje til femte ledd, 5-5 annet ledd bokstav l, 5-6 annet ledd og 5-9 om registrering og kontroll av grossister som driver import, skal gjelde tilsvarende for de rene grossistene. Departementene ber om høringsinstansenes syn på om det også bør henvises til andre punkter – og eventuelt hvilke – i særavgiftsforskriften § 5-5 annet ledd om innholdet i registreringsmeldingen.

5.2.7 Tilvirkers rett til engrossalg av alkoholholdig drikk

Gjeldende rett

I henhold til alkoholloven § 3A-1 femte ledd anses innehaver av tilvirkningsbevilling også for å ha engrosbevilling for den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for.

Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

Etter lovendringene vil ikke lenger retten for tilvirkere til å drive engrossalg følge direkte av tilvirkningsbevillingen. For at tilvirkere fortsatt skal ha rett til å selge tilvirkede varer videre, er det behov for å regulere deres rett til engrossalg på annen måte.

Etter lovendringene er retten til å drive engrossalg inntatt i ny § 1-4c første ledd i alkoholloven. Utgangspunktet her er at rett til å drive engrossalg forutsetter at man er registrert som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Bestemmelsen er utformet med tanke på importører av alkoholholdig drikk som etter endringer i særavgiftsforskriften vil bli registreringspliktige hos toll- og avgiftsetaten (registrering har tidligere vært frivillig for importører).

Tilvirkere av alkoholholdig drikk er allerede i dag registreringspliktige som avgiftspliktig virksomhet etter særavgiftsforskriften § 5-1 bokstav a. Avgiftsplikten/registreringsplikten for disse er imidlertid knyttet til produksjonen av alkoholholdig drikk og oppstår etter særavgiftsforskriften § 2-1 (1) bokstav a ved "uttak fra virksomhetens godkjente lokaler". Tilvirkers engrossalg med tilvirkede varer vil derfor skje med varer som allerede er avgiftsbelagte og har således ingen direkte sammenheng med særavgiftsforskriftens regler og system. Tilvirkere vil derfor opptre som "rene grossister" når de videreselger tilvirkede varer, jf. punkt 5.2.6 ovenfor. "Rene grossisters" rett til engrossalg er regulert i ny § 1-4c første ledd annet punktum i alkoholloven, som gir departementet adgang til å gi forskrifter om registreringsplikt for disse.

For grossister som verken tilvirker eller importerer alkoholholdig drikk, er slike forskrifter foreslått i engrosforskriften § 5-1, jf. punkt 5.2.6 ovenfor. Det er imidlertid også behov for forskrifter som sikrer at tilvirkere fortsatt skal ha rett til å drive engrossalg og som sikrer at toll- og avgiftsetatens kontroll på bakgrunn av ny § 1-4c siste ledd i alkoholloven også omfatter denne gruppen.

Departementets vurderinger og forslag

Etter departementets oppfatning vil det ikke være hensiktsmessig at tilvirkere følger samme system som er foreslått for grossister som verken tilvirker eller importerer alkoholholdig drikk: Tilvirkers vandel/egnethet etter alkoholloven vurderes i forbindelse med

tilvirkningsbevillingen, og det er derfor ikke behov for at tilvirkere må gjennomgå noen slik vurdering på ny for å få rett til å drive engrossalg med sine varer.

Departementet vil derfor foreslå en bestemmelse i engrosforskriften § 5-2 første ledd som gir tilvirkere rett til å drive engrossalg gjennom registreringen som avgiftspliktig virksomhet etter særavgiftsforskriften § 5-1 bokstav a. Dette fordi tilvirkere allerede er vandelsvurdert og registrert hos tollmyndighetene. Etter forslaget skal retten til engrossalg fortsatt kun omfatte den type alkoholholdig drikk som tilvirkningsbevillingen gjelder for.

I særavgiftsforskriften § 5-9 er det gitt regler om toll- og avgiftsetatens kontroll med avgiftsbetaling. Etter disse reglene er kontrollmyndigheten gitt tilgang til lokaler og regnskaper ved kontrollen, og den avgiftspliktige er pliktig til å yte nødvendig bistand til kontrollmyndigheten. Det er foreslått at disse reglene også skal gjelde for kontrollen med vandelskravet for importører etter ny § 5-3 tredje ledd i særavgiftsforskriften, jf. punkt 5.3.6 nedenfor. Departementet foreslår videre at de samme regler skal gjelde for toll- og avgiftsetatens kontroll med tilvirkers engrossalg med tilvirkede varer, jf. forslaget til engrosforskriften § 5-2 annet ledd. Slik bestemmelsen er utformet, vil reglene om toll- og avgiftsetatens kontroll kun gjelde ved tilvirkernes *utøvelse av engrossalg*. Kontrollen med tilvirkningsvirksomheten generelt og vandelsvurderingen av innehaver av tilvirkningsbevilling tilligger fortsatt departementet, jf. ny § 6-8 i alkoholloven.

Særlig om tilvirkers rett til å importere alkoholholdig drikk

Etter alkoholloven § 2-1 har innehaver av tilvirkningsbevilling rett til å innføre alkoholholdig drikk fra utlandet. I forbindelse med det nye registreringssystemet for grossister, vil importør av alkoholholdig drikk være registreringspliktig hos toll- og avgiftsetaten, jf. punkt 5.3.2 nedenfor om forslag til § 5-1 bokstav f i særavgiftsforskriften. Den nye bestemmelsen i særavgiftsforskriften gjør imidlertid unntak fra registreringsplikten når det foreligger særskilt bevilling. Retten til innførsel må sies å følge av tilvirkningsbevillingen. Tilvirkere faller derfor inn under unntaket fra registreringsplikt, og det vil ikke være nødvendig med noen egen registrering for at tilvirkere skal ha rett til innførsel.

5.3 Endringer i særavgiftsforskriften

5.3.1 Endring av særavgiftsforskriften som følge av endrede definisjoner i alkoholloven § 1-3

Som følge av at definisjonene av alkoholholdig drikk i alkoholloven § 1-3 er endret, vil tilsvarende endringer være nødvendig for særavgiftsforskriften, jf. §§ 3-2-1 og 3-2-2. Definisjonen av brennevin i § 3-2-1 annet ledd foreslås fjernet, da nytt tredje ledd viser til alkoholloven der brennevin er definert. I tillegg kommer enkelte redaksjonelle endringer.

Ved lovrevisjonen er alkohollovens kategorisering av alkoholholdig drikk i ulike alkoholtyper erstattet med inndeling i alkoholstyrker, og man har gått over fra å angi alkoholstyrke med to desimaler til å bruke én desimal. For at reglene om alkoholholdig drikk i alkohollovgivningen og særavgiftsregelverket skal harmonisere, vil det som følge av disse lovendringene være hensiktsmessig å endre volumprosentgrensene for de ulike avgiftsklassene på alkoholholdig drikk i særavgiftsforskriften. Særavgiftsforskriftens avgrensning av de ulike avgiftsklasser bygger imidlertid på Stortingets årlige avgiftvedtak, og Finansdepartementet foreslår derfor at dette vurderes endret først fra neste budsjettperiode.

5.3.2 Registreringsplikt for importører av alkoholholdig drikk

Etter særavgiftsforskriften § 5-2 har importører av alkoholholdig drikk i dag adgang til å registrere seg hos toll- og avgiftsetaten. Importørene har imidlertid ikke plikt til dette, jf. forskriften § 5-1.

Etter det nye registreringssystemet for grossister er det forutsatt at særavgiftsforskriften skal hjemle plikt for importører av alkoholholdig drikk til å registrere seg. Særavgiftsforskriften § 5-1 må derfor suppleres med en registreringsplikt for de virksomheter som importerer avgiftspliktige drikkevarer som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, jf. forslaget til ny § 5-1 bokstav f. Finansdepartementet foreslår at registreringsplikten for importører avgrenses mot de som har annen tillatelse til innførsel, slik som for eksempel kommunal salgs- eller skjenkebevilling med rett til import eller tilvirkningsbevilling. Behovet for kontroll vil ikke på samme måte gjør seg gjeldende her. Det vises også til kommentaren til særavgiftsforskriften § 3-2-3 i punkt 5.3.3.

5.3.3 Særskilte vilkår for innførsel

Etter særavgiftsforskriften § 3-2-3 gjelder særlige vilkår for innførsel av alkoholholdig drikk for virksomheter som ikke er registrert hos toll- og avgiftsetaten. Forskriften lister opp aktuelle situasjoner, og det stilles krav om at bevilling eller tillatelse som viser rett til innførsel må fremvises.

Finansdepartementet foreslår å oppheve opplistingen i særavgiftsforskriften § 3-2-3 bokstav a til c. Det gis i dag også andre tillatelser enn de som her er nevnt, f.eks. for de som har kommunale skjenkebevillinger, innførsel av arvegods, innførsel for ambassader mv. Finansdepartementet mener det er tilstrekkelig med en generell henvisning til at virksomheten enten må være registrert etter særavgiftsforskriften § 5-1 eller har særskilt bevilling eller tillatelse.

5.3.4 Vilkår for registrering

Implementering av alkohollovens vandelskrav i særavgiftsforskriften

Alkoholloven § 3A-4 nr. 1 oppstiller krav til uklanderlig vandel hos bevillingshaver og sentrale personer ved virksomheten. Vandelskravet i alkoholloven er forutsatt videreført i særavgiftsforskriften etter opphevelsen av bevillingsordningen for grossister, jf. Ot.prp. nr. 86 (2003–2004). Gjennom videreføring av vandelskravet sikres det at grossister blant annet overholder alkohollovens regler om utøvelse av engrossalg mv.

Finansdepartementet foreslår å videreføre vandelskravet i særavgiftsforskriften i § 5-3 tredje ledd.

Det foreslås videre enkelte redaksjonelle endringer i § 5-3 første og annet ledd.

Dokumentasjon på vandel

Krav til dokumentasjon av vandel er i dag regulert i alkoholloven § 3A-5 første ledd annet og tredje punktum, § 3A-6 og § 3A-7. Sosial- og helsedirektoratet innhenter i dag uttalelse om vandel for personer som nevnt i alkoholloven § 3A-4.

I Finansdepartementets forslag til ny § 5-3 fjerde ledd og ny § 5-5 annet ledd bokstav l er det lagt opp til at den registreringspliktige selv dokumenterer uklanderlig vandel ved registreringen. Som dokumentasjon anses bekreftelse fra politi, Mattilsynet og skatteetaten. Toll- og avgiftsdirektoratet vil ta kontakt med nevnte etater for å sikre rutiner slik at

gjennomføring skjer på en smidig måte innen rimelig tid. I den grad det er nødvendig for registreringen, kan tollvesenet selv innhente opplysningene, jf. ny § 5-3.

For å fange opp eventuelle endringer av personer som skal vurderes etter særavgiftsforskriften § 5-3 tredje ledd, foreslås det en plikt til å ettersende slik dokumentasjon til Tollvesenet.

Andre vilkår etter alkoholoven § 3A-4

Alkoholoven § 3A-4 nr. 2 og 3 oppstiller krav til sikkerhetsstillelse for alkoholavgiften og sikring av varelager. Finansdepartementet mener disse kravene er ivaretatt ved eksisterende bestemmelser i særavgiftsforskriften. Etter særavgiftsforskriften § 6-7 kan tolldistriktet kreve at det stilles betryggende sikkerhet for fremtidig skyldig avgift. Etter særavgiftsforskriften § 5-7 kan tollregionen oppstille vilkår for godkjenning av virksomhetens lokaler. Finansdepartementet finner at disse bestemmelsene tilfredsstiller de krav som i dag fremkommer av alkoholoven § 3A-4 nr. 2 og 3, og det foreslås derfor ikke nye regler om dette.

Alkoholoven § 3A-4 nr. 4 oppstiller krav om at bevillingshaver ikke må drive med annen virksomhet som er uforenelig med engrossalg av alkoholholdig drikk. Denne regelen er ikke videreført etter lovrevisjonen.

5.3.5 Særavgiftsforskriften § 5-6 – Nektelse eller tilbakekallelse av registrering

Særavgiftsforskriften gir i § 5-6 hjemmel til å tilbakekalle registrering av en avgiftspliktig i følgende situasjoner: Ved manglende kredittverdighet hos virksomheten, styret eller ledelsen; ved uoppgjorte restanser av skatt, avgift og toll eller overtredelse av regelverket for særavgift, toll eller merverdiavgift; om virksomhetens karakter endres og ved inndragelse eller opphør av bevilling gitt av Sosial- og helsedirektoratet.

I forslaget til § 5-3 i særavgiftsforskriften er det oppstilt enkelte særlige vilkår for registrering, herunder kravet i tredje ledd om uklanderligandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan engrosvirksomhet utøves. Hvis toll- og avgiftsetaten f. eks. gjennom sin kontroll av en registrert virksomhet skulle avdekke at vilkårene ikke lenger er oppfylt, må registreringen tilbakekalles. Det foreslås derfor en uttrykkelig regel om dette i særavgiftsforskriften § 5-6 annet ledd.

Vilkårene i § 5-3 er absolutte vilkår for registrering, noe som vil innebære at registrering må nektes hvis vilkårene ikke er oppfylt.

5.3.6 Toll- og avgiftsetatens kontroll med utøvelsen av engrossalg etter ny § 1-4c i alkoholoven

Som følge av lovendringen vil toll- og avgiftsetaten overta kontrollansvaret slik at registreringspliktige virksomheter etter særavgiftsregelverket til enhver tid oppfyller kravet til uklanderligandel, jf. forskriften § 5-3 tredje ledd, se punkt 5.3.4 ovenfor, og ny § 1-4c femte ledd i alkoholoven. Ansvaret ligger i dag hos Sosial- og helsedirektoratet.

Toll- og avgiftsetaten vil etter ny § 5-3 femte ledd på ethvert tidspunkt kunne innhente dokumentasjon fra de respektive instanser for å vurdere om kravet etter § 5-3 tredje ledd omandel fortsatt er oppfylt. For de tilfeller der vilkåret ikke er oppfylt, vil toll- og avgiftsetaten etter forslag til ny § 5-6 annet ledd ha hjemmel til å tilbakekalle registreringen.

Særavgiftsforskriften § 5-9 gir nærmere regler om kontroll med beregning og betaling av avgift. Som ledd i kontrollen kan Tollvesenet etter § 5-9 kontrollere både lokaler hvor avgiftspliktige varer produseres og lagres, og virksomhetens regnskap. I tillegg er det oppstilt en plikt for virksomhetens eier/ansatte mv. til å yte nødvendig bistand i forbindelse med kontrollen. Lignende bestemmelser er gitt i alkoholloven § 3A-10 som nå er vedtatt opphevet. I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004), jf. Innst. O. nr. 19 (2004–2005) er det presisert at kontrollen med grossister og importører av alkoholholdig drikk ikke skal svekkes når bevillingsordningen avvikles. Det foreslås derfor at bestemmelsene i særavgiftsforskriften § 5-9 utvides til også å omfatte kontroll med at det foreslåtte vandelskravet i forskriften § 5-3 tredje ledd er oppfylt. På denne måten vil toll- og avgiftsetaten ha de samme virkemidler til rådighet ved kontroll med alkohollovens bestemmelser om engrossalg, som bevillingsmyndigheten har hatt etter gjeldende § 3A-10 i alkoholloven.

5.3.7 Eventuell merkeplikt som viser at avgift er betalt.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) punkt 4.8.4.3 er det vist til at Finansdepartementet i forbindelse med forskriftsrevisjonen vil vurdere spørsmålet om merking av alkoholholdig drikk som viser at alkoholavgift er betalt. Finansdepartementet vil følge opp dette som egen sak.

6 Register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter alkoholloven, og over de som kan drive engrossalg

6.1 Innledning

6.1.1 Gjeldende registerordning etter engrosforskriften kapittel 8

Alkoholloven § 3A-10 fjerde ledd bestemmer at det skal føres et register over alle som har statlige engros- og tilvirkningsbevillinger. Regler om føring og bruk av dette registeret er gitt i engrosforskriften kapittel 8. Registerets brukes til å innhente opplysninger som er nødvendige for å kunne føre kontroll med og avgjøre søknader om engros- og tilvirkningsbevillinger, jf. § 8-1. Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret, jf. § 8-2.

Dagens register er et rent saksbehandlingsregister hvor alle søknader om engros- og tilvirkningsbevillinger registreres. Søknadene gis et bevillingsnummer, og opplysninger om sentrale personer, lager- og distribusjonsforhold, eierforhold og andre opplysninger av betydning legges inn i registeret, jf. § 8-4 om registerets innhold. All korrespondanse registreres, og registeret er knyttet opp mot ulike standardbrev som f.eks. brev til andre instanser i forbindelse med vandelsvurdering. Når bevilling eventuelt er gitt, registreres omsetningstall, innbetalinger av gebyr, endringer, kontrollrapporter m.m. i registeret. Registeret ligger i en egen sikker sone, slik at personsensitive opplysninger, f.eks. om sentrale personersandel, skal være tilstrekkelig beskyttet, jf. forskriftens § 8-7.

6.1.2 Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

I samsvar med forslaget i Ot.prp. nr 86 (2003–2004) har Stortinget vedtatt at det skal opprettes et sentralt register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter alkoholloven og over de som kan drive engrossalg, jf. ny § 1-14 annet ledd i alkoholloven. Mens registeret på bakgrunn av alkoholloven § 3A-10 kun har omfattet opplysninger om tilvirkere og grossister, er den nye registerhjemmelen i § 1-14 annet ledd utvidet til også å gjelde for salgs- og skjenkebevillinger.

Bakgrunnen for lovendringen er behovet for at tilvirkere og grossister skal kunne kontrollere at deres kjøpere innehar bevilling etter alkoholloven, jf. gjeldende § 3A-2 og ny § 1-4c annet ledd i alkoholloven. Det har vist seg problematisk for leverandørene å holde seg orientert om kunden har gyldig bevilling eller ikke, og det kan være svært ressurs- og tidkrevende å henvende seg til hver enkelt kommune med forespørsel om status for den enkelte bevillingshaver. Tilsvarende vil et slikt register lette toll- og avgiftsetatens kontroll med at grossistene utøver sin rett til engrossalg i henhold til alkoholloven, jf. ny § 1-4c femte ledd i alkoholloven.

6.1.3 Departementets forslag til ny registerordning

Gjeldende registerordning for grossister og tilvirkere har i følge Sosial- og helsedirektoratet fungert tilfredsstillende, og direktoratet vil ha behov for å videreføre dagens registerordning til bruk for saksbehandling i forbindelse med tilvirkningsbevillingene. På bakgrunn av den utvidede registerhjemmelen i alkoholloven § 1-14 annet ledd må det i tillegg utarbeides nye bestemmelser om publisering av opplysninger om alle bevillingshavere etter alkoholloven, samt de som driver engrossalg.

Et spørsmål er hvordan de nye bestemmelsene bør utformes og hvor i forskriftene det er hensiktsmessig å plassere dem. Forskriftene skal omfatte både bestemmelser om register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling og bestemmelser om register for å holde oversikt over hvem som har bevilling/rett til å drive engrossalg. Disse to formålene er av så ulik karakter, at det etter departementets oppfatning ikke vil være hensiktsmessig å utarbeide felles forskriftsbestemmelser for begge. Departementet vil derfor foreslå å videreføre gjeldende bestemmelser i engrosforskriften kapittel 8 som et eget kapittel og å tilføye nye bestemmelser om register over alle bevillingshavere og grossister i andre kapitler.

Det nye oversiktsregisteret vil inneholde opplysninger både om innehavere av salgs- og skjenkebevillinger og om tilvirkere/grossister. Bestemmelser om det nye registeret vil derfor tematisk sett ikke passe fullstendig inn verken i engrosforskriften eller alkoholforskriften. Departementet vil derfor foreslå å dele bestemmelsene mellom de to forskriftene, slik at alkoholforskriften inneholder bestemmelsene om innehavere av salgs- og skjenkebevillinger, og engrosforskriften inneholder bestemmelsene om tilvirkere/grossister, se forslag til nytt kapittel 13A i alkoholforskriften og nytt kapittel 8A i engrosforskriften.

I det følgende behandles først reglene om saksbehandlingsregister for Sosial- og helsedirektoratet i punkt 6.2 og deretter reglene om nytt oversiktsregister over bevillingshavere og grossister i punkt 6.3.

6.2 Register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling

Dagens saksbehandlingsregister i engrosforskriften kapittel 8 har fungert godt, og departementet ønsker å videreføre gjeldende bestemmelser. Siden bevillingsordningen for grossister oppheves, vil imidlertid registeret kun videreføres for tilvirkere av alkoholholdig drikk. Det er derfor nødvendig å oppheve de delene av bestemmelsene som uttrykkelig har referert til engrosbevillingsordningen: Dette dreier seg om § 8-1 og om punktet "om bevillingen omfatter tapping" i § 8-4. I tillegg foreslår departementet å endre kapitteloverskriften, slik at de to registerordningene skilles klart fra hverandre. Det er også behov for å oppdatere henvisningene i § 8-6 til den nå opphevede personregisterloven med henvisninger til lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven). Det tas også inn en henvisning til personopplysningslovens regler om innsynsrett i § 8-8. Se dessuten omtalen i punkt 3.1 og 12.5.

I følge Sosial- og helsedirektoratet er det ikke behov for å innta alle de opplysningene som listes opp i § 8-4 i saksbehandlingsregisteret. I tillegg er det mest hensiktsmessige i dag å føre registeret elektronisk, slik at muligheten til manuell føring etter § 8-3 for så vidt er overflødig. §§ 8-3 og 8-4 er imidlertid begge fakultative bestemmelser, jf. ordet "kan", slik at det vil være opp til direktoratet som administrator av registeret å vurdere hva som er hensiktsmessig til enhver tid. Departementet vil derfor ikke foreslå endringer i disse bestemmelsene.

6.3 Register over hvem som har bevilling og rett til å drive engrossalg

Det er behov for at det nye registeret over alle bevillingshavere og grossister er i drift så raskt som mulig. Etter departementets oppfatning bør registerordningen derfor være enkel og oversiktlig, og det bør være et enkelt system for å registrere og vedlikeholde opplysninger i registeret.

Departementet har vurdert behovet for å kunne benytte den nye registerordningen til statistikk gjennom å innta opplysninger av statistisk interesse i registeret. I alkoholforskriften kapittel 13 og engrosforskriften kapittel 7 er det i dag bestemmelser om de ulike bevillingshavernes

plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål til henholdsvis SIRUS og Sosial- og helsedirektoratet. Etter departementets oppfatning fungerer ikke gjeldende ordning optimalt. Det kan derfor være grunn til å revidere gjeldende bestemmelser om innhenting av statistiske opplysninger, noe som eventuelt kan gjøres gjennom nye statistikkbestemmelser i tilknytning til den nye registerordningen. Departementet vil imidlertid komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Departementet foreslår i alkoholforskriften § 13A-1 og engrosforskriften § 8A-1 at registerets formål skal være å holde oversikt over hvem som har bevilling etter alkoholloven og hvem som har rett til å drive engrossalg. I likhet med saksbehandlingsregisteret etter engrosforskriften kapittel 8 foreslås Sosial- og helsedirektoratet som ansvarlig for registeret.

Departementet foreslår videre at registeret kun skal inneholde de opplysningene som vil være nødvendige for å kunne kontrollere om en aktør har gyldig bevilling eller er registrert hos toll- og avgiftsetaten. Registeret må derfor inneholde opplysninger som identifiserer bevillingshaveren/grossisten og opplysninger som forteller om en bevilling/registrering fortsatt gjelder, jf. forslaget til alkoholforskriften § 13A-4 og engrosforskriften § 8A-4.

Det må videre utarbeides et system for føring og bruk av registeret. Forslaget til hvilke opplysninger registeret skal inneholde omfatter etter det departementet kan se, kun opplysninger som ikke er undergitt taushetsplikt for forvaltningen. Det er ikke snakk om opplysninger knyttet til "noens personlige forhold", jf. forvaltningsloven § 13, men derimot opplysninger om næringsvirksomhet. Departementet foreslår på denne bakgrunn at registeret skal være offentlig tilgjengelig, og at det derfor kan legges ut på internett. Dette vil gjøre ordningen praktisk å administrere, i tillegg til at alle med behov for opplysninger har tilgang til registeret.

I ny § 1-14 annet ledd annet punktum i alkoholloven er departementet gitt adgang til å gi forskrifter om bevillingsmyndighetenes og toll- og avgiftsetatens plikt til å avgi opplysninger til registeret. Etter departementets oppfatning vil den enkleste løsningen være at registeret føres elektronisk og at bevillingsmyndighetene og toll- og avgiftsetaten har mulighet til å registrere opplysningene direkte via internett, jf. forslaget til alkoholforskriften § 13A-3 og engrosforskriften § 8A-2. Den tekniske gjennomføringen vil måtte utredes nærmere.

I henhold til personopplysningsloven er en personopplysning "opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson", jf. § 2 nr. 1. I Ot.prp. nr. 92 (1998–1999) om lov om behandling av personopplysninger fremgår det at uttrykket "enkeltperson" er ment å omfatte fysiske personer, i motsetning til juridiske personer. En hvilken som helst opplysning som kan knyttes til en enkeltperson, vil etter lovens definisjon være en personopplysning. Bevillinghavere etter alkoholloven kan være både fysiske og juridiske personer, jf. alkoholloven § 1-4b, noe som innebærer at det nye registeret vil kunne inneholde personopplysninger. Reglene i personopplysningsloven vil i så fall gjelde, og departementet foreslår derfor å innta en uttrykkelig henvisning til personopplysningslovens bestemmelser, jf. forslaget til alkoholforskriften § 13A-8 og engrosforskriften § 8A-8.

7 Alkoholreklameforbudet – presisering av forskriftens bestemmelser

7.1 Gjeldende rett

Utgangspunktet etter alkoholloven § 9-2 første ledd første punktum, jf. også alkoholforskriften § 9-1 første ledd første punktum, er at reklame for alkoholholdig drikk er forbudt, mens reklame for produkter med lavere alkoholinnhold enn 2,5 volumprosent er tillatt. Forbudet omfatter både direkte og indirekte reklame for alkoholholdig drikk.

Med indirekte reklame menes blant annet reklame som ikke fremstår som direkte reklame for en bestemt alkoholholdig vare, men som likevel fremstår som reklame for alkoholholdig drikk mer generelt. Dette innebærer blant annet at reklamen for å rammes av forbudet ikke trenger å inneholde verken navn eller bilde på en bestemt drikk, og heller ikke ordet alkohol.

Departementet vil her vise til at Høyesterett i Rt. 1993 s. 95 la til grunn at en konkret reklame som inneholdt begrepet "duggfriske dråper" ble rammet av forbudet.

Spørsmålet om hva som skal til for at reklame rammes av forbudet mot alkoholreklame ble også drøftet av Høyesterett i dom av 21. januar 2000 (Rt. 2000 s. 46, sak mellom AS P Ltz Aass og Hansa Borg Bryggerier ASA som saksøkere og staten v/Sosial- og helsedepartementet som saksøkt). Saken gjaldt spørsmålet om isolert bruk av bryggeri-logo, som også var varemerke for øl og mineralvann, rammes av forbudet mot alkoholreklame. I saken uttalte Høyesterett: *"Fra statens side er det anført at bestemmelsen i § 9-2 første ledd, første punktum må forstås slik at den forbyr reklame som kan oppfattes som alkoholreklame, jf. nå ordlyden i bestemmelsens annet punktum, som ble tilføyet ved lovendring i 1997. En blott og bar mulighet for at enkelte oppfatter reklamen slik kan etter min mening ikke være nok. Det må kreves at en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame."*

Høyesteretts slo i dommen inntatt i Rt. 2000 s. 46 fast at forbudet i alkoholloven § 9-2 første punktum etter sin ordlyd omfatter reklame i form av ølprodusenters logo som er trykket på fotballdrakter. Høyesterett uttaler at ordlyden ikke gir holdepunkt for at reklame som ikke bare er alkoholreklame, men eksempelvis også reklame for mineralvann og bedriften som sådan, går klar av forbudet. Det spiller for så vidt ingen rolle hva som er det primære.

Høyesterett uttaler også at det etter bestemmelsens ordlyd videre er likegyldig at reklamen er ytt mot vederlag som har karakter av økonomisk støtte, og som derfor betegnes som sponning. På den annen side tar Høyesterett opp spørsmålet om avgrensning til såkalte støtteannonser, noe som Høyesterett uttaler at "antagelig fortsatt vil være tillatt". Høyesterett går ikke nærmere inn på avgrensningsproblemet. Som nevnt er det departementets oppfatning at Høyesteretts uttalelser om bruk av logo må oppfattes som et alminnelig prinsipp om at all massekommunikasjon av logo/varemerke i markedsføringsøyemed rammes av forbudet dersom en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame, jf. blant annet departementets uttalelse om dette i rundskriv I-46/2000. Etter departementets oppfatning er det dette prinsippet som skal legges til grunn også for tolkningen om lovligheten av såkalt sponning og såkalte støtteannonser.

Ved lov 16. mai 1997, i kraft fra 1. januar 1998, ble § 9-2 skjerpet ved et nytt annet punktum i første ledd slik at forbudet mot reklame for alkoholholdig drikk også gjelder reklame for

andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol, jf. også § 9-1 første ledd annet punktum i alkoholforskriften. Formålet med lovendringen var å ramme det forhold at alkoholsvake drikker, særlig lettøl, ble benyttet til å reklamere for sterkere øl. Bestemmelsen i alkoholloven § 9-2 første ledd annet punktum kan betegnes som et forbud mot en bestemt type indirekte reklame.

Skjerpelsen innebærer at et produkt må ha et distinkt varekjennetegn som skiller det fra alkoholholdige drikkevarer dersom reklame for produktet skal gå klar av reklameforbudet. Det kan derfor bare reklameres for lettøl o.l. og alkoholfrie varer når varen har et eget varemerke eller varekjennetegn som ikke også benyttes for alkoholholdig drikk.

Reklame for produkter under eget varekjennetegn eller varemerke kan suppleres med opplysninger om hvem som er produsent gjennom angivelse av firmamerke eller kjennetegn, jf. alkoholforskriften § 9-1 annet ledd. Forutsetningen for dette er imidlertid at angivelsen ikke skjer på en slik måte eller i en slik form at reklamen kan oppfattes som reklame for andre produkter med alkohol. Om hva som skal til for at reklamen kan oppfattes som reklame for alkoholholdig drikk, vises igjen til Høyesteretts uttalelse i Rt. 2000 s. 46. Dommen gjaldt lovforståelsen etter § 9-2 første ledd første punktum, men etter departementets oppfatning, jf. også departementets uttalelser i rundskriv I-46/2000 (omtalt ovenfor) må tilsvarende legges til grunn som et alminnelig prinsipp for tolkningen av reklameforbudet. Dette innebærer at Høyesteretts uttalelse om at "en blott og bar mulighet for at enkelte oppfatter reklamen slik" ikke vil være tilstrekkelig, og at det må kreves at en "ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame" skal legges til grunn også her.

7.2 Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

Regelverket har vært vanskelig å håndheve, da alkoholloven § 9-2 første ledd annet punktum sammenholdt med forskriften § 9-1 annet ledd, blant annet har gitt opphav til ulike oppfatninger om rekkevidden av forbudet mot reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,5 volumprosent alkohol. Det er behov for en avklaring av regelverket på dette punktet. Videre er det behov for å klargjøre regelverket for bruk av firmamerke eller kjennetegn (for eksempel logo) i reklame for varer med eget distinkt varemerke og i reklame/sponsing som ikke profilerer en bestemt vare, jf. Høyesteretts uttalelser i Rt. 2000 s. 46.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) og i den forutgående høringen ble det drøftet om regelverket bør åpne for en skjønnsmessig vurdering av om bruken av samme varemerke/-kjennetegn som alkoholholdig drikk i reklame for alkoholfrie produkter likevel fremstår som akseptabel.

Departementet fremholdt at det ikke foreligger noen begrensninger i adgangen til å reklamere for produkter med et alkoholinnhold på under 2,5 volumprosent, så lenge produktet har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn som ikke er i bruk for alkoholholdig drikk. Hensynet til produsentene ivaretas gjennom adgangen til å informere om hvem som står som produsent i reklamen, jf. forskriften § 9-1 annet ledd. Det er dermed fullt mulig for bryggeriene å finne måter å reklamere for alkoholfritt eller -svakt øl på uten at dette kommer i konflikt med alkoholloven. Flere bryggerier produserer for eksempel alkoholfritt øl med eget varemerke/-kjennetegn, altså uten den vanlige "øllogoen" som går igjen på alle alkoholholdige øltyper, eller de produserer andre drikkevarer med angivelse av firmanavn, uten at dette presenteres i form av "øllogoen". Ringnes produserer for eksempel Farris, noe som i beskjedne form fremgår av baretiketten på Farris-flasken uten at firmanavnet Ringnes presenteres i form av

"øllogoen". På denne bakgrunn fremhold departementet at det i utgangspunktet er vanskelig å se at innholdet dagens forbud fremstår som urimelig strengt.

Departementet bemerket videre at det fortsatt er grunn til bekymring over bransjens bruk av reklame for lettøl og andre alkoholfrie og -svake drikker til profilering av deres ordinære alkoholholdige produkter. Dette skjer i praksis gjennom eksempelvis reklame på parasoller, skilt til skjenkesteder og utstillinger i dagligvarebutikker, hvor produsenter har tilføyd "lettøl" i liten skrift bak et varemerke for et alkoholholdig produkt. Dette bidrar til utvanning av reklameforbudet.

Videre fremholdt departementet at forbudet mot reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, ikke bare bidrar til å øke effektiviteten av alkoholreklameforbudet, det understreker også reklameforbudets ikke-diskriminerende karakter. Sveriges manglende regulering av slik indirekte reklame har vært kritisert av både EU-kommisjonen og av det svenske Konkurrenserverket. Kritikken har vært begrunnet i at øl typisk er et nasjonalt produkt som derved får en konkurransefordel fremfor utenlandsk produsert øl. Utenlandske produsenter produserer i liten grad lettøl. Sverige har nå innført et begrenset forbud mot indirekte reklame når det gjelder alkoholsvake produkter som kan forveksles med alkoholholdig drikk.

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) skrev departementet videre at en hadde merket seg kritikken fra Bryggeri- og mineralvannforeningen når det gjelder oppfølgingen av Stortingets intensjoner i forbindelse med vedtakelsen av alkoholloven § 9-2 annet punktum. Under behandlingen av Ot.prp. nr. 7 (1996-97) om lov om endringer i alkoholloven, viste sosialkomiteens flertall i Innst. O. nr. 59 (1996-97) til at det er mange eksempler på at ølprodusenter reklamerer for lettøl, men at reklamen like godt kan oppfattes som reklame for sterkere øl og at det er viktig å forhindre denne typen misbruk og utglidning av reklameforbudet. Departementet har forholdt seg til at Stortinget vedtok bestemmelsen med et klart utformet forbud uten å foreslå endringer, men forutsatte at departementet i forskrift ivaretok hensynet til at en i reklame for drikk med lavere alkoholinnhold enn 2,5 volumprosent fortsatt også kunne bruke bryggerinavn. Forskriftens § 9-1 annet ledd fastslår derfor at firmamerke eller kjennetegn likevel kan anvendes i reklame for andre varer, dvs. varer som er gitt et eget distinkt varekjennetegn, så lenge dette ikke fremstår i en form eller på en måte som gjør at reklamen kan oppfattes som reklame for drikk med mer enn 2,5 volumprosent alkohol. Etter departementets oppfatning ivaretas Stortingets forutsetninger på denne måten.

I konklusjon fremholdt departementet i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) at forbudet mot indirekte reklame i form av reklame for andre varer med samme merke- eller kjennetegn som alkoholholdig drikk er helt nødvendig for å sikre et effektivt alkoholreklameforbud.

Departementet bemerket på den annen side at regelverket må være enkelt å håndheve, tydelig og ikke gi tolkningsproblemer slik.

Departementet gikk derfor inn for å avklare tvil om rekkevidden av forbudet i § 9-2 første ledd annet punktum gjennom presiserende og klargjørende endringer i alkoholforskriften § 9-1 annet ledd.

Departementet skrev videre at en i forbindelse med forskriftsarbeidet ville ta sikte på å innarbeide Høyesteretts tolkning av adgangen til å bruke logo og adgangen til sponing, jf. Rt. 2000 s. 46. Som nevnt i rundskriv I-46/2000, må Høyesteretts uttalelser om bruk av logo

oppfattes som et alminnelig prinsipp om at all massekommunikasjon av logo/varemerke i markedsføringsøyemed rammes av forbudet dersom en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

7.3 Vurderinger og forslag

Ovennevnte viser at det er behov for en klargjøring og bevisstgjøring når det gjelder regelverket. I forbindelse med forslaget til revisjon av forskriftene til alkoholloven som presenteres i høringsnotatet her, vil departementet følge opp intensjonene fra Ot.prp. nr. 86 (2003–2004). Det vises til at sosialkomiteens flertall i Innst. O. nr. 19 (2004–2005) stiller seg bak departementets forslag i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) om å foreta en slik klargjøring.

En presisering i lovverket vil gi bevillingsmyndigheten en klar hjemmel å anvende i situasjoner hvor det reklameres i strid med loven. Den nye sanksjonsformen tvangsmulkt er et instrument som i større grad kan tas i bruk ved håndhevelsen av brudd på reklameforbudet, og som også åpner for et tettere samarbeid mellom direktoratet og kommunene på dette området.

Departementet opprettholder på denne bakgrunn forslaget fra Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) om at forskriftsbestemmelsen i § 9-1 annet ledd presiseres og klargjøres slik at det tydelig fremgår at bestemmelsen ikke innebærer noe unntak fra alkoholloven § 9-2 første ledd annet punktum. Videre opprettholder departementet forslaget om at Høyesteretts prinsipputtalelse om bruk av bryggerilogo og lignende og sponning bør innarbeides i bestemmelsen.

Forslaget innebærer ingen realitetsendring, da forbudet innholdsmessig vil tilsvare dagens – slik myndighetene utøver det i dag. Målet med forslaget er å bidra til klargjøring av hva bestemmelsen faktisk rammer.

Departementet foreslår at alkoholforskriften § 9-1 skal lyde:

"Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

Forbudet gjelder også bruk av vare- eller firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, forutsatt at en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som reklame for alkoholholdig drikk.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke/kjennetegn. I slike tilfeller kan reklamen i tillegg gi opplysninger om vare- eller firmamerke eller kjennetegn, forutsatt at en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Varer som nevnt i første og tredje ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester."

Under hensyn til behovet for presisering av bestemmelsen samt intensjonen om å beholde dagens regel, jf. den tolkning som er lagt til grunn av myndighetene, ber departementet om at høringsinstansene spesielt vurderer om ordlyden bør utformes mer eller mindre detaljert enn det som her er foreslått.

Det legges til grunn at ovennevnte, jf. Rt. 2000 s. 46, vil innebære at reklamen må utformes på en slik måte at budskapet ikke gir assosiasjoner til alkoholholdig drikk gjennom spesielle stemninger, beruselsessituasjoner og lignende for å gå klar av forbudet, jf. annet og tredje ledd i forslaget.

Presiseringen i alkoholforskriften § 9-1 tredje ledd inneholder et absolutt forbud mot å reklamere for andre varer som har samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen også har og profileres under et eget distinkt varemerke. Annet punktum gir retningslinjer for i hvilken grad reklame for varer som har eget distinkt varemerke/-kjennetegn også kan profilere vare- eller firmamerke eller kjennetegn som også benyttes for alkoholholdig drikk.

Presiseringen i alkoholforskriften § 9-1 annet ledd presiserer at prinsippet i tredje ledd annet punktum om i hvilken grad vare- eller firmamerke eller kjennetegn som også benyttes for alkoholholdig drikk kan profileres, gjelder for reklame generelt. Bruk av logo ved sponsing og generell reklame som ikke profilerer noen bestemt vare skal etter forslaget vurderes etter bestemmelsen i dette leddet.

Forslaget ovenfor innebærer i tillegg at ordene begrepet "alkoholholdig drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkoholholdig drikk" erstattes av det enklere "alkoholholdig drikk". Forslaget til endring innebærer ingen realitetsendring, da begrepet "alkoholholdig drikk" viser tilbake på begrepet slik det er definert i alkoholloven § 1-3 første ledd. Denne bestemmelsen lyder som følger: *"I denne lov brukes alkoholholdig drikk som fellesbenevnelse på drikker som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 også får anvendelse på drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol."*

Ved presiseringen av alkoholforskriften § 9-1 annet ledd og ved nytt tredje ledd oppnås de to ønskede effekter:

- 1) Det presiseres at bestemmelsene i alkoholforskriften § 9-1 ikke inneholder noe unntak fra forbudet i alkoholloven § 9-2 første ledd annet punktum mot reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk.
- 2) Høyesteretts tolkning av adgangen til å bruke logo og sponsing, jf. Rt. 2000 s. 46, innarbeides i forskriften.

8 Vurdering av behov for forskriftsbestemmelser om alkoholpolitisk handlingsplan

8.1 Gjeldende rett

Etter alkoholloven § 1-7d første punktum har kommunen plikt til å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan. Loven gir ingen direkte anvisning på hva planen skal inneholde, men den bør angi de alkoholpolitiske hovedmål og delmål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, og de virkemidlene som vil tas i bruk for å nå målene. For eksempel bør virkemidler som evt. tak på antall salgs- og skjenkesteder, åpningstider og kontrolltiltak nedfelles i planen. Planen bør behandles i hver kommunestyreperiode. Det er ikke utarbeidet forskrifter til bestemmelsen, men departementet utarbeidet i 1999 en veileder for kommunal rusmiddelpolitisk plan, hvor den alkoholpolitiske handlingsplanen inngår. Sosial- og helsedirektoratet har fått i oppdrag å revidere veilederen. Arbeidet med å revidere veilederen pågår nå.

8.2 Bakgrunnen for vurdering av behov for forskrifter til bestemmelsen

Den alkoholpolitiske handlingsplanen skal være et sentralt instrument for å sikre politisk engasjement og helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål i kommunen. Plankravet er en viktig forutsetning for å sikre oppnåelse av alkohollovens mål om å begrense i størst mulig utstrekning samfunnsmessige og individuelle saker av alkoholbruk gjennom lokal politisk styring med bruk av lovens virkemidler. Stortinget har nå vedtatt Regjeringens forslag i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) om å oppheve delegasjonsbegrensningene i alkoholloven § 1-12. Det er ikke meningen at lovendringen skal føre til en svekkelse av den politiske styringen med utøvelsen av alkoholloven i kommunene. Det er derfor lagt til grunn at det er av stor viktighet at kommunene har alkoholpolitiske planer, og at disse gir en god anvisning på kommunenes alkoholpolitiske mål og virkemiddelbruk. I denne sammenhengen har departementet sett det som hensiktsmessig å foreta en vurdering av om det er behov for forskriftsbestemmelser om hva kommunenes alkoholpolitiske handlingsplaner skal innholde, jf. forskriftshjemmelen i § 1-7d annet punktum.

8.3 Vurderinger og forslag

Alkoholloven § 1-7d ble tilføyd ved lov 16. mai 1997 nr. 28 etter forslag fra Sosialkomiteen, se Innst. O. nr 59 (1996-97). Flertallet mente at det faktisk at alkoholloven, innenfor visse rammer og vilkår, gir stor frihet til kommunene til å fastlegge sin egen alkoholpolitikk, dvs. at det er gitt mulighet for lokalt syn og selvstyre, innebærer at bevisstheten til alkoholpolitikken både kan og bør skjerpes både blant befolkningen og hos myndighetene på lokalt plan. Det ble sett som svært viktig at den alkoholpolitiske planen tar opp flere forhold ved alkoholpolitikken, blant annet forholdet mellom alkohol og helse- og sosialpolitiske forhold, ønsket om legal tilgjengelighet av alkoholholdige drikkevarer og næringslivets interesser i forhold til næringsutøvelse omkring slik virksomhet. Det ble sterkt poengtert at kommunale myndigheter må legge et helhetlig syn til grunn for sin alkoholpolitikk, og at dette bør nedfelles i en alkoholpolitisk handlingsplan som det foretas en rullerende behandling av i hver kommunestyreperiode. Flertallet mente at det er viktig at planen kan påvirkes av de til enhver tid sittende kommunestyrer, samtidig som det bør være en viss forutsigbarhet i slike planer. En slik forutsigbarhet vil også gi et bedre grunnlag for bevillingsbehandlingen da rammer og vilkår ligger mer fast selv om hver søknad skal gjennom en individuell behandling.

Selv om Sosialkomiteen ikke gikk inn på drøftinger rundt forskriftshjemmelen, må det være naturlig å legge til grunn at forskriftshjemmelen er ment å kunne benyttes for å oppnå komiteens forutsetninger.

Ved en vurdering av om det er behov for å benytte forskriftshjemmelen, blir det derfor spørsmål om komiteens forutsetninger er oppnådd. Komiteens mål kan deles i to hoveddeler; å få kommunene til å vedta alkoholpolitiske handlingsplaner og å få kommunene til å vedta planer som innholdsmessig er i tråd med komiteens forutsetninger.

Det første spørsmålet som må vurderes er derfor om målet om å få kommunene til å vedta alkoholpolitiske handlingsplaner er oppnådd.

Om dette finnes det god informasjon. Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) har utarbeidet rapporten Kommunenes forvaltning av alkoholoven – 2003. Datagrunnlaget for rapporten er opplysninger fra kommunene om hvordan de forvalter alkoholoven. Opplysningene er samlet inn via spørreskjemaer som er sendt ut til kommunene. For 2002 svarte hele 429 av de 434 kommunene i landet. Rapporten gir følgende informasjon:

Antall kommuner med alkoholpolitisk handlingsplan, 1999-2002				
	1999	2000	2001	2002
Har plan	216	308	334	346
Har ikke plan	86	90	87	80
Under utarbeidelse	111	ikke spurt om dette	ikke spurt om dette	ikke spurt om dette
Ubesvart	9	23	11	5
Totalt antall kommuner spurt	422	421	432	431*

*Fusa og Randaberg har ikke svart på skjemaet i 2002, men svarte at de hadde alkoholpolitisk handlingsplan i 2001.

I prosent blir resultatet slik:

Kommuner med alkoholpolitiske handlingsplaner, pr. 31. desember 2002		
	Antall	%
Ja	346	80
Nei	80	19
Ubesvart	5	1
Total	431	100

25 av de 80 kommunene som har oppgitt ikke å ha alkoholpolitiske handlingsplaner oppgir at de har fastsatt retningslinjer/forskrifter for bevillingssaker. 31 av de 80 oppgir å ha fastsatt retningslinjer om åpningstider.

Til tross for at et stort flertall av kommunene har utarbeidet alkoholpolitiske planer, kan det ut fra ovennevnte tall legges til grunn at kommunene ikke i tilstrekkelige grad har fulgt opp komiteens forutsetning og lovens krav om å vedta planer. Det bør derfor settes i verk tiltak for å sikre gjennomføring av dette.

Det blir spørsmål om forskrifter om planenes innhold kan bidra til å få alle kommunene til å vedta planer. I denne vurderingen må det tas hensyn til bakgrunnen for manglende planarbeid. Dersom kommunene unnlater å utarbeide plan på grunn av usikkerhet mht. innhold, form eller lignende, vil forskrifter kunne bidra til økt oppslutning ved å være klargjørende. I og med at departementet har utarbeidet Veiledende mal for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan, der den alkoholpolitiske handlingsplanen inngår, må det kunne legges til grunn at behovet for klargjøring er tilstrekkelig oppfylt. Dersom årsaken er ressursmangel, økonomi, andre praktiske grunner eller et bevisst valg om å ikke vedta plan, er det tvilsomt om forskrifter om innholdet kan bidra til økt oppslutning, i og med at kommunene allerede i loven er pålagt å utarbeide slike planer. Det må også legges vekt på at det har vært en positiv utvikling i antall kommuner som har alkoholpolitisk plan, fra 216 i 1999 til 346 i 2002.

Departementet kan ikke se at det kan legges til grunn at forskriftsbestemmelser i vesentlig grad vil kunne bidra til å nå målsetningen om å få de resterende 80 kommunene til å vedta planer.

Det blir videre spørsmål om de kommuner som har utarbeidet alkoholpolitiske handlingsplaner, også har oppfylt komiteens forutsetninger i f t innholdet i de alkoholpolitiske handlingsplanene, og hvis ikke – om forskrifter om hva planene skal inneholde vil bidra til å avhjelpe dette.

Komiteen forutsatte som nevnt bl.a. at kommunene skulle planfeste en helhetlig alkoholpolitikk. Det foreligger ikke forskningsmateriale eller annet materiale som gir oversikt over innholdet i kommunenes planer. For å danne seg et bilde av situasjonen, har Sosial- og helsedirektoratet gått gjennom et flertall planer fra ulike kommuner. På bakgrunn av den gjennomgangen har direktoratet opplyst til departementet at det er forhold som kan tyde på at flere kommuner ikke har planfestet en helhetlig alkoholpolitikk, men i stedet enten bare lagt vekt på enten næringspolitikk eller sosialpolitikk. Det finnes også kommuner som ikke knytter sine lokale forskrifter, for eksempel for skjenke- og åpningstider, inn i en helhetlig alkoholpolitikk.

Departementet legger til grunn at forskriftsbestemmelser om innholdet i alkoholpolitisk handlingsplan vil kunne bidra til å sikre at (i alle fall deler av) sosialkomiteens innholdsmessige forutsetninger blir fulgt. Departementet mener likevel at det er flere tungtveiende hensyn mot å foreslå slike forskrifter, i alle fall på det nåværende tidspunkt. Disse er følgende:

Med mindre muligheten for å benytte alternative virkemidler må anses for uttømt, vurderes forskrift som lite egnet til å inspirere til kommunalt engasjement i forhold til å lage alkoholpolitiske handlingsplaner som samsvarer med forutsetningene. Dersom forskriften blir detaljert og innholdsrik, vil det kunne bidra til at det lokalpolitiske perspektivet i planen blir svekket til fordel for å oppfylle kravene i forskriften. Det antas også å være vanskelig å lage detaljerte forskriftsbestemmelser som passer både for store og små kommuner. Det ville i så fall være mer hensiktsmessig å lage forskriftsbestemmelser som inneholder minstekrav til planen, og som gir føringer på hvilke vurderinger kommunen bør foreta ved utarbeidelse av planen. En forskrift som inneholder minstekrav til planens innhold, innebærer imidlertid en risiko for at planarbeidet blir lagt på et nivå som kun oppfyller minstekravene. Dette kan igjen bidra til at det lokale alkoholpolitiske engasjementet blir svekket, og til at innholdet i planene ikke får den helheten som forutsatt.

På denne bakgrunn er departementet kommet til at det, i alle fall på det nåværende tidspunkt, ikke er ønskelig å foreslå at det utarbeides forskriftsbestemmelser om alkoholpolitisk handlingsplan.

Dette innebærer ikke at ikke forholdene bør legges til rette for at kommunene lager alkoholpolitiske planer og for at disse har et tilfredsstillende innhold. Som nevnt utarbeidet departementet i 1999 en veileder for kommunal rusmiddelpolitisk plan, som Sosial- og helsedirektoratet har fått i oppdrag å revidere. En revidert utgave av veilederen vil være et nyttig redskap i kommunenes planarbeid. I tillegg kan forholdene tilrettelegges ved at kommunene tilbys direkte veiledning, kurs eller lignende. Departementet vil, i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet, fortløpende vurdere behovet for slike tiltak.

Departementet vil videre vurdere om det er behov for mer systematisk kunnskap om kommunenes arbeid med alkoholpolitiske planer, herunder om hvilket innhold kommunene gir sine alkoholpolitiske planer og i hvilken grad planene aktivt benyttes i bevillingsmyndighetens daglige arbeid. Det vil bli vurdert å be SIRUS om å utarbeide en rapport om dette. I tillegg til å vurdere innholdet i og bruken av planene i kommunene, kan det være aktuelt å be SIRUS om å vurdere hvilke virkemidler som bør tas i bruk for å stimulere kommunene ytterligere til å utarbeide planer og sikre at disse har hensiktsmessig innhold – herunder kan det være aktuelt å foreta en ny vurdering av behovet for forskrifter. I og med at veilederen for rusmiddelpolitiske planer er under revisjon og opphevingen av delegasjonsbegrensningene ikke er trådt i kraft, er departementet av den oppfatning at et oppdrag om en slik rapport ikke bør gis foreløpig. Et slikt oppdrag vil bli vurdert gitt når kommunene er kommet i gang med å arbeide etter de nye rammevilkårene, jf. lov- og forskriftsrevisjonen og revisjonen av veilederen.

9 Bestemmelsen om servering av brennevin/cocktails

9.1 Gjeldende rett

Av alkoholforskriften § 1-9 går det frem at "Brennevin må bare skjenkes i mengder à 2 og 4 cl. Dette gjelder ikke for servering av cocktails".

9.2 Behovet for endring/bakgrunnen for revisjon

Departementet og Sosial- og helsedirektoratet har fått henvendelser fra kommuner og andre om tolkningen av § 1-9, både knyttet til første og annet punktum. Etter departementets oppfatning er det uheldig at bestemmelsen er uklar. Den bør derfor vurderes endret.

9.3 Vurderinger og forslag

Det første spørsmålet som må vurderes er behovet for å opprettholde en særskilt regel knyttet til servering av brennevin og drikker som inneholder brennevin (alkoholsterke drikker).

I motsetning til øl og vin, hvor alkoholinnholdet varierer innenfor et forholdsvis lite intervall, skjenkes brennevin i mange ulike alkoholstyrker. Noen ganger skjenkes brennevin ublandet, andre ganger blandes brennevin med alkoholfrie drikker før servering. Det kan legges til grunn at det at et produkt er alkoholsterkt, i seg selv fører til økt risiko for alkoholskader. Dette har sammenheng med flere faktorer. Blant annet er det forskningsmessig belegg for å hevde at ikke bare mengden alkohol, men også hvor raskt alkoholen inntas, spiller en rolle for skadeomfanget – ikke minst når det gjelder de mer akutte skadetyperne (for eksempel vold og ulykker). Det er videre mye som tyder på at det konsumeres mer alkohol på kortere tid ved konsum av alkoholsterke drikker, enn ved konsum av alkoholsvakere drikker. Dette kan tilsi at skjenking av alkoholsterke drikker fortsatt bør reguleres.

Brennevin som blandes med alkoholsvakere eller alkoholfrie drikke før servering, er gjennomgående noe svakere enn brennevin som serveres ublandet, men kan likevel være forholdsvis sterk. I tillegg har forbrukeren/kunden behov for å vite hvor mye alkohol det er i slike drikker. Dette både av alkoholpolitiske (hvor mye alkohol får jeg i meg nå) og forbrukerpolitiske (hva betaler jeg for) grunner.

På denne bakgrunn mener departementet at det er behov for å opprettholde bestemmelser om hvor mye det maksimalt kan skjenkes av alkoholsterke produkter – enten de serveres ublandet eller blandes med alkoholsvakere/alkoholfrie drikke før de serveres.

Departementet viser til at dagens regel har ført til innarbeidet praksis knyttet til forholdet mellom en "enkel" (2 cl brennevin evt. + blandevann) og en "dobbel" drink (4 cl evt. + blandevann). Etter departementets oppfatning bør regelverket legges til rette for at denne praksisen kan fortsette. Departementet ønsker derfor å opprettholde hovedregelen om at alkoholsterke drikker skal serveres i mengder à 2 eller 4 cl.

Som en følge av overgangen fra å dele alkoholholdig drikk inn i kategoriene øl, vin og brennevin til å dele produktene inn etter alkoholstyrke, vil departementet foreslå at begrepet "brennevin" i denne bestemmelsen erstattes med begrepet "drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer", jf. også omtalen av de nye kategoriene og konsekvensene for alkohollovens forskrifter i kapittel 3 i notatet her.

Det blir videre spørsmål om videreføring av dagens unntaksbestemmelse for cocktails, jf. bestemmelsens annet punktum. Begrepet "cocktails" har ikke noe entydig innhold og heller ikke andre begreper, som for eksempel "longdrinks", gir den nødvendige veiledning i forhold til avgrensningsbehovet. På den annen side antar departementet at det kan være behov for en unntaksbestemmelse for å imøtekomme behovet for å kunne komponere og servere drikker som inneholder blandinger av ulike alkoholsterke drikker. Departementet kan likevel ikke se at det er behov for et unntak som innebærer at slike drikker kan inneholde ubegrensede mengder alkoholsterk drikk, jf. dagens bestemmelse. Departementet er av den oppfatning at en øvre grense på 6 cl alkoholsterk drikk vil imøtekomme de behov som eksisterer.

På denne bakgrunn foreslår Arbeids- og sosialdepartementet at § 1-9 i alkoholforskriften skal lyde:

"Drikk som inneholder en eller to alkoholsterke komponenter, kan inneholde enten 2 eller 4 cl slik alkoholholdig drikk. Drikk som inneholder tre eller flere alkoholsterke komponenter, kan inneholde opp til 6 cl slik alkoholholdig drikk.

Med alkoholsterke komponenter menes i denne bestemmelsen drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer.

Til samme person kan det av gangen bare skjenkes én drikk som omfattes av første ledd."

Forslaget innebærer at alkoholsterk drikk, dvs. drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer, kan skjenkes i 2 cl (enkel) eller 4 cl (dobbel). I tillegg kommer evt. blandevann. Dersom en drikk inneholder to typer slik alkoholsterk drikk, må den totale mengde av disse to komponentene enten være 2 eller 4 cl. Drikker som inneholder tre eller flere alkoholsterke komponenter, kan inneholde opptil 6 cl total mengde av disse drikkene, evt. pluss blandevann. Bestemmelsen i første ledd annet punktum skiller seg fra første punktum da det for drikker som inneholder tre eller flere alkoholsterke komponenter ikke er et vilkår at drikken skal inneholde akkurat 2 eller 4 cl av de alkoholsterke komponentene – drikken kan inneholde opp til 6 cl alkoholsterke komponenter. Dvs. at slike drikker kan inneholde for eksempel 3,2 eller 5,6 cl alkoholsterke komponenter. Dette for å imøtekomme behovet for fleksibilitet ved kompliserte oppskrifter.

Utkastet til bestemmelse skal videre forstås på den måte at en person ikke kan serveres mer enn en drikk som går inn under reglene i § 1-9 av gangen. Ved vurdering av om ny drikk kan skjenkes til vedkommende, må selvfølgelig de øvrige forskriftsbestemmelser om forsvarlig skjenking observeres. Dette gjelder blant annet § 1-2 som fastslår at skjenking skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas og §§ 1-10 og 1-11 som inneholder bestemmelser om forholdet mellom skjenking og personer som er (eller må antas å bli) åpenbart påvirket av rusmidler.

10 Spørsmålet om bevillingshavers plikt til å fjerne berusede/påvirkede personer

Når personer som åpenbart er påvirket av rusmidler (ang. bruken av begrepet "åpenbart påvirket", se punkt 12.1 i notatet her) befinner seg i et skjenkelokale, kan dette være brudd på en eller flere av følgende bestemmelser:

- Alkoholforskriften § 1-5, dersom gjesten allerede var åpenbart påvirket da han eller hun ankom stedet.
- Alkoholforskriften § 1-10, dersom gjesten har fått servert alkoholholdig drikk under oppholdet.
- Alkoholforskriften § 1-11, dersom gjesten for eksempel har drukket alkohol som var servert til andre.
- Alkoholforskriften § 1-13, dersom gjesten har nytt medbrakt drikke.

I noen tilfeller kan det ikke bevises, for eksempel ved vitneutsagn fra kontrollører eller gjester, at noen av bestemmelsene er overtrådt. Hvis skjenkestedet samtidig anfører at vedkommende kom inn på stigende rus, eller reagerte unormalt på en liten mengde alkohol som følge av medikamenter, sykdom eller særlige omstendigheter, oppstår spørsmålet om forskriften § 1-5, i sammenheng med de andre bestemmelsene i forskriften, kan tolkes slik at skjenkestedet har en plikt til å sørge for at personen forlater stedet.

I brev til Oslo kommune av 6. oktober 2000 uttalte Sosial- og helsedepartementet følgende: *"Vi legger til grunn at forskriftens bestemmelser hviler på en forutsetning om at det ikke skal finnes åpenbart berusede personer i et skjenkelokale. Ordlyden i § 1-5 "Åpenbart berusede personer må ikke gis adgang til skjenkestedet" pålegger i første rekke skjenkestedet en aktivitetsplikt når en åpenbart beruset person ankommer skjenkestedet og ønsker å komme inn. I denne sammenheng vil det også være nødvendig, særlig for skjenkesteder som ikke har dørvakt, å avvise personer som har kommet inn i lokalet, og hvor man etter en kortere eller lengre tid oppdager at vedkommende er beruset. Det kan således virke kunstig å trekke et skarpt skille mellom skjenkestedets plikt til å avvise en beruset person som oppdages ved ankomst, en person som oppdages i lokalet etter kort tid, og en person som oppdages i det han reagerer unormalt etter f.eks sin første øl. En naturlig forståelse av ordlyden vil derfor etter vår mening være at den også pålegger skjenkestedet en plikt til å avvise berusede personer som allerede befinner seg i lokalet.*

Det kan hevdes at det er et noe større inngrep i den personlige frihet å be en person om å forlate et lokale, enn det er å nekte ham adgang eller nekte ham videre skjenking. På den annen side er det grunn til å understreke de viktige hensynene forskriftens bestemmelser bygger på. Reglene har dels den alkoholpolitiske begrunnelsen å hindre overskjenking. Forskriftens § 1-5 er på den annen side i særlig grad kontrollmessig begrunnet. Dersom åpenbart berusede personer gis adgang til skjenkestedet, blir det svært vanskelig å kontrollere om de andre bestemmelsene etterleves. Det vises til Oslo kommunes brev av 10. november 1998, hvor det påpekes at det oppfattes som et stort problem at åpenbart berusede personer befinner seg på skjenkestedene.

Departementet har derfor kommet til at forskriften § 1-5 sett i sammenheng med de andre bestemmelsene, pålegger skjenkestedene en plikt til å sørge for at åpenbart berusede personer forlater lokalet.

Departementet er videre enig med Oslo kommune i at bestemmelsen bør tolkes innskrenkende i forhold til skjenkestedets hjelpeplikt etter løsgjengerlovens § 24, eller strl § 242. Dersom skjenkestedet har tatt konkrete steg for å oppfylle hjelpeplikten, f.eks. ringe etter taxi eller politi, og den åpenbart berusede av den grunn ikke har forlatt lokalet, vil således forskriften § 1-5 ikke være overtrådt.

Ved vurderingen av aktivitetsplikten i § 1-5 oppstår spørsmålet om hvor lang tid personer må befinne seg i skjenkelokalet før det er i strid med loven. I et lokale uten dørvakter kan det være vanskelig å avvise berusede personer i døren. En rimelig tolkning av forskriften tilsier at det, i slike tilfeller, ikke vil være brudd på bestemmelsen at en beruset person kommer seg innenfor døren. Det vil imidlertid være i strid med loven dersom personalet ikke straks sender personen ut igjen. Hvor den konkrete grensen trekkes vil være en skjønnsmessig vurdering, som bl.a. må bero på hvor beruset personen var, lokalets størrelse og karakter, hvilke tiltak som ble truffet for å vise ham ut, etc."

På bakgrunn av de henvendelser departementet har mottatt knyttet til spørsmålet om skjenkestedets plikt til å sørge for at åpenbart påvirkede personer forlater stedet, foreslår departementet å eksplisitt forskriftsfeste denneplikten, jf. departementets forståelse av pliktens innhold slik den fremkommer av sitat fra brevet til Oslo kommune ovenfor. Det forslås at bestemmelsen tas inn i alkoholforskriften § 1-5 nytt annet ledd, med følgende ordlyd:

"Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevillingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet."

Departementet legger til grunn at bestemmelsen fortsatt vil vike for bestemmelsene i løsgjengerloven (lov 31. mai 1900 nr. 5) § 24 og straffeloven (lov 22. mai 1902 nr. 10) § 242. Det bes om høringsinstansenes syn på om det evt. bør tas inn i forskriften en presisering av at den nye bestemmelsen i alkoholforskriften viker for de aktuelle bestemmelsene i løsgjengerloven og straffeloven.

11 Bestemmelsene om unntak fra aldersbestemmelsene for servering og salg i opplæringssituasjoner

Alkoholforskriften §§ 1-4, 4-7 og 14-2 gjør unntak fra aldersbestemmelsene for servering og salg når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen av lærlinger eller elever. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon hvor servering eller salg av de aktuelle varer inngår som en del av en fastsatt læreplan.

Alkoholforskriften §§ 1-4, 4-7 og 14-2 inneholder henvisninger til definisjonen av lærling i lov 23. mai 1980 nr. 13 om fagopplæring i arbeidslivet § 3. Denne loven er opphevet. Den aktuelle bestemmelsen er videreført i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 4-1.

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 4-1 opereres det med et nytt begrep, lærekandidat, i tillegg til lærling. § 4-1 lyder: *"Lærling er etter denne lova den som har skrive ein lærekontrakt med sikte på fagprøve eller sveineprøve i fag som har læretid etter forskrifter gitt med heimel i § 3-4. Lærekandidat er etter denne lova den som har skrive ein opplæringskontrakt med sikte på ei mindre omfattande prøve enn fag- eller sveineprøve."*

Alkoholforskriften §§ 1-4, 4-7 og 14-2 omfatter i dag lærlinger og elever. Etter departementets oppfatning bør bestemmelsene også omfatte lærekandidater, slik disse er definert i den nye opplæringslova. Alkoholforskriftens vilkår om at slik servering eller salg må være nødvendig av hensyn til opplæringen og inngå som en del av en fastsatt læreplan, ivaretar hensynet til presis avgrensing av regelen.

Departementet foreslår at henvisningene til lov 23. mai 1980 nr. 13 om fagopplæring i arbeidslivet § 3 i alkoholforskriften §§ 1-4, 4-7 og 14-2, endres til å henvise til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 4-1. Videre endres bestemmelsene slik at det går frem at også lærekandidater, jf. definisjonen i opplæringslova § 4-1, omfattes av bestemmelsene.

12 Tekniske endringer – oppfølging av endringene i alkoholloven

12.1 Erstatte begrepet "åpenbart beruset" med "åpenbart påvirket"

Alkoholloven § 8-11, som fastslår at det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart beruset, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart beruset, er vedtatt endret. Begrepet "åpenbart beruset" erstattes med begrepet "åpenbart påvirket (av rusmidler)".

Bakgrunnen for endringen er å sikre at alkoholloven hjemler forbud mot å selge eller skjenke alkohol til personer som åpenbart er påvirket av rusmidler, uavhengig av hvilket rusmiddel det er snakk om. Dette ikke minst fordi en de seneste årene har sett en utvikling hvor blandingsmisbruk blir mer og mer vanlig og fordi kombinasjonen narkotiske stoffer og alkohol kan ha svært uforutsigbare og skadelige konsekvenser.

Endringen innebærer at det blir utvilsomt at en bevillingsinnehaver som er av den oppfatning at en kunde er åpenbart påvirket og derfor ikke vil selge/skjenke vedkommende alkohol, ikke trenger å godtgjøre at påvirkningen skyldes alkohol.

Det er ikke gjort noen endring med hensyn til graden av beruselse/påvirkning som skal til; dette forholdet vil fortsatt reguleres av begrepet "åpenbart".

I Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) ble det varslet at departementet, som en oppfølging av forslaget, vil foreta tilsvarende endringer i flere bestemmelser i alkoholforskriften.

Dette gjelder § 1-5 som setter forbud mot å gi åpenbart berusede personer adgang til skjenkestedet, § 1-10 som gjentar forbudet mot å skjenke alkohol til person som er åpenbart beruset, § 1-11 som setter forbud mot å servere alkoholholdig drikk til personer som sitter sammen med person som er åpenbart beruset før vedkommende er fjernet, §§ 3-5 og 4-4 som setter forbud mot salg og utlevering av alkoholholdig drikk til åpenbart berusede personer, og § 10-6 som fastsetter at kommunens kontroll blant annet skal omfatte kontroll med at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart beruset.

Departementet foreslår at de nevnte forskriftsbestemmelsene endres slik at begrepet "åpenbart beruset" byttes ut med begrepet "åpenbart påvirket". I enkelte bestemmelser tillegges også "av rusmidler", jf. tilsvarende løsning i vedtaket til ny ordlyd i alkoholloven § 8-11, for eksempel slik at forskriften § 1-5 foreslås endret fra "Åpenbart berusede personer må ikke gis adgang til skjenkestedet" til "Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler må ikke gis adgang til skjenkestedet". Når det gjelder den nærmere forståelsen av begrepet henvises til omtalen av endringen i alkoholloven § 8-11 i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004), se de generelle merknadene i punkt 2.12 og de spesielle merknadene i kapittel 11.

12.2 Overgang til én-desimal volumprosentgrense

Det er vedtatt å endre alkoholloven slik at volumprosent alkohol skal angis med én desimal, mot tidligere to. Bakgrunnen for endringen er at det ikke er mulig å måle mer nøyaktig enn +/- 0,1. Dagens grense på "lavere alkoholinhold enn 4,76 volumprosent" og "høyere alkoholinhold enn 4,75 volumprosent", er vedtatt erstattet med grensene "høyst 4,7 volumprosent" og "høyere alkoholinhold enn 4,7 volumprosent".

Departementet foreslår at tilsvarende endringer gjennomføres i alkoholforskriften. Dette innebærer endringer i alkoholforskriften §§ 1-6, 1-8, 2-1, 3-7, 3-8, 4-1, 4-7, 9-1 og 13-1. I tillegg får endringen betydning for en rekke av de bestemmelsene som er endret som følge av overgangen fra å dele alkoholholdig drikk inn etter produksjonstype (øl, vin og brennevin) til å dele drikkene inn etter alkoholinnhold (målt i volumprosent), jf. omtalen i kapittel 3 i notatet her.

12.3 Endringer i alkoholloven – endringer i alkoholforskriftens hjemmelsgrunnlag

Det er vedtatt å utvide forskriftshjemmelen i alkoholloven § 1-7c til også å omfatte hjemmel til å gi forskrifter om det nærmere innholdet i styrever og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til bestemmelser gitt i medhold av alkoholloven. Grunnet andre endringer i bestemmelsen vil forskriftshjemlene nå være inntatt i paragrafens syvende ledd. Det er også foreslått og vedtatt nye forskriftshjemler i alkoholloven §§ 3-9 annet ledd og 4-7 annet ledd om at departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av alkoholloven.

For å sikre et ryddig regelverk, fremholdt departementet i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004) at det bør presiseres at enkelte av dagens forskriftsbestemmelser, som i dag er hjemlet i lovens mer generelle forskriftshjemler, er hjemlet i de nye hjemlene.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det presiseres hvilke kapitler i alkoholforskriften som helt eller delvis er hjemlet også i §§ 1-7c syvende ledd, 3-9 annet ledd og/eller 4-7 annet ledd. Listen over hjemlene til de ulike kapitlene i alkoholforskriften gjengis her. Det er i listen også tatt hensyn til at enkelte av de øvrige forskriftshjemlene i alkoholloven får nye ledd-angivelser som følge av de vedtatte endringene i alkoholloven.

- Alkoholforskriften kapittel 1 er hjemlet i alkoholloven §§ 1-5, 1-7c, 1-9 og 4-7
- Alkoholforskriften kapittel 2 er hjemlet i alkoholloven §§ 1-7c, 4-6 og 4-7
- Alkoholforskriften kapittel 3 er hjemlet i alkoholloven §§ 1-5, 1-9 og 3-9
- Alkoholforskriften kapittel 4 er hjemlet i alkoholloven §§ 1-5, 1-7c, 1-9 og 3-9
- Alkoholforskriften kapittel 5 er hjemlet i alkoholloven § 3-8
- Alkoholforskriften kapittel 5A foreslås opphevet, jf. punkt 3.2.1 i høringsnotatet her
- Alkoholforskriften kapittel 6 er hjemlet i alkoholloven § 1-10 første ledd
- Alkoholforskriften kapittel 7 er hjemlet i alkoholloven § 1-8 fjerde ledd
- Alkoholforskriften kapittel 8 er hjemlet i alkoholloven § 1-10 fjerde ledd
- Alkoholforskriften kapittel 9 er hjemlet i alkoholloven § 9-2 annet ledd
- Alkoholforskriften kapittel 9a er hjemlet i alkoholloven § 9-1 fjerde ledd
- Alkoholforskriften kapittel 10 er hjemlet i alkoholloven § 1-9 fjerde ledd
- Alkoholforskriften kapittel 10A er hjemlet i alkoholloven § 1-9 femte ledd
- Alkoholforskriften kapittel 11 er hjemlet i alkoholloven §§ 3-9, 4-7 og 7-1 annet ledd
- Alkoholforskriften kapittel 12 er hjemlet i alkoholloven § 1-7c syvende ledd
- Alkoholforskriften kapittel 13 er hjemlet i alkoholloven § 1-14
- Alkoholforskriften kapittel 14 er hjemlet i alkoholloven § 8-4
- Alkoholforskriften kapittel 15 foreslås opphevet, jf. punkt 3.2.2 i høringsnotatet her

12.4 Endring av A/S Vinmonopolet til AS Vinmonopolet

Det er vedtatt å endre firmaet A/S Vinmonopolet til AS Vinmonopolet i alkoholoven. Departementet foreslår at det gjøres tilsvarende endringer i alkoholforskriften. Dette innebærer endringer i alkoholforskriften §§ 3-1 og 9-3.

12.5 Endringer i forskriftenes henvisninger som følge av oppheving av bestemmelser i alkoholoven

Det er vedtatt å oppheve alkoholoven kapittel 3A. Dette innebærer at forskriftenes henvisninger til dette kapitlet i alkoholoven må endres. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre alkoholforskriften § 12-4 som regulerer hvilke bestemmelser i alkoholoven kandidater til kunnskapsprøvene må ha dokumenterte kunnskaper om. Videre foreslås det å oppdatere henvisningene til bestemmelser i alkoholoven kapittel 3A i engrosforskriften §§ 8-1, 8-4 og 8-5 om register over tilvirkere og grossister (se egen omtale av forslagene til endringer i dette kapitlet i engrosforskriften i punkt 6.2).

13 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til endringer i forskriftene til alkoholloven er i det vesentlige en oppfølging av de endringer som nylig er vedtatt i alkoholloven, se nærmere om dette i punkt 1.2 ovenfor. For forslagenes økonomiske og administrative konsekvenser henvises derfor til departementets redegjørelse i Ot.prp. nr. 86 (2003–2004).

14 Forslag til forskriftsendringer

14.1 Forslag til endringer i forskrift 11. desember 1997 nr. 1292 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Det foreslås at alkoholforskriften i sin helhet skal lyde:

Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Del I

Kapittel 1. Skjenking av alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i §§ 1-5, 1-7 c, 1-9 og 4-7)

§ 1-1. Dette kapittel gjelder for all skjenking av alkoholholdig drikk i henhold til bevilling. For skjenkebevilling gitt med hjemmel i alkoholloven § 5-2 gjelder kapitlet så langt det passer.

§ 1-2. Skjenking av alkoholholdig drikk skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 1-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at skjenkingen foregår i overensstemmelse med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i den.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes utøvelse av skjenkingen, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for skjenking av alkoholholdig drikk, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 1-4. Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i kokk- eller servitørfag i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke har nådd den alder som er fastsatt i alkoholloven § 1-5 tredje ledd, kan likevel servere alkoholholdig drikk til gjester når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen.

Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor servering av alkoholholdig drikk inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 1-5. *Personer som er åpenbart påvirket av rusmidler* må ikke gis adgang til skjenkestedet.

Dersom en person som er åpenbart påvirket av rusmidler befinner seg på skjenkestedet, har bevillingshaver plikt til å sørge for at vedkommende forlater stedet.

§ 1-6. Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer må ikke skje til person under 20 år.

Skjenking av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinhold enn 22 volumprosent må ikke skje til person under 18 år. Det samme gjelder skjenking av drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol.

§ 1-7. Serveringspersonalet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at gjestene legitimerer sin alder.

§ 1-8. Alminnelig skjenkebevilling kan inkludere selvservering fra kjøleskap på hotellrom.

Det må påses at alkoholholdig drikk og drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol, ikke er tilgjengelig for mindreårige.

§ 1-9. *Drikk som inneholder en eller to alkoholsterke komponenter, kan inneholde enten 2 eller 4 cl slik alkoholholdig drikk. Drikk som inneholder tre eller flere alkoholsterke komponenter, kan inneholde opp til 6 cl slik alkoholholdig drikk.*

Med alkoholsterke komponenter menes i denne bestemmelsen drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer.

Til samme person kan det av gangen bare skjenkes én drikk som omfattes av første ledd.

§ 1-10. Det må ikke skjenkes alkoholholdig drikk til person som er åpenbart *påvirket av rusmidler*, eller skjenkes på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart *påvirket*.

§ 1-11. Sitter flere personer sammen og en eller flere av dem er åpenbart *påvirket av rusmidler*, må det ikke serveres alkoholholdig drikk til noen av dem før den eller de *påvirkede* er fjernet.

§ 1-12. Det må påses at personer som ikke fyller alderskravene i § 1-5 ikke drikker alkohol som skjenkes andre gjester.

§ 1-13. Det må påses at gjestene ikke nyter *medbrakt* alkoholholdig drikk, eller medtar alkoholholdig drikk når de forlater skjenkestedet.

Kapittel 2. Skjenkesteders plikt til å føre alkoholsvake og alkoholfrie drikker (gitt med hjemmel i §§ 1-7c, 4-6 og 4-7)

§ 2-1. Den som har bevilling til å skjenke *alkoholholdig drikk*, plikter også å føre et rimelig utvalg av drikker som kan inneholde opptil 2,5 volumprosent alkohol, og som må regnes som en naturlig erstatning for *alkoholholdig drikk*.

§ 2-2. Drikker som nevnt i § 2-1 skal oppføres på skjenkekart og andre prislister.

§ 2-3. Når halvflasker er i handelen, plikter skjenkestedet å føre et rimelig utvalg av slike.

Kapittel 3. Salg av drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent alkohol (gitt med hjemmel i §§ 1-5, 1-9 og 3-9)

§ 3-1. *AS Vinmonopolets salg av drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent alkohol* skal foregå slik at skadevirkningene begrenses og sosiale og alkoholpolitiske hensyn ivaretas.

Det er selskapets ansvar å føre kontroll med at salget til enhver tid foregår i samsvar med lov og forskrift.

§ 3-2. (Opphevet ved forskrift 12 okt 2001 nr. 1185 i kraft 15 nov 2001.)

§ 3-3. Utlevering av *drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent alkohol* må ikke skje til personer som ikke fyller lovens vilkår for kjøp, selv om vedkommende viser frem skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Butikkpersonalet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 3-4. Butikkpersonalet skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

§ 3-5. Salg eller utlevering av *drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent alkohol* må ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.

§ 3-6. Butikkene skal ikke ekspedere bestillinger på *drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent alkohol* som skal sendes til militære områder med mindre det foreligger bestillingsbekreftelse fra vedkommende militære sjef. Som militært område regnes ikke kommandantbolig mv. hvor militære personer har sine private hjem.

§ 3-7. Salg av *drikk* som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol må ikke skje til personer under 18 år. § 3-3 gjelder tilsvarende.

§ 3-8. *Drikk* som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol må ikke selges fra automat.

Kapittel 4. Salg av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*
(gitt med hjemmel i §§ 1-5, 1-7c, 1-9 og 3-9)

§ 4-1. Dette kapittel gjelder for alt salg og utlevering av *drikk* som inneholder *over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*, likevel slik at § 4-5, § 4-6 og § 4-7 også får anvendelse på salg av *drikk* som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol.

§ 4-2. Salg og utlevering av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* skal foregå på en slik måte at skadevirkningene begrenses og alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

På salgsstedet skal drikk som inneholder over 2,5 og over 4,7 volumprosent alkohol plasseres på en slik måte at de ikke kan forveksles med alkoholfri drikk.

§ 4-3. Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at salget foregår i samsvar med alkoholloven og bestemmelser gitt med hjemmel i denne lov.

Bevillingshaver og styrer plikter å føre tilsyn med de ansattes salg av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*, og er ansvarlig for at de ansatte blir gjort kjent med regelverket for salg av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*, og ellers gitt den nødvendige veiledning for virksomheten.

Under styrers fravær påhviler styrers ansvar og plikter stedfortreder.

§ 4-4. Salg eller utlevering av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* må ikke skje til person som er åpenbart påvirket av rusmidler.

§ 4-5. Salg eller utlevering av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 4-6. Det er forbudt å selge *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* fra automat.

§ 4-7. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg og utlevering av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*. Dette gjelder likevel ikke salg og utlevering av *drikk* som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.

Lærlinger og lærekandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i videregående skole under praktisk opplæring i bedrift som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen.

Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 4-8. Bestilling av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

§ 4-9. De ansatte skal påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet.

Kapittel 5. Forbud mot å gi salgsbevilling for *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* til visse typer virksomhet (gitt med hjemmel i § 3-8)

§ 5-1. Det kan ikke gis salgsbevilling for *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol* til bensinstasjon eller kiosk.

§ 5-2. Med "bensinstasjon" forstås utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter.

Med "kiosk" forstås utvalg som i det vesentlige selger kioskvarer.

Kapittel 5A. Oppheves

Kapittel 6. Overdragelse av virksomhet (gitt med hjemmel i § 1-10 første ledd)

§ 6-1. Dersom ny bevilling er tildelt før et eierskifte, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten. Bevillingsmyndigheten skal ha melding om overdragelsen.

§ 6-2. Dersom ny bevilling ikke er tildelt før et eierskifte, men virksomheten fortsetter å drive på tidligere bevilling, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd tredje og fjerde punktum, kan alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen overdras sammen med virksomheten under forutsetning av at partene samtidig med melding om overdragelsen dokumenterer:

- Hvem som overtar virksomheten
- Tidspunktet for overdragelsen
- Varebeholdningens omfang

- En plan for håndtering av varebeholdningen for det tilfelle at ny *bevilling* ikke er gitt innen utløpet av overgangsperioden
Bevillingsmyndighetene kan ved ettersyn kontrollere de dokumenterte opplysninger.

Kapittel 7. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger

(gitt med hjemmel i § 1-8 fjerde ledd)

§ 7-1. En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

§ 7-2. Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av.

Bestemmelsen her gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.

Kapittel 8. Panthavers salg av alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 1-10 fjerde ledd)

§ 8-1. Sosial- og helsedirektoratet kan gi panthaver som dokumenterer at han har fått overført alkoholholdig drikk fra konkursbo, tillatelse til å selge alkoholholdig drikk til bevillingshaver etter alkoholloven.

Før tillatelse gis, skal det innhentes uttalelse fra politiet.

§ 8-2. Tillatelsen gis for et bestemt kvantum. Panthaver skal utpeke en person som vedkommende har styringsrett over, som skal være ansvarlig for å gjennomføre salget.

§ 8-3. Varelageret skal være tilfredsstillende sikret.

§ 8-4. Panthaver skal dokumentere at varene er overdratt til innehaver av bevilling etter alkoholloven. Videre salg skal være gjennomført innen tre måneder. Dersom dette ikke skjer, skal panthaver gi Sosial- og helsedirektoratet melding om årsaken. Direktoratet kan gi utsatt frist.

Kapittel 9. Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk

(gitt med hjemmel i § 9-2 annet ledd)

§ 9-1. Reklame for alkoholholdig drikk er *forbudt*.

Forbudet gjelder også bruk av vare- eller firmamerke eller kjennetegn for alkoholholdig drikk, forutsatt at en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som reklame for alkoholholdig drikk.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk, med mindre varen har et eget distinkt varemerke/-kjennetegn. I slike tilfeller kan reklamen i tillegg gi opplysninger om vare- eller firmamerke eller kjennetegn, forutsatt at en ikke uvesentlig del av den reklamen henvender seg til må antas å ville oppfatte den som alkoholreklame.

Varer som nevnt i første og tredje ledd må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

§ 9-2. Med reklame forstås enhver form for massekommunikasjon i markedsføringsøyemed, herunder reklame i trykt skrift, film, radio, fjernsyn, telefonnett, datanettverk, lysreklame,

plakater, skilt og lignende innretninger, avbildninger, utstillinger og liknende, distribusjon av trykksaker, vareprøver mv.

§ 9-3. Unntatt fra forbudet er:

1. Annonser i et utenlandsk trykt skrift som innføres til Norge, med mindre hovedformålet med skriftet eller importen er å reklamere for alkoholholdig drikk i Norge.
2. Informative annonser i bransjetidsskrifter og annen informasjon til bevillingshavere som ledd i den ordinære omsetningsprosess for alkoholholdige drikker.
3. Annonser om salgssted eller skjenkested med informasjon om stedets navn, adresse og åpningstider samt bevillingsrettigheter.
4. Opplysningsskilt av lite format i umiddelbar tilknytning til salgs- eller skjenkested.
5. Merking av vanlig serveringsutstyr på skjenkested med alkoholprodusenters eller grossisters firmanavn og/eller firmamerke.
6. Merking av bevillingshavers kjøretøyer, emballasje, betjeningsuniformer ol med eget firmanavn og/eller firmamerke.
7. Reklame i utenlandske fjernsynskanaler, når reklamen er i samsvar med reklamereglene i det land kanalen sendes fra.
8. Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis av AS Vinmonopolet som grunnlag for bestilling over nettet (nettsalg) eller innehaver av kommunal salgsbevilling for nettsalg av *drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol*.

Unntaket i første ledd gjelder likevel ikke reklame i fjernsynssendinger som er spesielt rettet mot Norge.

§ 9-4. Plikten til å fjerne utendørs reklame påhviler vedkommende eiendoms eier (fester).

Pålegg fra politiet om å fjerne utendørs reklame mv. kan fullbyrdes etter reglene i tvangsfullbyrdsloven § 13-14 uten at dom kreves.

§ 9-5. Departementet kan i det enkelte tilfelle, når særlige grunner foreligger, fravike bestemmelsene i dette kapittel.

§ 9-6. Dette kapittel gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

Kapittel 9A. Forbud mot reklame for tilvirkingsmidler for alkoholholdig drikk (gitt med hjemmel i § 9-1 fjerde ledd)

§ 9A-1. Reklame for stoffer som er særskilt beregnet for, eller betegnes som egnet til, tilsetning til alkoholholdig drikk er forbudt. Det samme gjelder reklame for emner, tilvirkingsbeskrivelser, apparater og andre midler til å framstille slike drikker.

§ 9A-2. Unntatt fra forbudet er:

Produkt- og prisopplysninger på Internett når opplysningene gis som grunnlag for bestilling av varer over nettet (nettsalg).

Kapittel 10. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger (gitt med hjemmel i § 1-9 fjerde ledd)

§ 10-1. Kommunen har ansvar for kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og statlig bevilling etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

§ 10-2. Kommunen skal gi nødvendig råd og veiledning til bevillingshaver, styrer og stedfortreder, slik at omsetningen av alkohol kan skje i samsvar med regelverket, og på en slik måte at alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas.

§ 10-3. Oppheves

§ 10-4. Kommunen er ansvarlig for at de som skal foreta kontroll ved salgs- og skjenkestedene (kontrollørene) får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.

§ 10-5. Oppheves

§ 10-6. Kontrollen skal særlig omfatte salgs- og skjenketidene, aldersgrensebestemmelsene, og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler. Kommunen skal sikre at kontrollen til enhver tid fokuserer på de forhold som synes hensiktsmessige etter en vurdering av de lokale forhold.

For børsnoterte selskaper har bevillingsmyndigheten kun rett til innsyn i regnskap som er offentliggjort, jf. børsforskriften § 6-3.

§ 10-7. Kontrollen av salgs- og skjenkesteder kan foregå åpent eller anonymt.

Etter utført kontroll skal kontrolløren alltid presentere seg for stedets ansvarshavende og muntlig redegjøre for sitt inntrykk av stedet.

§ 10-8. Skriftlig rapport sendes snarest mulig - og innen en uke - til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten via sosialtjenesten. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.

§ 10-9. Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

§ 10-10. Innenfor rammen av denne forskrift kan kommunen fastsette nærmere retningslinjer for utøvelsen av kontrollen med salgs- og skjenkestedene.

Kapittel 10A. Internkontroll

(gitt med hjemmel i § 1-9 femte ledd)

§ 10A-1. For å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholoven overholdes, jf. alkoholoven § 1-1, skal innehavere av salgs- og skjenkebevillinger føre internkontroll med den virksomhet som drives i henhold til bevillingen, alkoholoven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven.

Første ledd gjelder ikke for innehavere av ambulerende skjenkebevilling etter alkoholoven § 4-5.

§ 10A-2. I denne forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i bevillingen, alkoholoven og i bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholoven.

§ 10A-3. Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å overholde krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven. Internkontrollen skal dokumenteres i den form og i det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Dokumentasjonen skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for kontrollmyndigheten.

Internkontrollen innebærer at den/de ansvarlige for virksomheten skal:

- 1. ha oversikt over krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,*
- 2. sørge for at ansatte i virksomheten har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse til å overholde kravene til virksomheten, herunder kravene til internkontroll,*
- 3. ha oversikt over hvordan virksomheten er organisert og hvordan oppgaver og ansvar er fordelt,*
- 4. ha rutiner for å sikre overholdelse av krav i bevillingen, alkoholloven og bestemmelser fastsatt i medhold av alkoholloven som gjelder for virksomheten,*
- 5. ha rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik,*
- 6. foreta systematisk og regelmessig gjennomgang av internkontrollen.*

Kapittel 11. Gebyr på kommunal salgsbevilling for øl og på kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk (gitt med hjemmel i §§ 3-9, 4-7 og 7-1 annet ledd)

§ 11-1. Bevillingsgebyret fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

§ 11-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg:

0,16 kr pr vareliter drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol

Skjenking av alkoholholdig drikk:

0,31 kr pr vareliter drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol

0,85 kr pr vareliter drikk som inneholder over 4,7 og under 22 volumprosent alkohol

2,79 kr pr vareliter drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1200 for salg og kr 3500 for skjenking.

Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 250 pr. gang.

§ 11-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr.

Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Kapittel 12. Avleggelse av kunnskapsprøve (gitt med hjemmel i § 1-7c syvende ledd)

§ 12-1. Styrer og stedfortreder må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet.

§ 12-2. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling.

Fylkesmannen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til skip og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 første ledd.

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om statlig skjenkebevilling til tog, fly og til Forsvarets befalsmesser etter alkoholloven § 5-3 annet ledd.

Kommunen kan avholde kunnskapsprøver for kandidater uten tilknytning til virksomhet med bevilling.

Flere bevillingsmyndigheter kan samarbeide om gjennomføring av prøver.

§ 12-3. Bevillingsmyndigheten skal avholde prøve innen 2 måneder etter at den har mottatt melding om at prøve ønskes avlagt.

§ 12-4. Prøven skjer i form av flervalgsprøve som er forskjellig for henholdsvis salgs- og skjenkebevilling. Det avsettes 45 minutter til besvarelse av prøven.

Bestått prøve for skjenkebevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 3, 6, 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

Bestått prøve for salgsbevilling skal dokumentere at kandidaten har kunnskaper om innholdet i bestemmelsene i alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene, og at vedkommende har kjennskap til alkohollovens kapittel 2, 4, 5, 6 og 10, samt forskrifter gitt med hjemmel i disse kapitlene.

§ 12-5. Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.

§ 12-6. For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 300.

Kravet om dokumenterte kunnskaper i form av bestått prøve må være oppfylt før styrer og stedfortreder kan godkjennes i virksomhet som søker om bevilling etter 1. juli 1999.

Kravet om dokumenterte kunnskaper i form av bestått prøve må være oppfylt senest 1. juli 2000 for styrere og stedfortredere i virksomhet som har eller har søkt om bevilling før 1. juli 1999.

Kapittel 13. Opplysninger til statistiske formål

(gitt med hjemmel i § 1-14)

§ 13-1. Innehaver av salgs- eller skjenkebevilling plikter etter anmodning å avgi opplysninger til bruk for statistiske formål til Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS).

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder omsetning av alkoholholdig drikk på det enkelte salgs- eller skjenkested, herunder vareliter og type. Det kan også kreves opplysninger om drikk med alkoholinnhold mellom 0,7 og 2,5 volumprosent. SIRUS gir nærmere bestemmelser.

§ 13-2. SIRUS kan i samarbeid med Statistisk sentralbyrå bestemme hvordan offisiell statistikk skal utarbeides, herunder:

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.

- databearbeidingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parterers kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Kapittel 13A. Føring og bruk av register med opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling

(gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-14 annet ledd)

§ 13A-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av salgs- og skjenkebevilling.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har salgs- og skjenkebevilling.

§ 13A-2. Registeransvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 13A-3. Føring av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndighetene skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndighetene på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

§ 13A-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger:

- a) hvilke rettigheter bevillingen omfatter, jf. alkoholloven § 3-1 andre og tredje ledd eller § 4-2 første og tredje ledd.
- b) bevillingshavers firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer
- c) virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger
- d) bevilling gyldig til (dato)
- e) bevilling gitt (dato)
- f) bevilling inndradd (dato)

§ 13A-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 13A-8. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Kapittel 14. Aldersgrenser ved innførsel, salg og kjøp av vinråstoff mv.

(gitt med hjemmel i § 8-4)

§ 14-1. Råstoff, halvfabrikata, preparater og andre varer som hovedsakelig anvendes ved tilvirkning av eller som tilsetning til alkoholholdig drikk, må ikke innføres fra utlandet av personer under 18 år.

§ 14-2. Betjening under 18 år må ikke ha befatning med salg eller utlevering av varer som nevnt i § 14-1.

Lærlinger og lære kandidater, jf. lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 4-1, og elever i den videregående skole under praktisk opplæring i bedrift, som ikke er 18 år, kan likevel selge eller utlevere slike varer når dette er nødvendig av hensyn til opplæringen. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av slike varer inngår som en del av en fastsatt læreplan.

§ 14-3. Salg eller utlevering av varer som nevnt i § 14-1 må ikke skje til personer under 18 år, selv om det forevises skriftlig fullmakt fra foreldre, foresatte eller andre.

Ansatte på salgsstedet har i tvilstilfelle rett og plikt til å kreve at kjøper legitimerer sin alder.

§ 14-4. Det er forbudt å kjøpe varer som nevnt i § 14-1 på vegne av noen som er under 18 år.

§ 14-5. Bestilling av varer som nevnt i § 14-1 må ikke ekspederes med mindre bestillingen inneholder fullstendige opplysninger om kjøpers navn, adresse og alder.

Selger kan ved forsendelsessalg kreve kopi av gyldig legitimasjon fra kjøperen, dersom dette er nødvendig for å kontrollere at salg eller utlevering av varer nevnt i § 14-1 ikke skjer til personer under 18 år.

Kapittel 15. Oppheves

Del II. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1. januar 1998.

Fra 1. januar 1998 opphører følgende forskrifter å gjelde:

1. Forskrift av 19. desember 1989 nr. 1265 om omsetning av alkoholholdig drikk mv.
2. Forskrift av 2. oktober 1936 nr. 9529 om forbud mot kjøp av brennevin for andre.

14.2 Forslag til endringer i forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Det foreslås at engrosforskriften i sin helhet skal lyde som følger. Merk at forslaget innebærer at en del av kapitlene og bestemmelsene i forskriften endrer nummer. Andre kapitler oppheves helt. Forskriften foreslås inndelt i fire deler: Del I Tilvirkning av alkoholholdig drikk; Del II Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for; Del III Innførsel og Del IV Utøvelse av tilvirkningsbevilling og retten til engrossalg.

Forskrift om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv.

Del I. Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Kapittel 1. Sikkerhet for alkoholavgift

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 6-2 annet ledd)

§ 1-1. Bevillingshaver har ikke adgang til å innføre, oppbevare eller ta inn på lager alkoholholdig drikk som det ikke er betalt alkoholavgift for, med mindre det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for avgiftsbetalingen.

Kapittel 2. Sikring av varelager

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 6-2 annet ledd)

§ 2-1. Lagring av alkoholholdig drikk skal skje i sikret varelager.

§ 2-2. Med varelager menes lokaler hvor det lagres alkoholholdig drikk, samt sats og gjærende væske til framstilling av slike drikkevarer.

§ 2-3. Varelageret skal til enhver tid være

1. forsvarlig låst og sikret mot innbrudd,
2. i god orden og
3. utilgjengelig for uvedkommende.

§ 2-4. Det må til enhver tid foreligge forsvarlige rutiner for

1. å holde oversikt over hvilke varer som befinner seg på varelageret. Rutinene skal sikre oversikt over beholdningen og inn- og uttak av varer.
2. oppfølging når det avdekkes manko i beholdningen.
3. kontroll med at uvedkommende personer ikke har adgang til lageret og de alkoholholdige varene som oppbevares der.

§ 2-5. Varelager hvor brennevin eller sats og gjærende væske til fremstilling av brennevin oppbevares skal være sikret med forsvarlig alarmsystem. Sosial- og helsedirektoratet kan i særlige tilfeller gi dispensasjon fra dette kravet dersom varelageret er forsvarlig sikret på annen måte.

Kapittel 3. Søknadsgebyr

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 6-3 annet ledd)

§ 3-1. Ved søknad om bevilling for *tilvirkning* betales følgende søknadsgebyr:

<i>Alkoholholdig drikk som ikke er brennevin:</i>	<i>kr. 12 000</i>
<i>Brennevin:</i>	<i>kr. 15 000</i>
<i>All alkoholholdig drikk:</i>	<i>kr. 15 000</i>

§ 3-2. Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for *alkoholholdig drikk som ikke er brennevin til å omfatte all* alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr. 3 600.

Ved søknad om utvidelse av tidligere gitt bevilling for *brennevin til å omfatte all* alkoholholdig drikk, betales et søknadsgebyr på kr 1 000.

§ 3-3. Søknadsgebyret må være betalt når søknaden leveres bevillingsmyndigheten. Søknaden må vedlegges tilfredsstillende dokumentasjon på at søknadsgebyret er betalt.

Kapittel 4. Bevillingsgebyr

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 6-9)

§ 4-1. Gebyrplikten omfang

Gebyrplikten omfatter bevilling for *tilvirkning* av alkoholholdig drikk.

§ 4-2. Løpende gebyr

Bevillingsgebyret beregnes på grunnlag av omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Gebyret differensieres etter *alkoholinhold* og alkoholtype.

Med omsatt mengde menes

- uttak fra lager, herunder tyveri, brann mv, med mindre varen overføres til et annet av bevillingshaverens godkjente lagre
- salg uten at varen er innom lager
- svinn/manko, unntatt driftsmessig svinn

Omsetningen er gebyrpliktig også om varen tidligere har gitt grunnlag for gebyrplikt. Gebyret skal betales etter en *sats* som fastsettes av *Arbeids- og sosialdepartementet* i forbindelse med det årlige statsbudsjett.

§ 4-3. Minstegebyr

Bevillingsgebyret utgjør minimum kr. 5 000 pr. år.

Dersom bevilling gis etter 1. juli betales, halvt minstegebyr.

Løpende gebyr avregnes mot minstegebyret ved kalenderårets utløp.

§ 4-4. Oppgavefrist

Bevillingshaverne skal for hver måned sende oppgave til Sosial- og helsedirektoratet over månedens gebyrpliktige omsetning fordelt på kategoriene *for alkoholinnhold og alkoholtype* innen den 18. i påfølgende måned.

Oppgaven gis på skjema fastsatt av direktoratet.

Det skal sendes oppgave selv om det ikke har vært gebyrpliktig omsetning (0-oppgave).

§ 4-5. Betalingsfrist

Løpende gebyr betales til *Sosial- og helsedirektoratet* innen utløpet av oppgavefristen, jf. § 4-4. *Alternativt kan bevillingshaver betale gebyret forskuddsvis til Sosial- og helsedirektoratet for ett år av gangen på grunnlag av forventet tilvirket mengde alkoholholdig drikk. Dersom gebyret betales forskuddsvis skal Sosial- og helsedirektoratet ved årets slutt beregne avvik mellom forventet og faktisk omsetning og det skal foretas etteroppgjør.*

Sosial- og helsedirektoratet kan sette kortere gebyrperiode ved forsinkelse av oppgave eller betaling, eller dersom det er opplysninger om virksomhetens forhold som gjør det overveiende sannsynlig at innbetalingen ikke vil skje rettidig.

Minstegebyret betales forskuddsvis til *Sosial- og helsedirektoratet* når bevillingen tas i bruk, og deretter innen 1. februar de påfølgende år.

§ 4-6. Utfyllende bestemmelser

Sosial- og helsedirektoratet kan gi nærmere bestemmelser til presisering, utfylling og gjennomføring av forskriften.

Del II. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

Kapittel 5. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-4c første ledd)

§ 5-1. *Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan bare skje på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten.*

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter §§ 5-3 tredje til femte ledd, 5-5 annet ledd bokstav l, 5-6 annet ledd og 5-9 gjelder tilsvarende for engrossalg med varer som det er betalt særavgift for.

§ 5-2. *Innehaver av tilvirkningsbevilling har rett til å drive engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for på grunnlag av registrering hos toll- og avgiftsetaten etter forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-1 bokstav a.*

Reglene i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter § 5-9 gjelder tilsvarende for kontroll med tilvirkers utøvelse av engrossalg med den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for.

Del III. Innførsel

Kapittel 6. Innførsel

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 2-1 første og annet ledd)

§ 6-1. Innførsel av reisegods

Reisende kan til personlig bruk innføre inntil 27 liter alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 til og med 22 volumprosent alkohol og inntil 4 liter alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 22 til og med 60 volumprosent alkohol, som reisegods gjennom fortolling ved innreise til Norge. Sosial- og helsedirektoratet kan gi tillatelse til innførsel utover dette.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk og at den reisende selv bringer varen med seg slik at den kan legges fram til tollbehandling ved passering av tollkontroll.

§ 6-2. Innførsel av arv, gave eller flyttegods

Alkoholholdig drikk som mottas som arv eller gave, eller tas med som flyttegods fra utlandet, kan innføres etter tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet. En gaveforsendelse fra utlandet må ikke overstige 4 liter alkoholholdig drikk.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for salg eller ervervsmessig bruk.

§ 6-3. AS Vinmonopolets rett til innførsel

AS Vinmonopolet kan innføre alkoholholdig drikk for salg til person som har bestilt et produkt til personlig bruk, når slikt produkt ikke finnes i AS Vinmonopolets produktutvalg.

Det er et vilkår for slik innførsel at den alkoholholdige drikken ikke er bestemt for videresalg eller ervervsmessig bruk.

§ 6-4. Det er forbudt å innføre brennevin som inneholder mer enn 60 volumprosent alkohol.

Del IV. Utøvelse av tilvirkningsbevilling og retten til engrossalg

Kapittel 7. Plikt for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-14 første ledd)

§ 7-1. Plikt til å avgi opplysninger til statistiske formål

Bevillingshaver og den som driver engrossalg plikter etter anmodning å avgi opplysninger til statistiske formål til Sosial- og helsedirektoratet.

Opplysninger som kan kreves avgitt gjelder

- import, herunder avgiverland, bulk- eller flaskeleveranse
- omsetning av alkoholholdig drikk, herunder vareliter, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, selgere/kjøpere
- tilvirkning av alkoholholdig drikk, herunder omfang, type alkoholholdig drikk, alkoholstyrke, kjøpere.

§ 7-2. Innhenting og bearbeiding av opplysninger

Sosial- og helsedirektoratet kan bestemme hvordan opplysningene skal innhentes og hvorledes statistikken skal utarbeides, herunder

- definisjon av statistiske enheter, kjennemerker, klassifikasjoner mv.
- datainnhenting, herunder registreringsskjemaets form og innhold
- databehandlingen.

Det skal legges vekt på statistikkhensyn og på hensynet til de berørte parterers kostnader ved innhenting av opplysninger og utarbeidelse av statistikk.

Kapittel 8. Førings og bruk av register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling (Gitt med hjemmel i alkoholoven § 1-14 annet ledd)

§ 8-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevillinger.

Registeret skal bare nyttes til å innhente opplysninger som er nødvendige for å kunne føre kontroll med og avgjøre søknader om bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk, jf. alkoholoven § 6-1.

§ 8-2. Registeransvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 8-3. Førings av registeret

Registeret kan føres både manuelt og ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

§ 8-4. Registerets innhold

Registeret kan inneholde følgende typer opplysninger:

- bevillingshavers fødselsnummer og adresse
- fødselsnummer og adresse for person som nevnt i alkoholoven § 6-2 nr. 1
- organisasjonsnummer/foretaksnummer
- opplysninger som kan innhentes av Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr 15 om Enhetsregisteret §§ 5 og 6
- opplysninger om overdragelse av virksomheten eller av aksjer eller andeler i et selskap som eier slik virksomhet
- opplysninger avgitt fra næringsmiddeltilsynet, tollmyndighetene, politiet og skattemyndighetene, jf. alkoholoven § 6-5
- virksomhetens kapital og omsetning
- innbetalt og eventuelt skyldig gebyr og sikkerhetsstillelse
- annen virksomhet foretaket driver
- avbrudd eller nedleggelser i driften
- lageradresse
- sikkerhetstiltak for lager
- distribusjonsnett og -organisering
- omfanget av bevillingen, jf. alkoholoven § 6-1
- eventuelle andre bevillinger etter alkoholoven som virksomheten innehar.

§ 8-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Utlevering av personopplysninger er ikke tillatt uten i følgende tilfeller:

1. Når den person eller foretak opplysningene gjelder har gitt skriftlig samtykke.
2. Til statistisk formål, jf. alkoholoven § 6-6 fjerde ledd.

For øvrig kan utlevering skje når lovbestemt taushetsplikt ikke er til hinder for dette.

§ 8-6. Retting og sletting av opplysninger

Den registeransvarlige skal *slette opplysninger* som ikke lenger har betydning.

Den registeransvarlige skal av eget tiltak *eller på begjæring av den registrerte rette mangelfulle personopplysninger og slette personopplysninger som ikke lenger er nødvendige for å gjennomføre formålet med behandlingen, jf. lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger §§ 27 og 28.*

§ 8-7. Sikkerhet

1. Generelt

Den registeransvarlige skal sørge for at det settes i verk sikkerhetstiltak for å hindre at uvedkommende får tilgang til registeret og at opplysninger kommer på avveie.

Bare spesielt utpekte personer skal ha tilgang til personopplysninger i registeret. Utpekingen skal spesifisere hvilke typer opplysninger vedkommende kan få. Adgang til registeret skal bare gis til personer som har behov for opplysninger for å utøve pålagte oppgaver.

Manuelle deler av registeret skal holdes nedlåst under den registeransvarliges kontroll. Likeledes skal lagringsenheten for de edb-baserte opplysningene være betryggende sikret.

Hvis opplysninger fra registeret skal overføres til datanettverk utenfor det område som virksomheten kontrollerer, skal opplysningene krypteres.

2. Begrensninger i adgangen

Tilgangskontrollen skal avvise forsøk på tilgang fra brukere som ikke er utpekt og begrense tilgangen for utpekte brukere.

Enhver tilgang eller forsøk på tilgang til registeret skal logges.

3. Datakvalitetssikring

Det skal etableres rutiner for kontroll av opplysninger og relasjoner mellom opplysninger som skal sikre at data er korrekte, komplette og aktuelle i forhold til det de representerer.

4. Tilgjengelighetssikring

Det skal gjennomføres tiltak som sikrer at registeret og opplysninger er tilgjengelige når det er behov for dem.

Kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres med tanke på rekonstruksjon av registeret etter tap. Opplysninger og registeret skal være sikret slik at de heller ikke midlertidig faller bort.

5. Tiltak ved påviste sikkerhetsbrudd

Dersom det påvises et datainnbrudd i anlegget, skal *Arbeids- og sosialdepartementet* umiddelbart underrettes.

8-8. Taushetsplikt/innsynsrett

Ved praktiseringen av forskriften her gjelder offentlighetsloven og forvaltningslovens regler om taushetsplikt, *og reglene om innsynsrett i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger § 18.*

Kapittel 8A. Føring og bruk av register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og den som driver engrossalg (Gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-14 annet ledd)

§ 8A-1. Registerets omfang og formål

Registeret skal omfatte opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling og registreringspliktige etter alkoholloven § 1-4c.

Registeret skal nyttes til å holde oversikt over hvem som har tilvirkningsbevilling og rett til å drive engrossalg

§ 8A-2. Registeransvarlig

Sosial- og helsedirektoratet er ansvarlig for registeret.

§ 8A-3. Føring av registeret

Registeret føres ved hjelp av elektronisk databehandling (edb).

Bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten skal selv vedlikeholde opplysningene i registeret. Det skal legges til rette for at bevillingsmyndigheten og toll- og avgiftsetaten på enklest mulig måte kan registrere og endre opplysninger i registeret.

§ 8A-4. Registerets innhold

Registeret skal inneholde følgende typer opplysninger:

- a) om virksomheten utøves på grunnlag av tilvirkningsbevilling eller registrering etter alkoholloven § 1-4c og hvilke rettigheter som omfattes av tilvirkningsbevilling, jf. alkoholloven § 6-1 første ledd.*
- b) bevillingshavers eller den som driver engrossalgs firmanavn og organisasjonsnummer/foretaksnummer*
- c) virksomhetens adresse og andre kontaktopplysninger*
- d) bevilling gitt eller registrering foretatt (dato)*
- e) bevilling inndradd eller registrering tilbakekalt (dato)*

§ 8A-5. Utlevering av opplysninger fra registeret

Opplysningene i registeret er offentlige.

§ 8A-6. Forholdet til personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjelder i den grad opplysningene i registeret er personopplysninger, jf. lovens § 2.

Kapittel 9. Adgang for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk

(Gitt med hjemmel i alkoholloven § 1-4c tredje ledd)

§ 9-1. *Det er ikke tillatt å gi alkoholholdig drikk som gave i markedsføringsøyemed til andre enn innehavere av bevilling til omsetning av alkohol og til den som driver engrossalg.*

§ 9-2. *Bevillingshaver og den som driver engrossalg har ikke adgang til å benytte alkoholholdig drikk som lønn eller utbytte.*

§ 9-3. *Bevillingshaver og den som driver engrossalg kan selge fire kvoter alkoholholdig drikk i året til ansatte og personer som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten.*

Som ansatt regnes person som har arbeidet i selskapets tjeneste sammenhengende i minst 3 måneder.

En kvote utgjør:

- (1) 24 liter drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, eller*
- (2) 10/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, eller*
- (3) 2/1 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer og 4/1 flasker drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent.*

De forskjellige typene alkoholholdig drikk kan kombineres. 3 flasker av alternativ (2) tilsvarer da 8 liter av alternativ (1) eller én flaske drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer. Det er likevel ikke tillatt å selge mer enn 2 flasker drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer pr kvote. Det kan bare selges en kvote i løpet av tre måneder. Kvoteene reduseres forholdsmessig for deltidsansatte.

Prisen på varene må ikke settes lavere enn bevillingshavers eller den som driver engrossalgssalgsspris inklusiv alkoholavgift.

14.3 Forslag til endringer i forskrift 11. desember 2001 om særavgifter

Det foreslås følgende endringer i særavgiftsforskriften:

§ 3-2-1 skal lyde:

§ 3-2-1 Saklig virkeområde

(1) Avgiftsplikten omfatter *brennevin og annen drikk som inneholder mer enn 0,7 volumprosent alkohol. Avgiftsplikten omfatter ikke tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin.*

(2) Avgiftsplikten omfatter ikke alkohol som omfattes av forskriften kap. 3.3.

(3) Ved avgrensning av begrepene *brennevin og alkoholholdig drikk* legges definisjonene i lov 2. juni 1989 nr. 27 om alkoholholdig drikk mv. til grunn så langt disse passer og ikke annet er bestemt i eller i medhold av denne forskrift.

§ 3-2-2 første ledd skal lyde:

(1) For *brennevin* beregnes avgiften pr. liter og volumprosent alkohol. For *annen drikk som inneholder til og med 4,75 volumprosent alkohol*, beregnes avgiften pr. liter etter avgiftsgruppe. For *annen drikk som inneholder over 4,75 volumprosent alkohol*, beregnes avgiften pr. liter og volumprosent alkohol

§ 3-2-3 skal lyde:

§ 3-2-3 Særskilte vilkår for innførsel

Ved innførsel av *alkoholholdig drikk*, må virksomheten være registrert i henhold til § 5-1 eller fremlegge særskilt bevilling eller tillatelse.

§ 5-1 ny bokstav f skal lyde:

f) *importør av alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 volumprosent, når det ikke foreligger særskilt tillatelse eller bevilling.*

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 Særskilte vilkår for registrering av produsent eller importør av alkoholholdig drikk

(1) Virksomheter som *produserer alkoholholdig drikk*, må forevise bevilling gitt av Sosial- og Helsedirektoratet før virksomheten kan registreres.

(2) Tollregionen kan gi tillatelse til registrering dersom søknad om bevilling er til behandling i Sosial- og helsedirektoratet. Registreringen gjelder fra det tidspunkt bevilling gis.

(3) *Person som eier en vesentlig del av virksomhet eller selskap som driver virksomhet som importerer alkoholholdig drikk, eller oppebærer en vesentlig del av dens inntekter, eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tollovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelovgivningen.*

(4) *Virksomhet som importerer alkoholholdig drikk skal uoppfordret fremlegge dokumentasjon på de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om vilkåret i*

tredje ledd er oppfylt. Ved endring av person som nevnt i tredje ledd skal ny dokumentasjon ettersendes Tollvesenet.

(5) Politiet, skattemyndighetene og Mattilsynet plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er av betydning for Tollvesenets vurdering av vilkåret i tredje ledd.

§ 5-5 annet ledd bokstav l skal lyde:

l) eventuell bevilling, konsesjon eller uttalelser om vandel.

§ 5-6 annet ledd skal lyde:

(2) Tollregionen skal tilbakekalle registreringen om vilkårene i § 5-3 ikke lenger er oppfylt, eller den registrerte ikke lenger oppfyller sine forpliktelser etter denne forskrift.

§ 5-9 første ledd skal lyde:

(1) Tollvesenet kan når som helst kontrollere om korrekt avgift er beregnet og betalt og om vilkårene i § 5-3 er oppfylt. I denne forbindelse kan tollvesenet kontrollere lokaler hvor avgiftspliktige varer produseres eller lagres, tilstøtende rom og transportmidler som frakter avgiftspliktige varer. Videre kan tollvesenet kontrollere hele regnskapet med tilhørende dokumentasjon, herunder elektroniske dokumenter og programvare.

Utestående fakturaer pr. 21.03.05

Firma	Forfallsda Beløp
EuroCard	13 519
Hotel Express Norge AS	3 650
Telenor Mobil	14 194
ØkonomiPlus Sjf.	13 008
MicroTech Innovasjon husleie mars-april	21 593
Priority Telecom	10 380
Div. utlegg ansatte	981
Reiseregninger Sigmund	24 732
Reiseregninger Børre	9 163
Reiseregninger Oddmund	6 476
SUM utestående regninger	117 696
Lønn mars (OHH og TGK uten lønn, TD halv)	83 000
Sum lønn	83 000
Sum utestående regninger og lønn	200 696

TRYKT VEPL 66 3
200500906-3 (300)

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Høringsinstansene

Deres ref

Vår ref
200500983-/LSO

Dato
09.03.2005

Ang. høringsnotat om endringer i alkohollovens forskrifter

Vi viser til Arbeids- og sosialdepartementets høringsnotat om endringer i alkohollovens forskrifter, sendt ut 1. mars 2005.

I høringsnotatets kapittel 9 ble det foreslått en revisjon av bestemmelsen om servering av brennevin/cocktails. Bakgrunnen for forslaget er at kommunene og andre har gitt tilbakemeldinger om at det er svært uklart hva som ligger i forskriftens begrep "cocktail". Departementet ønsket å presisere regelen, slik at den blir klar og samtidig balanserer de relevante hensyn på en god måte.

På bakgrunn av de opplysninger som har kommet frem etter at høringsnotatet ble sendt ut, er det klart at forslaget ikke vil kunne oppfylle intensjonene. Derfor meddeler Arbeids- og sosialdepartementet med dette at det konkrete forslaget til utforming av bestemmelsen, jf. høringsnotatets forslag til ny § 1-9 i alkoholforskriften, ikke opprettholdes. Departementet tar gjerne imot høringsinstansenes synspunkter på om det er andre måter bestemmelsen kan forbedres på.

Med hilsen

Tom Rådahl (e.f.)
ekspedisjonssjef

Inger Gran
avdelingsdirektør

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Grubbegata 6

Telefon
22 24 90 90
Org no.
983 687 457

Velferdspolitisk avdeling
Telefaks
22 24 27 68

Saksbehandler
Lilly Sofie Ottesen
22 24 85 53